

Respondent č. 1

V jakém roce ses narodil?

- 1966

Odkud pocházíš a kde v současnosti bydlíš?

- Pocházím z Kladna, v současné době bydlím v Kralupech nad Vltavou.

Jaké máš za sebou studium?

- Mám učební obor prodavač potravin a večerní nástavbu na maturitu.

Jakými zaměstnáními sis prošel?

- Začal jsem v potravinách, pak jsem odešel do skladu.

Co si představíš, když řeknu slovo média?

- Rádio, televizi, tisk.

Kdy se s médii běžně setkáváš?

- To je zapeklitá otázka. Maximálně s televizí výjimečně. Tisk nekupuju a rádio nemám.

Jiná média nepoužíváš?

- Internet, ale to je spíš pro zábavu jenom, než abych tam hledal nějaké informace.

A jak často používáš internet?

- Denně tak deset minut.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáš informace?

- Tak asi televize. Nejčastěji cestopisné pořady, dokumenty.

Tvoříš obsah na internetu?

- Fotky přidávám minimálně. Na Facebook. Taky na Geocaching, když dělám určitý typ keší, tak tam je potřeba poslat fotku. Ale to je jen pro účely nás účastníků té hry, je na to zvláštní portál.

Cítíš se na internetu bezpečně?

- Strach z toho, že někam kliknu a něco si blbého otevřu, mám furt. Ale zatím se mi nic špatného naštěstí nestalo.

A proč z toho máš obavy?

- V dnešní době v tom kybersvětě, když mi můžou náhodně pootevřením nějakého mailu nebo zprávy vybilít účet nebo přijít k mým osobním datům, tak člověk neví, co oni mají za novinky.

A kdo?

- No tak to nikdo neví, ale třeba nějaká společnost nebo soukromá osoba, která těm věcem rozumí a dokáže toho využít.

Líší se tvé vnímání médií v době dospívání a teď?

- Já myslím, že ne, já jsem se nikdy moc o veřejné dění nezajímal, takže si myslím, že ani ne. Maximálně teď tím internetem, že to přibýlo, ale v mládí na takové věci ani nebyl čas.

Změnilo se časem, jaká média vyhledáváš?

- Změnilo. Dřív když jsem vyrůstal, tak internet nebyl, tak jsme byli odkázáni jen na rádio a televizi, teď možná s tím internetem, že je tam víc informací, ale to neznamená, že bych to nějak četl a vyhledával, ani to kolikrát neumím.

Změnil se způsob, jak ta média používáš?

- Já myslím, že ne.

Co nebo kdo je pro tebe nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- Asi televize, ale veřejnoprávní.

Zjišťuješ si informace na základě doporučení někoho známého?

- Asi jak kdy, když někdo dá nějaký podnět na nějaké téma, tak se to snažím najít na internetu, ale jinak asi ne.

Jakým médiím důvěřuješ?

- ČT1.

A proč?

- Půjde mi, že tam ty zprávy a vůbec informace jsou takové pravdivější, ty další programy to mají spíš takové akční. Nehody, trestné činy a podobně, kdežto v té České televizi to je víc, bych tak řekl, pro lidi.

Jakým médiím nedůvěřuješ?

- Určitě nedůvěřuji Nově a s většími výhradami i Prima.

Proč?

- Jak jsem řekl, tam ty zprávy jsou takové víc akční. Ty zprávy se mi tam nelíbí, ani podání těch zpráv.

Vybavuješ si nějakou situaci, kdy ses z médií dozvěděl informaci, která byla lživá nebo zavádějící?

- Já myslím, že ne.

Sleduješ stejná média jako lidé ve tvém okolí?

- Já si myslím, že jo. Lidí ve svém okolí nemám moc možnost pozorovat, ale tak když beru v úvahu rodinu.

Teď pojďme na ten test. Kde byla tato fotografie vyfocena?

- V Praze. Na té lodi to je napsané, v Benátkách asi nebude jezdit parník Praha.

Sdělení, které vidíš, je – co?

- Co je infotainment?

V podstatě zpravodajství zprostředkované nějakou zábavnou formou.

- Hm... Tak asi zpravodajství. I když ten penis na čele se mi tam nelíbí, ale...

Myslíš, že po očkování proti spalničkám rostou dětem penisy na čele?

- No to asi ne. Tak že by to byla satira? Tak zkusím ten infotainment.

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích ČR. Co na ní nesedí?

- Nesedí to, že by v Praze nebyla žádná kriminalita... Počkej, to je čím světlejší, tím víc, aha. No já myslím, že je to obráceně, vždycky nejsvětlejší to bývá tam, kde není nic.

Dokazuje fotografie tvrzení, že ukrajinský prezident podporuje neonacismus?

- Já myslím, že ne. To mi přijde jen jako nějaká fotomontáž.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co to znamená?

- Česká tisková kancelář.

Podle následujícího grafu existuje souvislost mezi konzumací zmrzliny a počtem lidí, kteří se utopí. Co je na něm podle tebe v nepořádku?

- Mně to přijde celé podivné. Myslím, že spolu ty věci vůbec nesouvisí.

Věříš na základě článku níže tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí rozprašování chemtrails?

- Nevěřím. To zní jako nějaká konspirační teorie.

Zvýrazněný článek je buď zpráva nebo reklama nebo komentář. Co z toho?

- Přijde mi, že reklama.

Který popisek sedí k fotografii?

- To může být úplně cokoliv. Ale asi to bude uctění památky Václava Havla. Havel tam je na fotkách, že jo? Ale jinak by to mohlo být cokoliv.

Co je na této titulní straně problematické?

- Navozuje dojem, že všichni žadatelé jsou muslimové. Možná to, že velikost postavy neodpovídá číslům, protože číslo z roku 2017 ještě neexistovalo. A jestli je ještě něco z té nabídky správně, tak bych dal asi to B, že barvy posilují dojem, že hrozí nebezpečí.

Co je podmínkou pro to, aby člověk mohl v ČR oficiálně pracovat jako novinář?

- Váhám mezi dvěma možnostmi, ale myslím, že musí mít zkoušky z českého jazyka, aby mu bylo rozumět. (...) Nic z uvedeného? To jsem nečekal.

Mohu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu, že skupina 80 arabských mladíků útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Můžeš, ale je to trestný čin. Můžeš si napsat, co chceš, i když tě pak možná zavřou.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- Já si myslím, že to bylo ve 40. letech 19. století, ale nevím.

Jaká reklama v ČR nesmí být podle zákona zaměřena na osoby mladší 18 let?

- Na hazardní hry. To je jasný.

Který z následujících titulků není zavádějící?

- Já bych dal ten, že zlevnil o 33 procent.

Co musí člověk splnit, aby mohl provozovat web, který používá označení zpravodajský web?

- To nevím. Asi mít nějaké povolení. Ne? Takže stačí, že mám přístup na internet, a můžu si zařídit takový web? To vůbec nevím.

"Romové nemusí platit za léky" je co?

- Musí taky platit za léky, proč by neplatili. Tak asi ta poslední varianta. Sice oni moc neplatí, ale něco jo.

Jaký typ obsahu na Youtube jednoznačně porušuje smluvní podmínky dané platformy?

- Nemám ponětí. Tak asi videa podněcující nenávist a videa, k nimž nemá publikující osoba autorská práva.

Podle čeho jsi to rozhodl, když jsi říkal, že nevíš?

- Přišlo mi divný, že by bylo zakázaný dávat tam politický názory, no a videa, na kterých není vidět autor, tak jestli tam vidět je nebo není, to je jedno. Bez těch možností bych to nevěděl.

Která z následujících médií patří mezi média veřejné služby?

- Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář. O tom jsme se tu před chvílí bavili.

Věděl bys to i kdybychom se o tom předtím nebavili?

- Možná bych váhal nad tou tiskovou kancelář, ale ty ostatní jsou jasný, že tam nepatří.

Jaké z těchto počítačových hesel je nejbezpečnější?

- To druhé. Ne? Tak to nevím proč.

Dostáváme se teď k poslednímu bloku otázek. Co si představuješ pod pojmem mediální gramotnost?

- Asi si umím něco představit, ale nevím, jak to pojmenovat. Tak asi nějaká orientace v informacích, které se objevují v médiích.

Myslíš, že je důležité být mediálně gramotný?

- No určitě. V dnešním složitém a uspěchaném světě je potřeba se nějak orientovat, rozumět aspoň něčemu.

Ověřuješ si informace?

- Spíš ne.

Víš, co je to dezinformace?

- Nevím, to můžou být nějaké falešné nebo nepravdivé zprávy.

Podle čeho je poznáš?

- Já se obávám, že sám je asi nepoznám.

Co si představuješ pod pojmem mediální výchova?

- Asi nějaký program zaměřený na komunikaci a na rozlišování těch falešných a nefalešných zpráv, aby lidi věděli, podle čeho ty falešné zprávy odhalit.

Pro koho si myslíš, že je mediální výchova důležitá?

- Já si myslím, že by se mělo začít už ve školním věku, protože co člověk pochopí nebo se naučí dřív, tak to potom pomůže. V dospělosti už se hůř něco získává, ty informace a vědomosti.

Setkal ses někdy ty sám s nějakou mediální výchovou?

- Myslím, že ne. Ve škole nic takového nebylo. Maximálně nějaká občanská výchova, ale to asi za mých mladých let nebylo takhle bráno. Tam to bylo o něčem jiném. Socialismus, práva pracujících, vděčnost Sovětskému svazu.

Co by ses v oblasti médií chtěl naučit? Je něco, čemu nerozumíš a chtěl bys to lépe pochopit? Případně něco, s čím neumíš pracovat a chtěl by ses to naučit?

- Tak pracovat neumím se sociálními sítěmi, učit se to nechci ani, stačí mi Facebook, a i tam mám problém to ovládat. Já myslím, že už bych se asi nic nechtěl učit.

Ani ničemu porozumět? Třeba na základě toho testu, co jsme teď dělali?

- Já se obávám, že už bych teď nic stejně nepochopil. Já myslím, že ne. Že to nechám, jak to je. Že mám chytré děti, které mi to kdyžtak vysvětlí. Jsem pohodlný.

Jak celkově hodnotíš svou mediální gramotnost?

- Tak asi takový průměr. Ani nevynikám, ani nejsem úplně neschopný. Něco člověk ví, něco za život pochopil a naučil se. Asi ten průměr, ten střed.

Respondentka č. 2

V jakém roce jste se narodila?

- 1974

Odkud pocházíte a kde v současnosti bydlíte?

- Z Prahy pocházím. A bydlím v Kralupech nad Vltavou.

Jaké máte za sebou studium? Případně nějaké kurzy a nějaké další mimoškolní vzdělávání?

- Základní osmileté vzdělávání. A plus střední ekonomickou školu s maturitou. A plus kurz asistenta pedagoga. Plus kurz na protokolující úřednici. A státnici ze psaní strojem.

Jakými zaměstnáními jste si prošla?

- Dlouhá léta jsem pracovala jako zapisovatelka, později protokolující úřednice u obvodních soudů. Později jako zapisovatelka na obvodních státních zastupitelstvích. Taky jsem pracovala v advokátní kanceláři jako sekretářka. A dále jsem pracovala v obchodech jako pokladní a jako prodavačka. No a následně jsem začala pracovat ve školství jako asistentka pedagoga.

Co si představíte, když řeknu slovo média?

- Televize, rádio, noviny, internet.

Kdy se sama s médii běžně setkáváte? V jakých situacích a jak často?

- No doma, když koukám na televizi, přes den, když koukám do počítače na internet, v autě, když si pustím rádio, to je tak vše. Jo, ještě telefon.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

- Novinky. Televize Nova. CNN Prima News.

Ještě někde se dozvídáte informace?

- Občas si koupím noviny, takže občas i v novinách. Třeba Mělnický deník.

Zjišťujete si třeba nějak informace během dne na internetu?

- Ano, sleduji internet na mobilu přes den.

A vyhledáváte cíleně informace, nebo se je spíš dozvídáte mimochodem na sociálních sítích?

- Tak spíš sleduju sociální sítě. Dívám se na internet, abych zjistila, co je nového.

Tvoříte vy sama nějaký obsah na internetu?

- Myslím si, že víceméně ne. Občas třeba na Facebooku někomu napíšu nějaký malý komentář, k nějaké fotce třeba.

Cítíte se na internetu bezpečně?

- Spíš se nepřipouštím, že by tam číhalo nějaké nebezpečí.

Takže se tam cítíte bezpečně?

- Tak víceméně asi ano.

Liší se nějak to, jak jste vnímala média v době svého dospívání a teď?

- Já si myslím, že ano, protože v době dospívání jsem se o média nezajímala vůbec. Nebo o informace, co se děje ve sítě, jsem se nezajímala vůbec.

A teď?

- No a teď se zajímám, jako občas si koupím nějaké noviny nebo se podívám na televizi na zprávy nebo se podívám na internet.

Tak to souvisí s mojí další otázkou. Jestli se časem změnilo to, jaká konkrétně média vyhledáváte?

- Určitě se to změnilo. Navíc před 30 lety byla třeba Večerka, Večerní Praha a Mladá fronta a Rudé právo, a tím to v podstatě skoro skončilo. A teď je těch novin daleko více a navíc i na počítači, na internetu je toho víc, respektive nebyl tenkrát internet. A v televizi vlastně taky je daleko více programů.

A proměnilo se to, jakým způsobem ta média využíváte, nebo pro jaké účely?

- Ne, to si myslím, že ne.

Co nebo kdo je pro tebe nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- No, to je hodně těžký. Přiznám se, že jsem nad tím nikdy takhle asi nepřemýšlela. Asi na to ani nedokážu odpovědět, si myslím. Protože já to nevím. Asi mám docela... Že si ty zprávy třeba přečtu, nebo si je vyslechnu. Vím o nich, že jsem něco zjistila. Ale jestli jim úplně jako na 100 % nebo třeba na 90 % věřím, to... To nevím. S ohledem na to, že vím, že bývají ty zprávy zkreslené, tak asi nedokážu určit nějaký nejdůvěryhodnější zdroj.

Je někdo ve vašem okolí, kdo když vám řekne o něčem, že se něco třeba dozvěděl, tak vy si na základě jeho doporučení zjišťujete o tom víc informací?

- Asi ne. Spíš náhodou, když se mi ukáže nějaký článek o tom tématu, tak si to přečtu.

Jakým médiím konkrétně důvěřujete?

- No, bych třeba jako řekla, že ČT1, ale taky to není asi úplně... Já jsem nad tím nikdy nepřemýšlela, a jako, myslím si, že jako i jak na Nově, tak i na ČT1 prostě, nebo kdekoliv se můžou objevit lidé, kteří nebudou říkat pravdu, kteří prostě tam budou příkrášlovat něco prostě. Takže nemám žádná média, kterým bych nějak jako stoprocentně důvěřovala.

Tak naopak, jaký médiím nedůvěřujete?

- Tak asi určitě třeba Blesk a Aha, to asi rozhodně. No, a jinak... Co se týče televize, tak to bych asi nechtěla nějak specifikovat.

Máte na mysli tedy konkrétně tyhle dvoje, nebo bulvár obecně?

- Bulvár obecně.

A proč?

- Myslím si, že tam vyhledávají spíš nějaké senzace, než aby tam psali fakty.

Vybavujete si nějakou situaci, kdy jste se z médií dozvěděla vyloženou lživou nebo zavádějící zprávu?

- Asi nevybavuji. Nevybavuji nebo nevzpomínám.

A ještě tu mám otázku, kterou trochu posunu, protože jste mi už vlastně řekla, že média obecně nemáte žádná, kterým byste vyloženě důvěřovala.

- Já bych řekla, že k nim nemám ani pozitivní, ani negativní vztah vlastně. Spíš neutrální.

Sledujete stejná media jako lidi ve vašem okolí?

- Myslím si, že ano. Ale zase až tak často se s těma lidmi nebavím o tom, jaká média sledují, ale když, já nevím, třeba koukám do mobilu, tak vím nebo vidím, na co koukají třeba kolegové nebo kolegyně, nebo když třeba mluvím o tom, že jsem koukala na zprávy, tak na jaký kanál, tak že ti kolegové vlastně na stejný.

Teď se posuneme k testu. Je tady otázka. Pořádně se podívejte na tuto fotku. Dokážete poznat, kde byla vyfocena?

- U Karlova Mostu?

Podle čeho jste to poznala?

- Protože jsem tam byla několikrát a přijde mi to tam hodně povědomé. A přijde mi, že je tam nějaká kavárna, kde jsme i seděli a koukali jsme přesně tady na tu loď.

Druhá otázka. Máte tady nějaké sdělení a máte si vybrat, jestli se jedná o zpravodajství, infotainment nebo satiru. Znáte všechny ty pojmy?

- Ne, to druhý neznám. A satiru vlastně víceméně skoro taky ne.

Infotainment je něco jako podávání informací nějakou zábavnou formou. A satira se snaží humorně upozorňovat na nějaké věci. Satira je víc taková ironická.

- Tak já bych řekla satira.

A proč si to myslíte?

- Nejvíc mi to k tomu jde, jako zpravodajství, mně přijde, že to jsou nějaké informace, ale brala bych to jako informace, které by měly druhým něco sdělit, co se děje. To mi tak nepřijde. Zpravodajství se zábavnou formou, to si myslím... Že přijde mi to jako satira. Nedokážu to popsat.

Nebo obecně, kdybyste to neměla definovat tady těmi slovy, tak jak to sdělení vnímáte?

- Přijde mi to jako nesmyslný, trapný.

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích České republiky. Co na ní nasedí?

- Tak teď opravdu nevím, já budu tipovat. Řekla bych to druhý.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem tvrzení, že ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj podporuje neonacismus?

- Ještě mi řekněte, co je to neonacismus, protože já to nevím.

Neonacismus je extremistický směr, který navazuje na nacismus.

- Zase budu hádat, protože fakt jako nevím, tak bych dala ne. To spíš jako s ohledem na to, že prostě to, co když ho vidím a koukám se na televizi, a co o něm vím, tak mi přišla tato odpověď nejsprávnější.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co to znamená?

- To třetí, je to zkratka České tiskové kanceláře.

To jste věděla? Nebo věděla byste to bez nápovědy?

- Asi bych nevěděla, že se to takhle jmenuje, ale prostě přijde mi to, že je to naprosto z tohohle toho patrné. Jako určitě jsem slyšela několik ČTK, tu zkratku.

Podle následujícího grafu existuje souvislost mezi konzumací zmrzliny a počtem lidí, kteří se utopí. Co je na něm podle vás v nepořádku?

- Tady budu zase jenom tak tipovat, odhadovat a řekla bych, že ta trojka.

Grafy uměle vytvářejí vztah mezi dvěma nesouvisejícími jevy. No a proč?

- Nevím, přijde mi to prostě nesmyslný, jako pojidání zmrzliny a počet utonulých, že to spolu nesouvisí.

Věříte na základě článku níže tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí rozprašování chemtrails?

- To je co?

Berte to podle toho, co je tady napsané.

- Nevěřím.

A proč?

- Nedokážu asi určit proč, ale přijde mi prostě logický tomu nevěřit.

Tak, co je zvýrazněný článek? Buď je to zpráva, reklama nebo komentář.

- Komentář bych řekla.

A proč?

- Já si takhle představu komentář prostě.

Podívejte se na tuto fotku. Který popis k ní podle vás sedí? Buď oslava státního svátku 28. září nebo uctění památky Václava Havla 18. prosince nebo uctění památky mistra Jana Husa 6. července.

- Já bych řekla to druhý, toho Václava Havla.

A podle čeho?

- Tak jako jinak bych řekla... Ono to asi bude to první, ale já bych řekla to druhý. Jednak podle toho počasí, mi to přijde. Jednak i podle těch svíček. A tak nějak prostě to na mě působí jako Václava Havla.

Titulní strana časopisu z ledna 2017 znázorňuje počet žádostí o azyl v Evropě v letech 2013, 2015 a odhad na 2017. Co je na ní problematické? A tady je víc správných možností.

- Tady vůbec nemám jako žádnou představu. Takže tady si úplně tipnu. Tak áčko. Navozuje dojem, že všichni žadatelé o azyl jsou muslimové.

Proč?

- Možná jako to, jak jsou v těch šátcích tam. Pak to druhý a třetí. A to je špatně.

Co je podmínkou pro to, aby člověk mohl v České republice oficiálně pracovat jako novinář?

- Já bych řekla studium žurnalistiky.

Proč si to myslíte?

- No tak nevím. Myslím si, že prostě já nevím, aby byl člověk učitel, tak by měl vystudovat pedagogickou fakultu. Nebo prostě aspoň mít nějaký pedagogický minimum. Když je člověk doktor, tak by měl vystudovat medicínu. Tak tady si myslím, že by měl mít nějaké studium, a to studium žurnalistiky. ... Ale to je špatně.

Mohu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu, že skupina 80 arabských mladíků útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Já bych řekla, že to bude B nebo C. Dám C a bude to B. Ale dám C.

A proč?

- Protože si myslím, že Facebook opravdu maže příspěvky. Které tam prostě, má pocit, že tam prostě nemají být.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- Já bych řekla to B. V sedmdesátých letech devatenáctého století.

Jaká reklama v České republice nesmí být podle zákona zaměřena na mladší osoby osmnácti let?

- Reklama? Já bych řekla, že první nebo poslední, ale dala bych první. Na hazardní hry.

Proč myslíte?

- No, protože do osmnácti let by neměli třeba sházet nebo hrát na automatech a podobně.

Mobilní telefon MT-74 prodávaný za šest tisíc korun byl v obchodním řetězci Mars zlevněn o dva tisíce korun. Který z následujících titulků není zavádějící?

- Bude to možná blbě, ale říkám, že to první. Všechno byly za třetinu.

Co musíte splnit, abyste mohli spravovat web, který používá označení zpravodajský web?

- Mít povolení od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání?

Máme tu citaci "Romové nemusí platit za léky." Co to je?

- Já bych řekla hoax.

A víte, co to je?

- No něco jako, jak bych to řekla, jako nesmyslný sdělení, nebo jako, no jak se tomu říká, dezinformace.

Jaký typ obsahu na YouTube jednoznačně porušuje smluvní podmínky dané platformy, které se uživatelé zavazují dodržovat? A zase tam máte víc správných odpovědí.

- Bych řekla to první a to druhý. Že videa vyjadřující politické názory a podněcující nenávisť.

Která z následujících médií patří mezi média veřejné služby?

- Tak to vůbec nevím, teda. Tak to budu hádat. TV Nova, bych řekla. Řekla bych Česká televize. Český rozhlas.

Ještě tam patří Česká tisková kancelář, ale televize Nova ne, to je soukromé. Poslední otázka, které z těchto počítačových hesel je nejbezpečnější?

- Bych řekla to poslední.

Já jsem se ještě chtěla zeptat, proč jste myslela, že médium veřejné služby je TV Nova.

- Se přiznám, že nevím. Jestli podle toho, že je to televize a že jsem si myslela, že tam nepatří noviny a patří tam třeba televize a rádio.

Jaký máte pocit z toho z toho testu, nebo z těch otázek, které tam byly?

- Že jsem nedopadla úplně nejhůř.

Tak, teď se posuneme na poslední tematickou oblast. Co si představujete pod pojmem mediální gramotnost?

- Tak jestli člověk něco ví. Třeba o televizi, o rádiu, o internetu. A tak.

Že ví co, v jakém smyslu?

- Že třeba pozná, co je pravdivá zpráva a co je dezinformace.

Myslíte si, že je důležitý být mediálně gramotný?

- Tak určitě aspoň z části by lidé měli rozlišovat, nebo určitě by měli lidé poznat třeba, co je dezinformace.

A proč vám to přijde důležitý?

- No tak aby neposílali dál nějaké smyšlené informace.

Ověřujete si informace?

- Ne.

Víte, co je to dezinformace?

Já si myslím, že dezinformace je, když člověk řekne o někom něco, co není pravda.

Podle čeho dezinformaci poznáte?

- Já bych řekla, že hodně ztěžka. Já nevím, jak to říct. Musela bys k tomu, nebo musela bys, podle mého, mít nějaké informace o tom článku třeba, nebo respektive, když se tam bude psát, já nevím, třeba o prezidentovi, tak by člověk musel vědět z nějakých pravdivých dostupných zdrojů něco o něm a pak by poznal na základě tohoto článku, jestli je to dezinformace nebo není.

Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

- No tak možná právě učení toho třeba, co je veřejná televize, co není veřejná televize, co je dezinformace, co je zpravodajství, co je reklama.

Pro koho si myslíte, že je důležitá?

- Asi pro všechny občany.

Setkala jste se vy sama někdy s mediální výchovou?

- Ne.

Co byste se vy sama chtěla v oblasti médií naučit?

- Tak nad tím jsem nepřemýšlela a... jako v současné době asi nic.

A je něco, co vám třeba není jasné nebo s čím neumíte pracovat?

- Tak jako určitě tam mám nedostatky, tak jako když jsem nikdy neměla žádné studium mediální gramotnosti, tak určitě tam jako nedostatky jsou. Ale jako... jestli bych se třeba chtěla věnovat studiu mediální gramotnosti třeba rok nebo půl roku, nebo nějakou dobu, to si nejsem úplně jistá.

Spíš, jestli máte něco, o čem vyloženě víte, že s něčím neumíte třeba pracovat, něco neumíte najít, nebo něco neznáte nebo něčemu nerozumíte, třeba něco konkrétního.

- To si nemyslím, že by tam bylo něco konkrétního.

Dobře. A jak celkově hodnotíte svoji mediální gramotnosti?

- Tak asi není na vysoké úrovni.

Proč myslíte?

- Myslím si, že jsem se dlouhou dobu nezajímala o média a teď si něco přečtu, ale zase tak dalece nepřemýšlím nad tím, jestli je to pravda, nebo není to pravda, takže určitě by tam bylo co zlepšit.

Respondentka č. 3

V jakém roce ses narodila?

- 1972.

Odkud pocházíš a kde v současnosti bydlíš?

- Ze Středočeského kraje. Do 48 z města, z Kralup. A teď tři roky bydlím v obci.

Jaké máš vzdělání?

- Základní školu, učiliště, střední školu.

Máš nějaké kurzy, případně vzdělávala ses nějak i mimo školu?

- Ano. Mám rekvalifikační kurz na mzdovou účetní, pak mám kurz pečovatelka pro děti 0–15 let a pak mám menší kurzy. Ještě mám nějaké pedagogické minimum.

Jakými zaměstnáními sis prošla?

- Vyučila jsem se pro Telecom, nebo tenkrát to byl Telecom, takže jsem potom musela nastoupit na nějakou dobu tam, abych si tam něco odpracovala, teď je to O2, tam jsem byla asi deset let, vlastně do mateřské, potom tu mou pozici zrušili v první vlně propouštění. Pak jsem byla u kamaráda v obchodě s výpočetní technikou jako prodavačka. Pak jsem byla v domě dětí jako pedagog a administrativa. Pak jsem brigádničila v obchůdku se zdravou výživou a rok a půl v lesní školce jako asistentka pedagoga, pět let jsem byla v ekologickém centru a teď jsem rok na Městském úřadě Odolena Voda na podatelně a pokladně, jako informační servis.

Co si představíš, když řeknu slovo média?

- Televize, noviny.

Kdy se sama s médii běžně setkáváš?

- Mi přijde, že člověk se s nimi setkává na každém kroku. Od rána do večera. Já asi doma – rádio, Český rozhlas 2, pak asi internet, Seznam zprávy občas vidím a pak televize, ale tam bych řekla, že si pouštím jen to, co chci, že spíš filmy a tak, zpravodajství ne.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáš informace?

- Rádio nejvíc asi. Poslouchám ráda už odmala, asi mi to evokuje nějaký příjemný pocit, protože jsme měli rozhlas po drátě, a já při tom vařím, takže přes víkend jede rádio. A měla

jsem ráda tisk, takové ty týdeníky a měsíčníky, časopis Meduňka třeba. Ale jinak, hlavně internet dneska.

Tvoříš nějaký obsah na internetu?

- Ráda dělám recenze, i mně pomáhají recenze, ať už je to u nějakých léčitelů, tak i nákupy. A udržovala jsem pět let stránky ekocentra, psala jsem články.

Cítíš se na internetu bezpečně?

- Myslím, že ne. Asi vím, že to někdo sleduje, na co klikám, kam koukám, toho si jsem vědoma. A pustíš je tam, kam jsi schopna je pustit.

Ovlivňuje to nějak tvoje chování na internetu?

- Ne, asi jsem to já, asi ne.

Liší se nějak tvoje vnímání v době, kdy jsi dospívala, a nyní?

- No tak ježišmarja. Rudé právo, Signál, Dikobraz, Haló, černobílá televize, to je sakra jinde. Tenkrát jsem jim asi mnohem víc věřila, studená válka a tak. Dneska si člověk myslí, že si s tebou pořád hrajou, že tě dokážou ovlivňovat, dělat si, co chtějí, upravovat informace, že to nemusí být úplně pravda.

Změnilo se časem, jaká média vyhledáváš?

- Ano. Jako dítě, to byly dva černobílé programy. A noviny jsem asi nečetla, nebo tak četla, když mi bylo sedmnáct, tak četla jsem asi Signál, to byl nechutný, zpětně řečeno, nechutný policejní časopis, který táta odebíral. To byly vraždy a "veřejná bezpečnost pátrá, radí, informuje". Četla jsem humorný časopis Dikobraz, to byl měsíčník nebo týdeník, nevím, tam vycházely vtípy. Na sobotu Vlasta byla. Tam jde o to, že člověk věřil, že co říkají v té televizi, že to je pravda. Ale to asi tolik nesouvisí s médii, jako spíš s tím věkem. Dneska bych asi taky věřila jako dítě, že to všechno je pravda. Internet nebyl. Život byl jednodušší. Ty informace měly větší váhu. S věkem a se zkušenostmi určitě si vybírám, co budu poslouchat a na co budu koukat, dřív mi to asi bylo jedno, hlavně že tam něco běželo.

A změnilo se nějak, k čemu ta média používáš?

- Tak internet nebyl, ten teď používám, televize jako zábava a poučení, to je pořád stejné, dívám se třeba na dokumentární pořady od Třeštikové nebo ty cestopisné, to mě taky baví. Ale zprávy vůbec, to už musí být velká akce jako třeba volba prezidenta, že v naší rodině běžela televize ten den, kdy byla volba. Ač vím, že to je komedie a že nám tam stejně dají někoho, koho potřebují tam dostat, tak na to koukám a dám tomu to odpoledne.

Co nebo kdo je pro tebe nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- Jarda Dušek. Ten mě vždycky tak vrátí zpátky, abych si z toho nic nedělala, je úžasný. A jeden čas jsme sledovali Goscha TV. Prostě najít si nějaký svobodný vysílač nebo něco takového, kde hledám pravdu. Poslechnu si to z několika stran a hlavně tu alternativní stranu vyhledávám, abych si na to udělala nějaký názor.

A máš tedy některé portály, kterým důvěřuješ?

- Já nevím, jestli to ještě potřebuji, nebo už si hraju ve své hlavě sama. Já teď musím říct, že už nestíhám sledovat ani toho Jardu, ale když jsem pracovala v ekocentru, tak jsme s kolegyní sledovaly, to byla neskutečná vyhledávačka, ta sledovala Svobodný vysílač a různé alternativní weby, nejsem si jistá, jak se jmenovaly, a ta tam nacházela tu jinou pravdu a vždycky mi to předala a já se pak na to sama dívala. A pak i manžel, ten měl taky jeden alternativní pořad, který poslouchal, aby si pak mohl udělat vlastní názor. Byly tam právě úžasné rozhovory s lidmi z ciziny, vždycky tam byl někdo z Austrálie, z Rakouska, z Kanady, z Portugalska a z jejich pohledu, jak se v té zemi žije, to bylo asi v době covidu, jak to tam ta země má, jak to dělají, jak se testují, a bylo hrozně zajímavé to vědět, jak se to v těch zemích mění a jak je to všude jinak, někdo byl strašně přísný, někdo vůbec nic, to bylo zajímavé. To spíš ti muži, ti mají sledovat, co se děje venku, měli by nás chránit před nebezpečím, tak je to i u nás, dělá si názory na ty věci, třeba teď na válku na Ukrajinu, a já ne, třeba pomůžu v nějaké sbírce, ale celkově to neřeším. Vposlechnu si názory od lidí, ale to je vše. Já jsem odtamtud asi neviděla ani jednu reportáž. Cíleně se tomu vyhýbám. Mám zkušenost už z covidu, to mě úplně semlelo, vůbec jsem nechápala, co je to za lež a co to s námi dělají. Potom už jsem to taky vypnula a vůbec jsem si to nepřipouštěla. Takže teď spíš ze zajímavosti pustím něco alternativního, kde někdo řekne něco vtípného nebo pravdivého nebo pro mě pravdivého, ale cíleně ne.

Několikrát jsi zmínila, že se s námi snaží něco udělat, že nám lžou. Kdo jsou ti oni?

- Říká se, že to jsou ty nejbohatší rodiny. Někdo je jmenuje, to já asi neumím. Ale je to zvláštní, minule to bylo zvláštní, teď taky. Jestli to někdo prostě chce, jestli je to Amerika, že ti jsou hodně hladoví a potřebují hodně energie a hodně nafty a ropy, že to je někdo, kdo hájí své zájmy. A budou to nějaké nadnárodní skupiny asi. Je to zvláštní, co tím kdo potřeboval získat. A říkala jsem si, že to bude zajímavé, až se jednou dozvíme, co všechno prošlo za zákony a co se událo v době, kdy jsme byli zavřeni. Když si vzpomenu, jak jsme chodili s rouškami. A v Číně je to pořád, a to se podívej, jaká je tam diktatura, nejtěžší a nejtvrďší. Tak vidíme, o co tady šlo.

Jsou nějaká média, kterým vyloženě nedůvěřuješ?

- Mě nebavily od revoluce zprávy na Nově, to jsem třeba vůbec nemohla, to bylo pro mě tak trapné a debilní. Uznávala jsem tehdy Českou televizi. Teď jsem párkrát viděla CNN Prima News, tak nebyli špatní, ale mě už to nebaví ty Partie a Moravec a tak. I dřív jsme na Moravce koukali, když měl to povídání se studenty a osobnostmi, ale dnes už se mi nechce ani do toho. Když je to všechno z toho mainstreamového proudu, tak mě to nebaví, protože ten

názor vím. Ale jakmile tam je někdo, koho si vážím nebo kdo mě zajímá, tak se podívám, ale ta většinová mě nebaví.

To, že tě to nebaví, znamená, že tomu nedůvěřuješ?

- No, že to je názor, který neuznávám, a nezajímá mě to. Je to pro mě ztráta času.

Proč?

- Ať si žijí takhle, když chtějí. Mě to nezajímá, já takhle žít nechci.

Vybavuješ si nějakou situaci, kdy ses z médií dozvěděla informaci, která byla lživá nebo zavádějící?

- No určitě, už jsem je jmenovala. Teď jsi mi připomněla, třeba když zemřela Diana, tak to byl velký zlom v mnoha životech. Nebo dvojčata. A jestli to je lživé, já nevím, já si myslím, že lžou. Mně to vadí, to umírání u covidu, vždyť to vím od těch lidí, jak jim třeba ten tchán zemřel na rakovinu a doktoři mu tam napsali covid. A i když oni vědí, že ho tam táhli v posledním stadiu, tak ti doktoři stejně řekli ne. A pak slyšíš několik takových příkladů a víš, že nám lžou. Oni už jsou schopni udělat nějaké přistání ve vesmíru prostě ve studiu, nebo udělají válku někde na kousičku. Neříkám, že to je tenhle případ. Ale mluvili jsme s pánem, který je odtamtud, a on nám říkal, že se tam nic neděje, že je akorát míň jídla. Takže je to vážně asi na nějaké menší oblasti a myslím, že k nám utíkají i někteří, kteří opravdu neměli, a mělo se to víc hlídat. Protože manžel kolegyně je policista, a tak vím, že se sem dostali i tací, kteří denně kradou. A nebo bohatí.

Jak si informace, které považuješ za lživé nebo zavádějící, ověříš, respektive, jak zjišťuješ, že to není pravda?

- Já si poslechnu ty alternativní kanály. A nebo příběhy od lidí, kteří tam třeba mají někoho známého. Já už ty kauzy nesleduji, o těch menších vůbec nevím. Třeba vidím na seznamu ty nadpisy, ale už to nerozklikávám ani.

Důvěřuješ stejným médiím jako lidé ve tvém okolí?

- Asi ne. Nebo vlastně nevím, na co koukají. Babička s partnerem jedou asi ve všech zprávách, tchýně s tchánem taky, všechny ty Blesky a takové kraviny, švagr to sleduje, ten je zase proruský, tak ten se dívá na takové servery, kde to je zase jinak vysvětlené.

Co si představuješ pod pojmem mediální gramotnost?

- Asi že vím, nějaké stanice, tiskoviny, že se člověk nějak orientuje, že není úplně dementní. Že ví, co v tomto světě se děje, a že ví, co kde najde za informaci.

Myslíš, že je důležité být mediálně gramotný?

- Tak základní gramotnost, že máš třeba základní školu, tak asi stačí pro život.

A proč je tahle úroveň důležitá?

- Aby si člověk dokázal na všechno vytvořit vlastní názor. Aby s námi nikdo nemohl orat, abychom se dokázali nějak orientovat.

Jak a jak často si ověřuješ informace?

- Asi jen v tu akutní chvíli. Dřív v ekocentru, tam jsem se musela vzdělávat ekologicky, tak jsem měla čas brouzdat po internetu, tak to jsem byla nějak v obraze, ale teď už na to není čas.

Víš, co je to dezinformace?

- Informace, která není pravdivá.

Podle čeho ji poznáš?

- Tak já si skoro o všech myslím, že jsou to dezinformace. Tak třeba podle toho, kdo to říká.

Co si představíš pod pojmem mediální výchova?

- Něco ve škole? V občance třeba? Něco, co se učí na základní škole třeba.

Co si myslíš, že je nebo by mohlo být obsahem?

- Možná bych dětem rozdala časopisy a noviny, probírali bychom, co tam najdou, co tam můžou najít. Naučit je na internetu zprávy. Nějaké ověřování. Co je ČTK třeba.

Pro koho si myslíš, že je mediální výchova důležitá?

- Teď si myslím, že pro nikoho... tak ale pro všechny myslící bytosti, aby se v životě orientovali, aby věděli, co a jak.

Setkala ses sama s mediální výchovou?

- To nevím, nepamatuji si. Měla jsem základku za komunistů, tak to těžko, že bychom tam vytáhli Rudé právo a že bychom tam hledali, to asi ne. Na střední jsme měli výpočetní techniku, ale tam asi taky nic nebylo, možná něco málo v literatuře mohlo být, je to možné. Ale tehdy prostě byla jedna pravda.

Je něco, co by ses chtěla v oblasti médií naučit?

- Ne, nic takového mě nenapadá. Já se asi hodně naučila v ekocentru, i v domě dětí, když jsme tam dělali plakátky nebo články do zpravodaje. No, Kralupský zpravodaj jsem vždycky četla, to mě zajímalo, i stránky města, tam se doteď občas podívám. Takže tehdy jsem se naučila hledat informace, ale i tam jsem se uchylovala k alternativním zdrojům. Na těch hlavních většinou nebývá nic, co se týká přírody. Ale sama.

Jak celkově hodnotíš svou mediální gramotnost?

- Já si myslím, že všeobecný rozhled mám. A to mi stačí, to myslím, že je dobrý.

Ted' se přesuneme na test. Máme tady první otázku, zda poznáš, kde byla tato fotografie vyfocena.

- Chtěla jsem říct, že Praha... No asi jo, je tam kanál a jmenuje se Praha. Jako nemusí být, ale tipuju, že ano.

Je toto sdělení zpravodajství, infotainment nebo satira?

- Co je infotainment?

Je to v podstatě informování nějakou zábavnou formou.

- No tak že děti explodují, tak to je kravina. Tak asi satira.

Je to správně. Co na této mapě nesedí?

- No že v Praze je málo, to je blbost. A Vysočina, to je taky blbost, tam je málo. Jestli to světlouké je... počkej, to světlouké je nejvíc? Aha. Tak v tom případě Ústecký kraj určitě, Praha a Ostrava bych řekla, že nejvíc, no tak to sedí. Já právě myslela, že ty barvy jsou naopak. Tak podle toho, co je na výběr, tak ty barvy jsou špatně.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem, že ukrajinský prezident podporuje neonacismus?

- Co to je za kravinu. Asi to nedokazuje. Nepředpokládám. To jsou nějaké vlaječky nebo mašličky na tom. Tak myslím, že ne.

Co znamená zkratka ČTK?

- Tak to už jsem říkala, Česká tisková kancelář.

Co je na tomto grafu v nepořádku?

- Zmrzlina a počet utonulých, to je teda zajímavé. Tak tady je v létě hodně, protože se jí hodně zmrzlina a i je hodně utonulých, ale... no tak je to stejné no. Asi uměle vytváří vztah mezi dvěma nesouvisejícími jevy.

Věříš na základě článku, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí chemtrails?

- No, tak tomu věřím. To je jak létají a vypouštějí to. Mně se tomu nechce věřit, ale manžel tomu věří. Tak četli jsme to několikrát, tvrdí tam, že jo. Že zvládnou ovlivnit počasí, to věřím, Číňani to koneckonců dělají pořád. Je fakt, že to zmizelo v covidu, jak nelétali, tak zmizely čáry, to jsme sledovali. Ale četli jsme o tom několikrát, ta kolegyně z ekocentra tomu stoprocentně věří, manžel taky, já si říkám, že to snad není možné. Tak dám, že věřím, doufám, že to tak není, ale říká se to.

Co je zvýrazněný článek?

- Já bych řekla obchodní sdělení, nějaké reklamy bývají vpravo.

Jaký popis k fotce nejlépe sedí?

- Je tam fotka někoho mrtvého. Jan Hus to není, to není v červenci. Tak to asi bude ten Havel, je tam zima, mají kozačky.

Co je na této titulní straně problematické?

- Že jsou to muslimové. Jaké jsou ty možnosti? Že navozuje dojem, že jsou všichni žadatelé muslimové, to navozuje. Vybrané barvy naznačují, že hrozí nebezpečí. Tak to černá, asi. Tak to je taky pravda. Že to navozuje mylný dojem o počtu žadatelů, aha, že to udělali velké, i když neměli data. To je pravda teda.

Co je podmínkou pro to, aby člověk v ČR mohl pracovat jako novinář?

- Syndikát novinářů, to vůbec nevím, jestli musíte být, studium žurnalistiky, to si nemyslím, a zkoušku z českého jazyka, to nevím. Tak že by novinář musel mít vystudovanou žurnalistiku? Já nevím, jestli se jmenuješ novinář, když vystuduješ žurnalistiku. Že se tomu pak věnují, to jo. Ale jestli je to podmínka? Nevím. Tak dám to studium žurnalistiky.

Můžu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu o arabských mladících útočících v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Ano. Já myslím, že oni by to potom stopli, že hlídají nějaká slova a tak. Ale asi to tam vydáš, než na to přijdou. Z šíření poplašné zprávy mě asi můžou obvinít, to je možné. A že Facebook do pěti minut příspěvek smaže? To nevím, jestli je možný do pěti minut ověřit. Tak bych dala asi to, že můžu být obviněna z šíření poplašné zprávy.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- Tak ve světě ve 30. letech 20. století.

Jaká reklama v ČR nesmí být zaměřena na mladší 18 let?

- Já myslela, že i na sex. Hazardní hry určitě.

Který z titulků o mobilu není zavádějící?

- Já bych dala, že zavádějící není, že je za třetinu.

Co musíš splnit, abys mohla spravovat web s označením zpravodajský?

- Mít přístup k internetu bych dala. Ale teda to je strašné.

"Romové nemusí platit za léky" je?

- Tak oni fakt nebudou, ne? Ale jen ti, co jsou na sociálních dávkách asi. Hoax.

Jaký typ obsahu na Youtube porušuje smluvní podmínky?

- No nazdar. Každý to podepíšeme a odklikáme, ale nevím. Tak já nevím. Zkusím ty, co zobrazují politické názory, a ty podněcující nenávisť.

Která média patří mezi média veřejné služby?

- Česká televize, MF Dnes, Český rozhlas, Česká tisková kancelář. Teď nevím, jestli Parlamentní listy a Hospodářské noviny. U těch Parlamentních listů si říkám, že to je jako parlament, tak to navozuje, že to bude pravdivé. A MF Dnes pro mě po revoluci nahradila Rudé právo, že to bylo takové hlavní. I když je pravda, že to už dávno není, že už to má majitele. Ale evokovalo mi to hlavní deník.

Jaké z těchto hesel je nejbezpečnější?

- To poslední.

Jaký z toho testu máš pocit?

- Dobrý. Přejde mi to jako jednoduché, že by to měl každý vědět, ale vlastně to spoustu lidí možná nezná.

Je něco, co bys k tématu chtěla doplnit, co ti přijde důležité, ale nezaznělo to?

- Že bych chtěla větší prostor pro alternativu, pro přírodu, pro ekologii. O té ekologii se nemluví, to nepotřebují. Tak to mi vždycky vadilo. Když je okurková sezóna, tak to něco vytáhnou, ale jakmile to nepotřebují, tak to není téma. Pro mě to je nejdůležitější, oni na to kašlou. A rozhodně mi chybí pozitivní zprávy. Co se kde povedlo, urodilo, zlepšilo, vyrostlo a tak, na to bych se i ráda podívala.

Respondentka č. 4

V jakém roce jste se narodila?

- V roce 1975.

Odkud pocházíte a kde současnosti bydlíte?

- Pocházím z Prahy a vyrůstala jsem v Praze a žiju v Praze. Odskočila jsem si pouze na tři roky do Spojených států.

Jaké máte se sebou studium?

- Takže já jsem absolvovala vysokoškolské studium. Vystudovala jsem Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor španělská filologie s magisterským titulem. A potom mám magisterský titul z Fakulty sociálních věd a obor byla masová komunikace.

Máte v této oblasti ještě nějaké další vzdělání, nějaké kurzy nebo něco takového? V oblasti mediálního vzdělávání?

- Nikoliv, spíš jenom takovou praxi ve škole, kde jsem psala a po ukončení školy jsem psala na volný noze, ale ne vzdělání. Pak jsem měla rozdělaný doktorát, ale ten jsem nedokončila.

Jakými zaměstnáními jste si prošla?

- Už za vysokoškolských studií jsem začala psát. Přispívala jsem do literárních měsíčníků, do Tvaru. Spolupracovala jsem s Českým rozhlasem. Spíš jsem pokrývala takovou tu oblast Latinské Ameriky, literatury, překladů ze španělštiny a kulturní oblasti, která souvisela s Latinskou Amerikou. Tím jsem se ještě živila částečně po ukončení studia na vysoké škole. Ale potom s prvním zaměstnáním jsem se částečně od té profese odklonila a dělala jsem dlouhá léta v mezinárodní neziskový organizaci ekologického zaměření, která se jmenovala Central and Eastern European Bankwatch Network. A potom ve čtyřiceti jsem doznala toho, že je potřeba změny a rozhodla jsem se, že doprovodně vstoupím do školství. A dodělala jsem si aprobaci k výuce angličtiny, protože angličtinu jsem sice měla rozestudovanou, ale nedokončenou na Filozofické fakultě, takže jsem si vlastně udělala rozšiřující dvouleté studium. No a začala jsem pracovat na gymnáziu a zde jsem až doposud.

Co si představíte, když řeknu slovo média?

- Média, představím si pestrou škálu vlastně sdělovacích prostředků, ať již toho tradičního rázu, tak i vlastně toho novodobého digitálního rázu. Ale nejenom tedy sociální média, to znamená prostředky sdílení informací, komunikace či dorozumívání. Ale i jako médium vlastně bych považovala cokoli, co je prostředkem k přenesení nějakého poselství, významu, informace. Takže pro mě jako médium může být támhleten obraz na stěně stejně tak

dobře jako třeba na fotografii. A samozřejmě jsem zapoměla na audio tvorbu. Ale prošla jsem samozřejmě přípravou, takže vím, že i médium může mít i spoustu dalších jiných forem.

Kdy se s médii nejčastěji setkáváte?

V každodenním životě, a to ať už aktivně, že je aktivně využívám, tak asi pasivně, že jsem jim exponována, aniž si možná uvědomuji jejich dosah a vliv na moje vědomí či podvědomí. Takže od reklamy, která v podstatě nás obklopuje, přes to, že mi neustále vrčí telefon a na nich je celá řada aplikací, takže to je řada médií v jednom médiu nebo nosiči. Samozřejmě média, která člověk využívá doma v soukromém životě, takže nejen v tom pracovním.

Z jakých strojů nejčastěji čerpáte informace?

- Záleží od toho, já bych asi rozlišovala mezi tím, jestli máte na mysli informace ve smyslu zprávy, zpravodajství, novinky. To je jeden segment. Potom jsou to informace, které jsou o aktuálním dění. Potom by to byly informace, které jsou v podstatě takového cechovního rázu, toho profesního rázu. Tak to bych zase lovila někde jinde, a pak jsou to samozřejmě informace soukromého rázu. Takže když přijde na zpravodajství, tak se snažím odebírat novinky nebo aktivně si hledat zprávy nejčastěji na platformě BBC, na BBC ve španělské mutaci Mundo, BBC v anglické verzi. A potom selektivně, nepravidelně. Je to bohužel i spojený s tou mojí profesí angličtináře a španělštináře. Tak častokrát si vyhledávám materiály i pro výuku, ale samozřejmě spojený s aktuálním děním. A to lovím třeba v New Yorkeru, v The New York Times, v Guardianu, ten miluju. Nevýhodou New York Times je, že mají placený archiv, existují samozřejmě způsoby, jak se dostat mimo něj. Takže bohužel musím používat i tyto malé tričky k tomu, abych si mohla přečíst vlastně kompletní verze těch článků. Zatímco Guardian nemá zpoplatněné vlastně to využívání. Potom NPR, jakoby rozhlasovou stanicí, ale poslouchám věci, ale zároveň si čtu ty textové zprávy. Ke stáru se ze mě stal docela fanoušek Českého rozhlasu, nebo stále se učím mu přijít na chuť. Ne úplně se ztotožňuju s kvalitou českého zpravodajství, ale používám Radiožurnál. Ale zase není to úplně návyk, který bych měla osvojený a pravidelný. Takže spíš nárazově. Ale úplně nejraději si vyhledávám věci v jejich archivu. A tam je smolný taky to samozřejmě, že řada těch podcastů a tak dále spadá potom do placeného archivu. Já si teda předplatný nebo ten přístup do toho archivu nehradím. Takže jsem často takhle ochuzena o některé věci, který mi uniknou ze zřetele v době, když jsou ještě aktuální, a pak když spadnou do archivu, tak se k nim nedostanu. Samozřejmě sleduju i španělskou mutaci Českého rozhlasu. Pak mám alternativnější periodika v Latinské Americe, v Mexiku. Ale jak říkám, spíš vlastně od toho, že by za dob televize člověk měl tendenci sednout před televizi a pravidelně se věnovat tomu zpravodajství. Nebo minimálně třeba si kupoval nedělní noviny, těm časům už odvál čas. A já to řeším tak, že ráno, když jedu do školy, tak na to kouknu. Ale není to pravidelný a spíš takový selektivní. Já dělám to ve chvíli, když mám čas. Ráda jsem poslouchala příspěvky na DVTV. Bohužel to taky zpoplatnili, takže s tím jsem skončila. Aktuálně z těch serverů novinkových mám asi kombinaci Novinky.cz a Aktuálně. Pak zase selektivně si pouštím podcasty. To je to zpravodajství. A teď by byla velká oblast zase těch profesních novinek a

profesní komunikace. Kvůli tomu jsem si před mnoha lety založila facebookový účet. Pokulhávám v Instagramu a ani netweetuju. Ale jsem pasivní uživatel, i když samozřejmě čas od času se člověk nechá zvíkat a nalákat k tomu, že ty informace publikuje. Já se starám tady o školní Facebook, takže musím ty věci sledovat. Co se týče profesních skupin, tak jich je celá řada od Učitelské platformy, ta je asi nejstěžejnější a sdružuje tu alternativní kliku. Pak je to Pedagogická komora, Střední člunek MŠMT, jsou to oficiální úřady, ministerstva, Středočeský kraj, všechny relevantní subjekty, Kralupy město, všechny obce v okolí, tak i cechovní asociace a asociace učitelů španělštiny. Pak neformální volný sdružení učitelů španělštiny, který vlastně slouží k tomu, že si lidé dávají tipy do výuky, sdílejí materiály, říkají si o nějakých aktualitách, takže to je můj každodenní chléb. V poslední době už mám pocit, že mám tak přehlcený brain space a že jsem tak toxicky tím zadušená, a to podotýkám znovu, že já vlastně nepoužívám k tomu, že bych publikovala, že jenom je vysávám a využívám, kromě toho, že publikuju na školní Facebook. Ale i tak jsem přehlcená tou mírou těch informací, že už mě to unavuje a mentálně ošoupává. Že už tomu asi nedávám tolik, kolik bych potřebovala. Na druhou stranu mám pocit, že když to nedělám, tak pak nejsem v obraze a v týmu a že mám potřebu profesně držet ten krok s tou dobou, nehledě na to, že mi to mnohdy zjednodušuje a zpříjemňuje práci. A pak se ještě snažím udržovat se informovaná, co se týče nějakých aktuálních informací celkově v oblasti školství.

Mám na vás teď otázku, kterou už jsme nakously. Jaký tvoříte obsah na internetu?

- Opravdu se to omezuje pouze a jedině k využívání sociálních platforem a webových stránek školy a k aktualizaci obsahu školního webu a školního Facebooku. Já osobně bych byla za to, aby škola měla i Instagram, ale asi to tady není úplně seznáno prioritou. Myslím si, že by to usnadňovalo a zefektivnilo komunikaci s generací čerstvých absolventů a s generací stávajících studentů a budoucích. Mám nějakou představu toho, jak si myslím, že fungují chutě publika a snažím se ten obsah, který tvořím, přizpůsobit. To znamená prostě zkracovat texty, minimální obsah, rafinované upoutávající titulky, nějaký vtípeček, žertíček, slovní hříčka a tunu fotografií našich studentů. A pak máme zaručenou obrovskou návštěvnost a spoustu lajků. (smích)

Cítíte se na internetu bezpečně?

- Ne. Protože v té rychlosti, v které funguji, z pohodlnosti odklikávám všechny trakovací cookies. Protože se s tím nechci vůbec zaobírat, nechci to řešit. Jsem líná a dokážu si představit, že bezpečnost nastavení mého domácího počítače určitě má spoustu děr. Takže se asi vybízím, abych se stala terčem různých pokusů o sledování, trakování a fishing. A jiných takových podvodných zákroků, které jsou manipulativní s nějakým úmyslem. A za tím nejsou konspirační teorie, mám na mysli to, že jsem lehce zneužitelná i k marketingu, k personalizovanému reklamě a tak dále. Že se nespírám úplně tomu, jak bych mohla třeba nefungovat v té bublině, ve které je mi jasný, že jsem uvízla už jen tím, že řada těch mých pohybů na síti jsou definované buď mým životním stylem privátním, a nebo tady vlastně tou profesí.

Ovlivňuje to nějak vaše uživatelský chování na internetu?

- Vlastně převládá asi ta lenost nad tím, že představa, že bych se musela těma technickými parametrami a tím zabezpečením, ať už prostě nějakými firewallama, zaobírat, tak zvítězí ta lenost, že už na to nemám kapacitu a nechci tomu věnovat ten čas. Takže vlastně nakonec seznám, že si říkám, a co by mohl zase úplně, tak uvidí fotky z mý dovolený. Tak ať se děje vůle boží. Snažím se samozřejmě, nepublikuji absolutně soukromé věci, fotografie, informace o mém rodinném životě, mý rodině, ale to neznamena, že k těm informacím se nikdo nemůže dostat.

Liší se nějak vaše vnímání médií v době dospívání a nyní?

- Určitě, protože já jsem vyrůstala za komunismu, o média jsem se absolutně nezajímala, nebylo proč. Začala jsem se o ně zajímat, nebo o zpravodajství vlastně v době Sametové revoluce, toho zlomového roku roku 89. Tou dobou jsem plně nábožensky prostě hltila každodenní zprávy, denní tisk a rozhlas. Byl to nástroj, média pro mě byly nástroj pasivního získávání informací. Ale v dnešní době vnímám média i jako možnost, že člověk může vstupovat do veřejného prostoru a vlastně ovlivňovat nějakým způsobem to veřejné dění a nějak do něho zasáhnout, pakliže chce a má tu možnost. Jakože samozřejmě tu možnost nepřímou mám třeba prostřednictvím tohoto současného zaměstnání, ale daleko více jsem ji využívala v tom předchozím zaměstnání, v práci, která blízce souvisela s advokací a kde ta mediální práce byla, asi zasahovala daleko širší okruh lidí a i nějakých elit, které měly potom pravomoce, jako rozhodovací pravomoce. Takže vlastně z pasivního uživatele, který jenom ty informace nasával, tak se ze mě stal takový aktivní producent médií nebo mediálních zpráv. Ale to je vlastně daný tím mým profesním zaměřením.

Změnilo se časem, jaká média vyhledáváte?

- Tak určitě, protože člověk nejdříve žil s tím málem, co byl. Tím, že se diverzifikovaly ty platformy, a navíc ty tradiční média mají elektronické mutace. A že tady vznikly i alternativní zpravodajské kanály, tak se tak jako roztržila ta pozornost a došlo k obřím nárůstu tý kvantity. Člověk postupně opustil ty tradiční média, kdo by si dneska vzpomenu na Lidový noviny. A vyhledává asi takový ty nezávislejší, menší producenty zpráv nebo v podstatě ty elektronické mutace, které jsou teda napojené na ta tradiční média, ale které jsou v té digitální podobě, protože je to samozřejmě uživatelsky přístupnější. V podstatě já jsem neviděla zpravodajství v České televizi léta. Možná za časů, když jsem měla malé děti a náhodou jsem byla v době zpráv u tchána a tchyně doma. Protože televizi nemám a Českou televizi už vůbec nesleduju. To samozřejmě souvisí s příchodem Netflixu a tím, že si člověk vlastně sestavuje sám to svoje menu. A to si myslím, že je asi ta velká změna, že dřív mohl k tomu přistupovat selektivně, ale jenom v rámci toho média. A tak jako si očima vybíral jako v cukrárně, co si přečte. Ale najednou ta cukrárna je velká jak Tesco a toho množství tam je strašně moc.

Proměnil se nějak způsob, jakým ta média užíváte nebo za jakým účelem?

- Já už jsem to vlastně říkala, že člověk je víc selektivní, co se týče jak těch kanálů, které sleduje, tak zároveň i s tím, jaká témata. Že vlastně se tak jako uvrtává, tak jako konfirmuje tu svou bublinu a ty svoje zájmy, že je tak jako potvrzuje. Ale zároveň s tím, zase se mu rozšiřuje obzor toho, jak si může vyhledávat informace. Stačí, že ho inspiruje nějaký film, který třeba vidí na Netflixu. Zaujme ho ten životní příběh, pakliže to je třeba ztvárnění nějaké skutečné události. A vlastně už díky tomu pak může vyhledávat ty informace z pozadí a doplňující informace, aby si vlastně o té věci něco přečetl a nastudoval. Takže v tomto, že to vlastně využívá nejenom, aby zjistil ty novinky, ale že to používá i k rešeršim toho soukromého rázu. Že si doplňuje informace, a tak zároveň se lehce samovzdělává nad rámec těch jednotlivostí.

Co nebo kdo je pro vás nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- Byla by to státní média, s tím, že jsem si vědoma úskalí, který doprovází i ta provázanost toho média se státem, která v podstatě ovlivňuje ten agendasetting a to, jak to zpravodajství bude prezentováno, ať už je to v případě České televize a nebo Českého rozhlasu. A že tam ten diktát stále bude probíhat. Bude, ale zároveň s tím to budu doplňovat a budu věřit, že důvěryhodná média budou i ta média, která jsou nezávislá finančně na státu a který v podstatě získávají peníze od sponzorů. Takže už tady zmiňovaný třeba DTV. Jako jsem si vědoma toho, že naprosto nezávislé médium, které by nepodléhalo tlakům ať už svých sponzorů, svých dárců, a nebo toho finančního kanálu, který je financuje, tak nebude. Otázka je, do jaké míry, jak moc ta intervence se může projevit na tom obsahu toho každodenního rázu.

Zjišťujete si informace i na základě doporučení nějaké blízké osoby?

- Určitě, ale to je v každodenním životě, takových lidí je celá řada. Kupříkladu klidně my se můžeme potkat, nebo když se bavíme v práci s kolegy, oni se zmíní o nějaké věci, která mě může zaujmout. Ať už to může být pro moji práci sekundární záležitost, protože se to třeba týká francouzských reálií, ale zaujme mě to natolik, že to chci vidět a v tu chvíli si to dovyhledám. Ale to by mi přišlo, že je taková přirozená věc, spojená se zvědavostí každého člověka. Včera jsem měla hodinu a bavili jsme se o dojmech a o tom, jaký je obraz, který mají Češi o Spojených státech. Bavili jsme se o tom, jestli u nás stále nepřetrvává takový mytický pohled na Spojené státy jako tu kolébkou demokracie a zemi snů. A právě, že někdo se mi zmínil o youtuberovi, co má svůj vlastní podcast, který žije už deset let ve Spojených státech. A mě to zaujalo. On právě vyvrací tenhle mýtus Ameriky jako snového prostředí a ráje na zemi. A mě to zaujalo, takže hned, když jsem přišla domů, tak jsem si to pustila. Přitom jsem vařila halušky a poslouchala jsem ten podcast. Abych si mohla učinit na toho dotyčného názor, který jsem si teda asi po 30 minutách udělala. Takže tohle je spojený spíš s charakterem člověka a s takovou přirozenou zvědavostí. A já možná jsem asi až přehnaně zvědavá. A zvědavá zároveň. Ale mě každý den i spousta věcí, které mě zaujmou, které si tak různě píšu na papírky, poznamenávám, dovyhledávám si ve vlaku, doma. A jinak ještě pro mě je autorita nebo člověk, se kterým se identifikuju názorově a který je pro mě nesmírně inspirativní, tak je to můj manžel, který má neskutečný přehled a oproti

mně je schopen a ochoten věnovat tomu vyhledávání si informací daleko víc času. A ještě má oproti mně daleko větší retenční paměť a schopnost si ty informace zabudovat do dlouhodobé paměti. Takže k tomu já chodím pro inspiraci.

Jakým médiím nedůvěřujete?

- Nedůvěřuju, tak asi člověk by vyjel na vlně takových těch trollovacích periodik a periodik, které jsou nějakým způsobem, o kterých je veřejné tajemství, že jsou v podstatě pod vlivem, ať už politickým, ať už domácím a nebo zahraničním. Takže různý Sputniky, Parlamentní listy atd.

Vybavujete si nějakou situaci z minulosti, kdy jste se z médií dozvěděla nějakou lživou nebo zavádějící zprávu?

- Ty jo, na první dobrou mě nic nevypadá.

Důvěřujete stejným médiím jako lidé ve vašem okolí?

- To už ne. To je okolí rodiny, pak je to okolí profesní, pak je to okolí známých a pak to může být okolí třeba, v mém případě, místa, kam já jezdím na chatu, tak tam se setkávám v podstatě s různou škálou různých lidí. I v rámci samozřejmě té nejbližší rodiny, tak se tam setkává člověk s lidmi různého ražení. Takže od lidí, kteří mají rozhozený na stole nebo na záchodě Blesk a Blesk asi a televize Nova budou jejich hlavními informačními kanály a podle toho tak i jejich názory vypadají. Tak se to samozřejmě promítá do jejich voličských preferencí. Takže prostě jsou to výhradně voliči buď částečně ještě komunistický partaje, potom SPD a potom ANO. Samozřejmě ne vždycky to musí nastat. Nemusí to být nutně spojený nádoby, ale myslím si, že to o něčem vypovídá. A pak samozřejmě mám v rámci rodiny lidi, kteří používají nezávislá média a jsou to lidi stejného věku jako čtenáři Blesku a sledovači Novy. No tak je stejně generační člověk, který sleduje a čte každý den Neviditelného psa a tak dále. A myslím si, že v mém okolí, lidi mé generace, tak existují zase jednotlivci, co ještě sledují a jsou odvislí na zpravodajství České televize. A pak je tam taková další podskupinka, která by asi, kde bychom se tak nějak protnuli zájmově. Takže myslím si, že kolem mě jsou, ta skupina, to je velká šíře různých návyků, co se týče sledovanosti těch médií. A se kterými se ne nutně musím protínat.

Co si představujete pod pojmem mediální gramotnost?

- Mediální gramotnost je v podstatě nějaká informovaná nebo orientovaná představa o tom, jak fungují média, jak vznikají, jak fungují, jak nakládají s obsahy. Za jakým účelem existují. Tak, aby potom byli schopni co nejvíce nezávislého postoje a vlastně aktivního využívání těch sdělovacích prostředků nebo médií, by se řeklo v dnešní době. Takže v podstatě gramotnost, rovná se alfabetismus, to znamená, pokud možno co nejméně ovlivnitelné a samostatné používání médií a informované v tom, jaký cíl ta média mohou mít a s jakým cílem vlastně vytvářejí ten obsah a působí na něj, na jeho vědomí.

Myslíte si, že důležité být mediálně gramotný?

- No, považuji to v době, kdy mládí této generace tráví na sociálních sítích bezmála celý svůj volný čas, tak to považuji za existenčně nutné. A tím bych nechtěla říct, že by to nebylo existenčně nutné jenom pro mladou generaci, ale je to urgentnější a aktuálnější. Ale samozřejmě bych tuto vypěstlost v tom používání očekávala i od dospělých jedinců.

Jak a jak často si ověřujete informace?

- Ověřování znamená, že si ověřujete její poctivost, její hodnověrnost. Já, co dělám, je, že si rozšiřuju to vyhledávání. To znamená, že pokud mě informace zaujme, tak ji podrobím dalším rešerším. I když to znamená, že ne nutně musím jít vždycky k tomu primárnímu zdroji. Není pravděpodobně, není ani v mojí kapacitě zjišťovat, jestli je pravda, že tamhle v Dolanech vykolejil vlak. Takovýhle zprávy ani člověk nemá kapacitu, ani nemá vůli. Takže spíš se jedná o informaci, které mě zaujmou. Pak v tom případě si sednu a dovyhledávám další věci. Nebo pakliže vás něco zaujme a chcete vědět víc, chcete vědět details, nebo jste je získali jen ve zestručněné formě, tak pak člověk hledá dál. A hledá, ať už, pokud se jedná zase o nějaké profesní záležitosti, tak je dohledává u toho primárního zdroje, to znamená v mém případě na webu ministerstva nebo třeba zřizovatele, jako kraje. Nebo se pídím po informacích u nějakých ekvivalentních informačních zdrojů. Ať už by to bylo třeba na stránkách, nevím, nějakých tady komunálních nebo regionálních periodik. Kdyby to bylo třeba z pohledu školství, nebo by to bylo třeba na webových stránkách nějakých dalších regionálních škol.

Víte, co je to dezinformace?

- Tak dezinformace je úmyslné šíření informace, která byla vypuštěná do oběhu za účelem manipulovat veřejným míněním, ať už veřejným ve smyslu celospolečenským, nebo v určitého nějakého segmentu. Manipulace může být, nebo ta dezinformace může být za účelem, jakoby ta manipulace může být podmíněná, a často je podmíněná, politicky, ale ne nutně. Ale nejčastěji bych to viděla v kontextu prospěchářství politického rázu a ovlivňování věcí veřejných.

Podle čeho ji poznáte?

- Tak buď je návodně zavádějící, takže informace dezinformačního rázu byla podezřelá. Vy si řeknete, aha, jak poznáte podezřelé. Pravděpodobně se v ní budou vyskytovat přitažená, nepřiměřená fakta. Nebo ta faktografie bude úplně sporá. Budou tam věci, které budou hodně působit asi na city, budou emočního rázu. Může být doprovázená, abych řekla, až příliš podbízivým fotografickým nebo ilustračním materiálem, dezinformační můžete mít ostatně i videa, viz konflikt mezi Ukrajinou a Ruskem, teda na obou stranách. Pakliže nebude napsána chytře, tak ještě bude tendenčně laděná, kde bude jednoznačný ten cíl a nebude tam dán příliš prostor k pohledu těch obou stran, že tam nebude reprezentován takový ten neutrální pohled na tu věc. Že to bude psaný v podstatě propagandisticky. Ale samozřejmě dokážu si představit, že dezinformace, která bude opravdu rafinovaná a řemeslně skvěle odvedená, tak tyto charakteristické znaky dezinformací mít nebude a bude daleko rafinovaněji vyrobená a

daleko hůř rozpoznatelná. Takže dokážu si představit, že jsem mohla číst zprávu dezinformačního rázu a zbaštit ji i s navigátorem.

Setkala jste se někdy s mediální výchovou?

- S mediální výchovou jsem se bohužel za svého dětství, mládí nesešla. Setkala jsem se s ní tady na škole. Bohužel došlo k tomu, že ji učí kolegové, kteří tu mediální průpravu nemají, nebo si teprve průběžně dodělávají nějaký kurz mediální výchovy.

Jak byste vůbec definovala tu mediální výchovu?

- V podstatě, jak jsme se bavili o tom, jestli by měla být určitá mediální gramotnost, tak vlastně je to kultivovat mediální gramotnost, porozumění té mediální scéně. A když říkám porozumění, tedy nejen fungování médií, ale porozumění, pochopení a orientace na té české mediální scéně. A zároveň i v té zahraniční. Aby lidi měli představu, kde získávat informace, které pak mohou používat, jak za osobním účelem, tak u mě v tom případě gymnázia za účelem získávání informací. Dokážu si představit, že součástí toho jsou nejrůznější kreativní a praktické úkony spojené ať už s analýzou mediálního obsahu, tak i potom s tvorbou toho mediálního obsahu, asi se to dá pojmut lečjak. Dokážu si představit ještě úplně ideálně, že by člověk samozřejmě by si mohl, to už zabíhám do detailů, absolvovat návštěvu nějaké redakce, případně si domluvit debatu, dá se to pojmut lečjak, ale to už pak je asi na tom jednotlivci.

Pro koho si myslíte, že je mediální výchova důležitá?

- Já si myslím, že v dnešním době se s mediálním obsahem dostávají do kontaktu děti ve velice raném věku. A teď nemám na mysli, že vidíte prostě kdejakou druhou, třetí mámu, když chce mít chvíli pokoj, že strčí dítěti do ruky telefon a ono si nakliká Youtube. Takže asi nemá smysl v předškolním věku toto řešit. Ale v zásadě nějaké prvky přípravy k té mediální výchově si dokážu představit, že by měly nastat v podstatě, neříkám od prvního roku, tam je potřeba naučit děti psát, číst, počítat, ale ať už nějakou formou odlehčenější a třeba nějakou formou projektových workshopů můžete prostě etablovat už od té první třídy, protože ty děti ty telefony používají. A myslím si, že by se s ním měly naučit nakládat nakládat bezpečně, což bylo a propros něco, co jsem asi nevyjádřila. Jako docela důležité kritérium a ještě věc, která by měla být zpracovaná i v té mediální výchově, je důležité hledisko bezpečného pohybu v tom internetovém prostoru. Takže by se měly naučit média používat, aby prostě potom nenastala situace, kdy si děti ve věku 12 let plní nějaký ty speciální výzvy, který prostě končí úmrtím. A to je, kdybych řekla, to je prostě pár ojedinělých případů, ale mohou nastat daleko horší věci, přes různé šikany, které nastávají. A to já si myslím, že ještě moje dítě bylo těchto věcí ušetřeno, ale ve třídě mého dítěte se řešila šikana prostřednictvím sociálních sítí již ve třetí nebo čtvrté třídě. Takže ty děti už ty telefony používaly a používaly sociální sítě aktivně. Minimálně od druhé třídy, řada prvňáčků už má telefony dnes. Prostě jakmile mají ten přístup, ať už prostřednictvím svého aparátu anebo rodičovského, což mají už ve školce, tak si myslím, že to je aktuální téma k řešení.

Je něco, co byste se v oblasti médií ještě chtěla naučit?

- Je. To je taková spousta věcí, že to já bych ani nevyjmenovala. Jsou věci, na které jsem rezignovala, ale to jsem jako pochopila, že to se nikde nenaučím a nikde umět nebudu. Vždycky jsem si přála umět točit filmy, ale prostě to už je v pasé. Vždycky jsem chtěla být, ještě dřív, než jsem chtěla být novinářkou, tak jsem chtěla být slavnou fotografkou, to už taky nestihnu. Ujel mi vlak, co se týče těch rychlých aplikací, nebo aspoň v tom nejsem určitě tak zručná jako třeba studenti školy, když si prostě stříhají filmy, opatřují to zvukem, samozřejmě já bych to taky zvládla, ale protože se v tom nepohybuju tak často, tak často uživatelsky, tak mi to zabere víc času. Není to nic, co by se člověk nenaučil, akorát že bohužel v tom životě ho zaměstnávají takový jako dost rutinní a administrativní úkony. A pak na tuto potěchu a na to učení se sama, v nějaký fázi života ještě v kombinaci s rodinou a s dětmi, prostě dává pořád jako na tu druhou kolej. Takže těch věcí je prostě hafo, co bych chtěla umět, a nestímám. Samozřejmě teď je prostě velkou mantrou, i když si nejsem jistá, že opodstatněnou, umělá inteligence, veškerý čáry a kouzla, co umí. A celá ta profesní komora je nadšená z těch zázraků a snaží se vymýšlet, jak AI zapojit ve výuce. Já jsem taková v tomhle směru obezřetná. Dokážu si představit, že to zjednodušuje v leccčem život, ať už v přípravách, že to může obohatit tu výuku, ale zatím úplně ne vždycky sdílím k tomu nadšení, a to, že mi AI vymyslí ilustrace k povídce, zatím nespátřuji jako takový zázrak na to, že mi ji napíše. Tak já v tom vidím spíš, že se mi rozsvěcí červené světélko. A myslím si, že o co víc roste a je schopnější umělá inteligence, o to blbější se stává lidstvo. Nebo alespoň tady takhle já spátřuji to riziko.

Takže ji sama nevyužíváte?

- Jo, využívám ji. Normálně se přiznám, že k editaci třeba cizojazyčných textů je to nesmírně šikovný nástroj, který vám urychlí práci. Používám to v případě i ve výuce, ale ve výuce ve smyslu jenom jako takový zpestření. Že zkusíme formulovat příkazy. Aby si to naučili používat. Ale já si myslím, že to, co děláme v těch cizích jazycích, tak už dávno ti studenti umí. A to není nic, co by pro ně bylo novátorský. Jde jenom o to, že třeba prostřednictvím těch preciznějších povelů AI, že se to učí v tom cizím jazyce. Ale jinak si nemyslím úplně, že bych je učila nové věci. To jde spíš jen o to, ovládat to AI. Ne v češtině, ale v cizím jazyce.

Jak celkově hodnotíte svoji mediální gramotnost?

- Já jsem takovej člověk, který je sám se sebou stále nespokojenej, vždy si myslím, že je co zlepšovat. Takže moje mediální gramotnost. Já bych řekla, že je pořád co zlepšovat. Čeho lituju, je, že nemám dostatečný čas, abych sledovala to aktuální dění nějak pravidelně. A že to je spíš nárazově. A že s tou dobou už nestímám držet krok. A jinak jsem taková, bych řekla, to bude znít hodně sebevědomě, že jsem zdravě obezřetná. Ale to mě asi nenaučila fakulta žurnalistiky, tam si myslím, že se s takovýma věcmi vůbec nikdo nezatěžoval, když jsem ji studovala. Ale spíš ta moje kariéra, ten profesní život. Mezi tím, než jsem vyšla ze školy a než jsem nastoupila do školství. Takže jsem se v podstatě naučila s informacemi zacházet. Hlavně je vyhledávat. A to bych řekla, že je moje velká silná stránka. Takže pakliže je třeba u nás ve škole potřeba dohledat, jestli je určitý text nebo část textu plagiát, tak se na mě kolegové

obrací, protože jsem schopná to odhalit velice záhy. Samozřejmě AI mi do toho trošku hází klacky pod nohy. Tak tam už asi selžu.

Přesuneme se teď na test. Pořádně se podívejte na tuto fotku. Dokážete poznat, kde byla vyfocena?

- To vím přesně, to je u Karlových lázní na Vltavě vedle Karlova mostu. Je tam lodička s názvem Praha, ale já to místo i znám.

Sdělení, které vidíte, je:

- Je to blbost, takže to není ani zpravodajství, humorné mi to taky nepřijde, takže to asi bude satira.

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích ČR. Co na ní nesedí?

- Tuhle mapu používám v angličtině, když děláme téma crime and punishment. Jo, tak, teď koukám na ty možnosti. Kvůli ochraně dat nejde kriminalitu vyhodnocovat po krajích, no v tom nevidím žádný problém. Více vypovídající by bylo, kdyby byl počet trestných činů vyjádřen v absolutních číslech, tomu nerozumím, to se mi nezdá. A barvy na škále jsou obráceně, než bývá zvykem. Jakože by vyšší míra kriminality byla rudá a málo kriminality by bylo bílý. To je asi logický, nebo jako předpokládám, že se to tak používá, že je to standard. Ale že by to bylo úplně první, co by mě bylo do očí, to se přiznám, že ne, ale vychází to jako nejlogičtější.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem tvrzení, že ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj podporuje neonacismus?

- To je asi blbost, protože to ne nutně musí být hákový kříž na tom obrázku, může to být, já nevím, nějaká ukrajinská symbolika, případně nějaká koláž. Informace o Číně je zdroj, takže to bude úplně blbost. Takže bych řekla, že ne.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co znamenají?

- Česká tisková kancelář.

Podle následujícího grafu existuje souvislost mezi konzumací zmrzliny a počtem lidí, kteří se utopí. Co je na něm podle vás v nepořádku?

- Že to je blbost, jak spolu můžou tyhle dva trendy nějak souviset, nevidím tam absolutně smysl tohoto grafu. No, graf uměle vytváří vztahy, to je ono.

Věříte na základě článku níže tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí rozprašování chemtrails?

- To je nesmysl, to je konspirační teorie. Nevěřím.

Zvýrazněný článek je:

- Je tam napsáno obchodní sdělení, tak to je reklama.

Podívejte se na tuto fotku. Který popis k ní podle vás sedí?

- Lidi mají deštník, pršet může ovšem i v červenci, támhle vidím nějaké vánoční stromečky, takže to bude Václav Havel.

Titulní strana časopisu z ledna 2017 znázorňuje počet žádostí o azyl v Evropě v letech 2013, 2015 a odhad na 2017. Co je na ní problematické?

- Problematické na ní vidím to, že tam žádné odhady není, jako číselný odhad. A ještě tam jsou zavádějící, manipulující titulky, vražda Evropy, čísla nelžou, unikátní data a fakta o propojení migrace, islámu a terorismu. Tak to je asi zavádějící. Ty možnosti, navozuje dojem, že všichni žadatelé jsou muslimové, hm, tak jako naznačuje to už, protože tam je ta burka. Tak asi ano. Vybrané barvy posilují dojem, že hrozí nebezpečí, tak s tím člověk asi nemůže než souhlasit. Porušuje zákonný požadavek na dodržování vyváženosti a objektivity, tak to asi taky. No a k tomu poslednímu jsem se ani nedostala.

Co je podmínkou pro to, aby člověk mohl v ČR oficiálně pracovat jako novinář?

- Studium žurnalistiky je nesmysl, členství v Syndikátu novinářů je taky nesmysl, protože to je dobrovolný, složení zkoušky z českého jazyka, no já když jsem zahraniční novinář, tak to taky nedává smysl. A nic z výše uvedeného, tak to.

Mohu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu, že skupina osmdesáti arabských mladíků útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Ano, svoboda projevu na Facebooku nemá žádné hranice. To bych neřekla, protože Facebook ten obsah reguluje. Ano, ale můžu být obviněn z trestného činu šíření poplašné zprávy, to by mohla být možnost. Ano, ale moc dlouho tam nezůstane, Facebook všechny příspěvky ověřuje a ty nepravdivé do pěti minut smaže. Tak to asi do pěti minut nikdo nezvládne. Takže já říkám to druhé.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- To bylo ve 30. letech 20. století.

Jaká reklama v ČR nesmí být podle zákona zaměřena na mladší osoby 18 let?

- Na bankovní produkty asi ne, na sladkosti nesmysl, tak já dávám hazardní hry.

Mobilní telefon MT74 prodáváný za 6.000 Kč byl v obchodním řetězci Mars zlevněn o 2.000 Kč. Který z následujících titulků není zavádějící?

- To, že byl zlevněn o 33 %.

Co musíte splnit, abyste mohli provozovat web, který používá označení „zpravodajský web“?

- Zpravodajský web, to já nevím, co znamená. Být český občan, to asi těžko, to nemusím nutně, mít přístup k internetu, tak ten se hodí, když chci provozovat web, být starší 18 let, mít povolení od Rady. Tak Rada pro rozhlasové a televizní vysílání nereguluje nijak obsah na internetu. Tak přístup k internetu je logický. A nevím, jak je to s tím věkem. To tápu. Ten přístup k internetu mi přijde jako banalita. Tak ten věk? Já bych tedy v tomhle případě řekla obě varianty.

„Romové nemusí platit za léky“ je:

- Tak to je hoax.

Jaký typ obsahu na YouTube jednoznačně porušuje smluvní podmínky dané platformy, které se uživatelé zavazují dodržovat?

- Tak politické názory člověk může vyjádřit na YouTube. Video podněcující nenávist asi jsou zakázaný. Video, k nimž nemá publikující osoba autorská práva, tak to logicky taky je zakázaný.

Která z následujících médií patří mezi média veřejné služby?

- To je Česká televize, Rozhlas a ČTK.

Jaké z těchto počítačových hesel je nejbezpečnější?

- Já bych řekla kombinace malých, velkých písmen a čísel. Ale teď koukám, že jsem zvolila špatnou variantu.

Respondent č. 5

V jakém roce ses narodil?

- 1979.

Odkud pocházíš a kde v současnosti bydlíš?

- Žil jsem v Mělníce, Přebuzi, v Přáslavicích, v Hranicích, v Praze, v Kralupech a teď žiju v Olovnici.

Jaké máš za sebou studium?

- Střední průmyslová škola s oborem chemie, Vysoká škola chemicko-technologická, inženýrský obor biochemie, bakalářský obor učitelství chemie, následovalo PhD v oboru biochemie, magisterské studium pedagogiky volného času na Teologické fakultě Jihočeské univerzity a potom Master of Healthcare Administration v Healthcare Institute v Praze a docentura na VŠHT.

A jakými sis prošel zaměstnáními?

- Takže výzkumný a vědecký pracovník na UHKT v Praze, potom vlastně jakoby THP pracovník na UHKT v Praze, aktuálně zástupce ředitele. Byl jsem i náměstek pro vědu a výzkum, byl jsem členem vědecké rady a tak. Potom teda učím na VŠCHT v Praze, přednáším a zkouším studenty, zkouším je u státnic v oboru imunologie, hematologie. Pak jsem během svých studií vlastně učil v jazykové škole angličtinu. Učil jsem děti, ne dospělé. A pak různé dohody, třeba když se pořádá nějaká konference nebo tak, tak to většinou ty firmy dělají na dohody, že za to člověk něco dostane. Tam třeba posuzuju abstrakty, připravuju odborný program, jako člen toho týmu, ne sám o sobě.

Co si představíš, když řeknu slovo média?

- Co si představím? Noviny, televize, rádio. Asi tak ty. A internet, ty mainstreamové.

Když se sám s médii běžně setkáváš?

- Když si sednu k počítači. Jo, noviny vlastně si nekupuju. Na televizi téměř nekoukám. Rádio poslouchám především v autě, když jedu, a hlavní zdroj informací je pro mě internet.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáš informace?

- Nejčastěji z webu ČT24, iDNES, Aktuálně, případně občas Novinky. To jsou vlastně takové, které nejčastěji jako projdu.

Tvoříš sám obsah na internetu?

- Ano. Máme dvě stránky jako spolek. Jedny jsou vyloženě toho spolku, kde jsou informace pro rodiče, pro děti, ohledně kroužků, táborů, informace z proběhlých akcí. A pak máme druhé webové stránky, které jsou zaměřené na naše závody, kde jsou zase informace o plánovaných závodech a informace z proběhlých závodů. Také máme Facebook, Instagram, YouTube.

Tvoříš i nějaký svůj osobní obsah, třeba na sociálních sítích?

- To také. Mám vlastně i já svůj osobní Facebook, svůj osobní Instagram, který teda už nepoužívám téměř, ale ten Facebook používám docela hodně.

Jaký obsah tam tvoříš?

- Lajkuju. No a tak tam dávám většinou něco z nějakých výletů a takhle. Snažím se moc nekomentovat politiku, protože bych se akorát rozčílil. Dřív jsem byl aktivnější. Hlavně třeba za covidu. Mě úplně vytáčely nějaké příspěvky, řekněme, z té fake vlny.

Cítíš se na internetu bezpečně?

- Ano.

Liší se nějak tvoje vnímání médií v době dospívání a teď?

- No, s ohledem na můj věk to už úplně nedokážu posoudit. Hlavně teda moje dospívání bylo v době, kdy bylo těsně po převratu. Když byl převrat, tak mi bylo 10, takže to byly ty devadesátky. A tam si myslím, že to člověk tak neprožíval. Určitě nebyl internet, nebyly mobily, takže ty možnosti, které jsou teď, vůbec nebyly. Takže pro mě je to nesrovnatelné. Ta doba dospívání a teď. Jo, tam tehdy člověk koukal na Československou televizi, pak to byla F1 a víceméně rádio, že to byl také jen nějaký Československý rozhlas. A noviny jsem si nekupoval ani tehdy.

Změnilo se, jaká média vyhledáváš a za jakým účelem?

- Určitě. Změnilo, že v té době asi teda hlavní příjem informací byl z televize, případně z rádia, dneska je to teda ten internet. A okrajově rádio, když jsem v autě.

Co nebo kdo je pro tebe nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- Česká televize, Český rozhlas.

Zjišťuješ si informace na základě doporučení někoho blízkého?

- Asi jsem se s tím zatím nesešel, takhle přímo.

Jakým médiím důvěřuješ?

- Česká televize, Český rozhlas.

A proč?

- Protože jsou veřejnoprávní, samozřejmě jako, to se pak určitě k tomu dostaneme. My jsme měli na té Teologické mediální studia jeden semestr. Ty zprávy nikdy nemůžou být objektivní, protože je dělá osoba, která vždycky má ten subjektivní svůj pohled. Takže ta zpráva, ať ji podá Česká televize, Nova, Prima, kdokoliv, tak prostě vždycky tam bude subjektivní pohled toho moderátora nebo toho redaktora. Ale myslím si, že tato média, které nejsou zatížena reklamou, vlastníkem nějakým, ať už je to kdokoliv, že vlastně by měla mít ten obsah nejobektivnější, pokud možno. Takže si myslím, že jsou to i média, která přebírají informace od ověřených zdrojů, jako je třeba ČTK, American Press a ty velké firmy, které se taky snaží být nějakým způsobem objektivní.

Jakým médiím nedůvěřuješ?

- Nova, Blesk. Jakoby nemám to rozdělený, že by to třeba byla Babišova média, takhle to neberu, ale ze zkušeností, přece jen už jsem za nějakých těch X let viděl nějaké ty Televizní noviny, tak si myslím, že zrovna Nova a Blesk jsou hodně bulvár. Barrandov a takové, to jsem ani nikdy nesledoval. Když už tak prostě Televizní noviny. Nova, Prima, Česká televize. A z těchto tří mi přijde Česká televize nejdůvěryhodnější, Prima na druhém místě a Nova, to je samá vražda, bouračka a důležité zprávy tak jako okrajově.

A proč jim nedůvěřuješ?

- Protože mi přijde, že to je hodně směřováno k té sledovanosti a ne k tomu, aby prostě sdělili nějakou podstatnou informaci. Když si vezmu strukturu jejich Televizních novin, tak to je prostě to, co přitáhne lidi. Bouračka, záběry na bouračku, která deset milionů lidí nezajímá, když se někdo někde vybourá každou chvíli. Jo, pak to jsou, oni asi ty zdroje taky musí mít ověřené, snad nemůžou pustit cokoli, ale myslím si, že to jejich zpravodajství je ovlivněný hodně tím, aby prostě měli tu sledovanost. Že jim nejde o to sdělit pravdivou informaci, i když to asi by měli z hlediska mediální etiky, ale že prostě to mají strukturovaný tak, aby to byla jedna senzace za druhou, aby prostě fakt jako jim šly ty tržby z té sledovanosti.

Vybavuješ si nějakou situaci, kdy ses z médií dozvěděl lživou nebo zavádějící zprávu?

- Ano.

Co to bylo za situaci?

- No třeba když si takhle vzpomenu konkrétně, tak to byl covid, různé příspěvky, hlavně teda na Facebooku a to, jak lidi psali, jak prostě vláda bude čipovat lidi a že je to nesmysl a tak. Takže to asi v té době jsem vnímal nejvíc, ale teď na ty zprávy zas až tak moc nekoukám.

Jak jsi u takové informace zjistil, že se jedná o lživou nebo zavádějící informaci?

- Protože si myslím, že některý informace dokážu jakoby posoudit stran svého vzdělání, když někdo prostě napíše, já nevím, na Facebook nějaký příspěvek, ve kterým prostě jako člověk, který rozumí biochemii, imunologii, tak prostě si to člověk přečte a už z toho vidí, že to je nesmysl. Nejhorší je, že ti lidé, kteří nejsou v tom oboru, nemají tam vhléd do toho oboru, tak tomu věří. A nic je nepřesvědčí o tom, že prostě ta pravda je jinde.

Důvěřuješ stejným médiím jako lidé ve tvém okolí?

- To nedokážu posoudit, protože se s lidmi o tom moc nebavím. Jo, ale třeba jsem byl doma, tak jako můžu posoudit mamku, která začíná podle toho, co se děje s důchody a se vším, tak začíná hrozně uhýbat na tu fejkovou stranu těch médií. Věří věcem, kterým já třeba nevěřím, a úplně jsme se nepohodli v některých otázkách. Ale jinak se svými vrstevníky to moc neřešíme, které zprávy. Občas mi třeba kamarád zavolá ohledně covidu a ptá se na něco, třeba jestli se má nechat očkovat, ale jinak ne.

Co si představuješ pod pojmem mediální gramotnost?

- Pod pojmem mediální gramotnost si představuju, že člověk je schopen aspoň základního rozlišení, co je pravdivá nebo objektivní informace, co je tzv. fake news a víceméně dokáže si z té informace vzít to podstatné a vlastně nějakým způsobem si to zpracovat, aby si mohl udělat názor a pochopit problémy, kterou ta zpráva přináší.

Myslíš si, že je důležité být mediálně gramotný?

- Myslím si, že určitě. Protože, jak už jsem to zmínil několikrát, je spousta lidí, která uvěří kamarádce, která dá na Facebook nějaký nesmyslný příspěvek, než prostě, že tomu mainstreamovému názoru, respektive ten taky nemusí být vždy správný, ale prostě té, řekněme, objektivní informaci, která je dostupná. Jo, ale to už prostě, takový člověk je od pradávna, že taky dřív se věřilo, že země je placatá a upalovalo se za to, když se řeklo, že je kulatá.

Ověřuješ si informace?

- Když po něčem pátrám, což vlastně... většinou já si prolítnu ty informace, tak nějak jako si přečtu, co se děje. A když mě něco zajímá třeba z toho odborného hlediska, tak samozřejmě si dohledávám třeba ty odborné články, na které se někdo odkazuje, třeba i na té Wikipedii nebo takhle. Ale ve většině případů si fakt jakoby jenom projdu třeba ten web České televize, Českého rozhlasu, iDNESu. Ale dále jako se nepídím po tom, jestli na stránkách American Press je skutečně ta informace nebo na stránkách ČTK, tak to nedělám.

Víš, co je to dezinformace?

- Dezinformace je nepravdivá informace.

Podle čeho ji poznáš?

- V některých případech podle toho, že člověk rozumí tomu oboru, kterého se ta informace týká, tak vlastně, když si přečte nějaký příspěvek, článek, tak ví, že jsou tam nesmysly, které třeba nemůžou být. Hrozně to je těžké u oboru, do kterých člověk nemá vhled. To znamená, kdyby mně někdo tvrdil, že na stanici ISS je růžová voda, tak prostě nemám důvod tomu nevěřit, protože třeba je růžová, nedokážu si to ověřit. Takže v některých případech je to snadné, když člověk prostě má vhled do nějakého toho oboru nebo do té informace. A v některých případech si myslím, že to ani nejde laikem odhalit, když do toho nemá vhled.

Co si představuješ pod pojmem mediální výchova?

- Mediální výchova by měla nějakým způsobem člověka od nějakého věku, kdy je schopen ty informace zpracovávat, od tří, dvou, tří let, až vlastně do smrti, učit tomu, jak ty informace získávat, zpracovávat, interpretovat, rozpoznat třeba ty dezinformace, fake news a tak.

Pro kdo si myslíš, že je důležitá?

- Pro všechny lidi.

Setkal ses někdy s mediální výchovou?

- Ano, v rámci studií pedagogicky volného času.

Dokážeš mi popsat, jak to probíhalo?

- Byla to hlavně frontální výuka a snad s možností diskuze, ale už je to taky spousta let. A pro mě to byl předmět, který mě úplně nezajímal, z pozice té pedagogiky volného času.

Jaký byl obsah té výuky?

- Řešilo se tam, co to je objektivní informace, že nemůže existovat objektivní informace, protože vždycky je tam ten subjekt toho redaktora, který do toho vnáší svůj subjektivní pohled. To je tak asi to hlavní, co mi utkvělo. Určitě jsme si povídali o dezinformacích a o fake news, i o té mediální výchově, ale podrobnosti si nepamatuji.

Kdy to bylo?

- Asi deset let nazpátek.

Co by ses chtěl v oblasti médií naučit?

- Tak asi naučit se líp zpracovat ty stránky, aby pro mě nebylo tak složité je udržovat aktuální, protože je to fakt jako... Když člověk chce mít aktuální, tak je to fakt jako zabíračka. Nevím. Samozřejmě ten obor se vyvíjí jako všechno. Takže je jasné, že ty platformy, o kterých mi říkáš děti a já ani prostě jako... Už je nechci ani používat, že jo. Třeba Twitch. Vyvíjí se to. Naše generace měla něco, nová generace má něco a třeba za 20 let tady budou chodit hologramy nebo budeš mít brýle a tam se ti budou promítat reklamy.

Jak hodnotíš svou mediální gramotnost?

- Myslím si, že průměr. Co se týče třeba odborných věcí, tak si myslím, že nadprůměr, ale to má každý, že rozumí tomu svému.

Přesuneme se teď na test. První otázka. Kde myslíš, že byla tato fotografie vyfocena?

- V Benátkách jsem byl a nevím, to by byla nějaká novější čtvrť. V Praze si myslím, že určitě ne. Já vím, kam to míří, že tam je lodička s nápisem Praha a vlajka. Tak zkusím Hamburg.

Dokážeš poznat, o jaký typ sdělení se v tomto článku jedná?

- Tak to bude nějaká satira, to určitě není zpravodajství.

Znáš ten web, za kterého to pochází?

- Ne.

Mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích. Co na ní nesedí?

- Ta mapa vypadá v pořádku. Nezasahuje do jiných států. Z pohledu kriminality by mi asi nesedělo, že zrovna ve Zlínském a na Vysočině bude nejvyšší. Tak asi jsou ty barvy obráceně, než je zvykem.

Dokazuje fotografie tvrzení, že ukrajinský prezident podporuje neonacismus?

- Ne. Jasně, je tam náznak hákového kříže, ale to může mít jiný význam v jiných kulturách, svastika jako symbol štěstí. Co se týká toho pána, tak je otázka, jestli je to vůbec on. Možná za mlada. Teď vypadá úplně jinak. A drží tady prostě tričko sportovní. Jestli si někdo udělá takový sportovní znak, s ukrajinskými barvami a znakem Ukrajiny. Ale jako nemyslím si, že by to bylo jako podpora neonacismu, to by vypadalo jinak. To by bylo červené, černé. Ten symbol, jakoby nacistický, je podobný, ale jako jiný.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co znamenají?

- Česká tisková kancelář.

Graf souvislosti mezi konzumací zmrzliny a počtem lidí, kteří se utopí. Co je na něm v nepořádku?

- Z pohledu mě jako člověka, který s grafy dělá, tak tohle je prostě blbě, že ty boční nápisy mají jinde. Počty utonulých, někdo tam dal čísla, která asi odněkud získal. Těžko z toho grafu poznat, že se skutečně v květnu utopilo tady třeba 16 lidí. A co se týče spotřeby zmrzliny, tak jako... No podívám se na možnosti. Jasně, vůbec to spolu nesouvisí.

Věříte na základě článku, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí chemtrails?

- Rozhodně nevěřím. Samo o sobě je to nesmysl.

Co je zvýrazněný článek?

- Obchodní sdělení... prostě reklama.

Který popis k fotografii nejlépe sedí?

- Paní dává nějakou svíčku. Je tam ta fotka. A na ní je asi Havel. Tak asi úmrtí Havla.

Co na této titulní straně může být problematické?

- Tak už prostě vyobrazení těch žen tady... a vypadá to, jako by ten poslední byl na provaze. Z těch možností... Navozuje dojem, že všichni jsou muslimové, ano. Navozuje. Vybrané barvy posilují dojem, že hrozí nebezpečí, což si myslím, že je taky pravda. Porušuje zákonný požadavek na dodržování vyváženosti a objektivity. To ještě posoudím. Velikost černé postavy neodpovídá číslům. U té černé je otazník. Tak to asi ano.

Jaké jsi zvažoval možnosti u té varianty tři?

- Na základě toho, že nevím, co jsou zákonné požadavky na dodržování vyváženosti a objektivity. Protože vlastně už ten samotný příspěvek není objektivní. Ale nevím, jestli zákonný požadavek je, aby ta zpráva byla objektivní. To nedokážu právnicky posoudit.

Co je podmínkou pro to, aby člověk mohl v ČR oficiálně pracovat jako novinář?

- Hmm, myslím, že asi nic z výše uvedeného. Novinář může být kdokoliv.

Mohu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu, že skupina osmdesáti arabských mladíků útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Ano, ale můžu být ovlivněn ze šíření poplašné zprávy. Předpokládám.

Kdy odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- Určitě ve 20. století, v 70. letech už určitě byla, tak ve 30. letech asi.

Jaká reklama nesmí být podle zákona v ČR zaměřena na mladší 18 let?

- Na hazardní hry. Plus na alkohol a cigarety.

Který z následujících titulků o mobilu není zavádějící?

- Že je zlevněn o 33 %. Počítat ještě umím. Je potřeba mít i to logické uvažování no.

Co musíte splnit, abyste mohli provozovat web, který používá označení zpravodajský web?

- Přiznám se, že netuším. Jako oficiální označení zpravodajský web?

A co je oficiální označení?

- To právě nevím, jestli ta oficiální média nemusí být pod kontrolou té Rady.

A co jsou oficiální média?

- Hm. No takže mít přístup k internetu. Já jsem si to myslel, akorát jsem řešil, protože vlastně ty si můžeš udělat webovou stránku, kde si napíšeš zpravodajský web Romana a budeš si tam psát svoje zprávy. A kdyby to byl oficiální web, třeba web České televize, která podléhá nějakým způsobem dohledu té Rady, tak to...

"Romové nemusí platit za léky." Co to je?

- Hoax.

Jaký typ obsahu na YouTube jednoznačně porušuje smluvní podmínky dané platformy?

- Já jsem to teda nečetl, i když máme tři YouTube kanály. Ale řekl bych, že videa podněcující nenávist. Politické názory, spousta stran má svoje YouTube, takže tam asi je to v pořádku. Jako neměla bys asi úplně přidávat něco, na co nemá autorská práva, ale třeba co se týče hudby, tak je to udělané tak, že my když si do svého videa dáme cizí hudbu, tak příjmy z reklam jdou té firmě, že to YouTube už tady má podchycený.

Máš nějakou zkušenost s tím, že by něco zablokovali?

- No, myslím, že nám zrušili jeden kanál celý.

Která z těchto médií patří mezi média veřejné služby?

- To je Česká televize. Mladá fronta dnes, ta má soukromého majitele, Prima taky. Ještě tam patří Rozhlas a myslím, že i ČTK. Nova je soukromá, majitel Železný, to je známá osoba. Rádio Impuls je soukromé, Parlamentní listy sice úplně neznám, ale určitě nemají s parlamentem nic společného. A Hospodářky jsou taky soukromé.

Jaké heslo je nejbezpečnější?

- Určitě kombinace malých, velkých, znaků, čísel. I co se týče délky. Třetí tam má O, takže má tam jakoby číslici, má tam i vykřičník, jakoby znak, velké písmenko, zas to čtvrté je delší, nevím, jak to posoudit, tak asi to nejdelší.

Jsme u konce. Problém byl jen u té první otázky.

- Tak jsem si říkal, že to mohla být fotomontáž. Jak jsou ty demonstrace, tak se objevilo na různých webech různé fotky z různých demonstrací a pak na jiných webech se objevilo srovnání té fotky třeba před rokem a teď, že fakt někdo si dal tu práci a zjistil, že skutečně je to fotomontáž.

Respondent č. 6

V jakém roce jste se narodil?

- 1974.

Odkud pocházíte a kde v současnosti bydlíte?

- Narodil jsem se v Drnovicích a zemřu v Drnovicích.

Jaké máte za sebou studium?

- Bakaláře sociologie a sociální politiky a práce na MU. A vlastně potom sociologii magisterskou taky na MU. A pak několik let, už si nepamatuji kolik, doktorského studia sociologie, ale nedokončené.

Jakými zaměstnáními jste si prošel?

- No moc ne. Vlastně sedmnáct let jsem pracoval jako asistent a odborný asistent na FSS MU. Souběžně s tím na poloviční úvazek několik let na Mendelově univerzitě. Tam jsem byl zařazený vědecký pracovník. Pak jsem vlastně jezdil ještě asi osm let učit do Zlína. Tam byla Vysoká škola umělecko-průmyslová, tam byla pobočka ateliér designu, to už jako teď tam neexistuje. No potom jsem šel vlastně na rodičovskou dovolenou, kde jsem byl rok. A potom jsem dělal rok a půl v Zoologické zahradě ve Vyškově. A teď jsem pět a půl roku v Knihovně Karla Dvořáčka ve Vyškově. A z minulého života ještě mi zbylo, že jsem v redakční radě časopisu Veronica, tak držím kontakt vlastně s envirosvětem, ale jinak už nic.

Co si představíte, když řeknu slovo média?

- No tak já nevím, asi v širokém smyslu, jak má Marshall McLuhan prostě, to jsou jakékoliv nosiče informací. V tom užším smyslu asi masmédiá, jako prostředky masové komunikace. Prostě rádio, televize, noviny a plus dneska vlastně Facebook a tak dále a web. Tak asi to je takový ten nejzákladnější mediální svět asi.

Kdy a kde se s médii běžně setkáváte?

- No v podstatě jsem s nimi spojen víc než s manželkou, protože když se ráno budím, tak беру do ruky mobil a když ráno usínám, tak usínám tak, že mi ten mobil padá z ruky na obličej opakovaně. Když už mě to nebaví a udělá to třeba počtvrté, tak už ho položím na noční stolek a usínám.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

- To záleží hodně o čem. Takové ty velmi povrchní o tom, co se kde děje, tak to nadpisy na webu, standardně Aktuálně, Seznam, Lidové noviny, ale to je fakt takový to, že tam čtu jenom nadpisy, to když už rozkliknu, tak musí být. Když mě zaujme, co se jako děje, tak jdu do zdrojů, které mě víc zajímají. Já vlastně ještě odebírám poměrně hodně časopisů. Na to, že je všechno dneska digitálně. Doma bereme papírově Veronicu, to je časopis pro ochranu přírody, kde jsem teda předseda redakční rady pořád, pak beru Sedmou generaci, kterou vydává Hnutí Duha, pak beru A2, to je takový ten kulturní čtrnáctideník. Respekt bereme. Pak mně chodí Biograf, sociologický časopis pro kvalitativní výzkum, já jsem tam byl 20 let skoro v redakční radě, ale pořád mně to posílají, já jsem to teď vyhrál v tombole, tak tam tak jako listuju, občas tam taky čtu. A takže když mě téma zaujme, tak jdu jako o level níž do takových odbornějších. Poslední roky jsem si všiml, že k tomu je právě dobrý ten Facebook, proč ho vlastně nepouštím z ruky, že ta moje sociologická a antropologická a jiná bublina, v které žiju, tak často se tam ta témata objevují, třeba ještě dřív než v těch médiích, pokud se týkají České republiky, nebo někdy i toho mezinárodního kontextu, protože ti lidi mé bubliny jsou často novináři nebo sociologové s přesahem do zahraničí, takže než to téma je u nás mediálně nastolené, už ho řeší, protože čtou zahraniční média třeba. No a tím pádem oni často odkazují i odkazy na zdroje, které se toho týkají, takže já už pak nemusím hledat a díky té své bublině sociologicko-nějaké už mám přímé linky k těm podstatným textům, nebo které ti akademici a tady ti lidé intelektuálně zaměřeni považují za podstatné. To ještě neznamená, že jsou to ty podstatné, ale že je považují za ty podstatné.

Tvoříte vy sám obsah na internetu?

- No dost vlastně. Tam tvořím obsah třemi kanály. První samozřejmě je můj profil facebookový, s kterým tak jako pracuju podle svých potřeb, kde trošku intervenue knihovna moje, moje Drnka drnovická i sebe prezentace v hlavní řadě, tak to je jeden kanál. Druhý je, že mám webové stránky té Drnky, toho našeho spolku, který krmím, a potom ještě ovlivňuju vlastně bezprostředně dva další zdroje, a to jsou webové stránky naší knihovny, kde sice na to máme samostatného zaměstnance, ale já dost jakoby taky spoluurčuju ten obsah, co se tam komunikuje, a té Veronice, toho časopisu, samozřejmě taky, že jsem předseda redakční rady, tak na to mám taky velký vliv, na tento web třeba.

Co to je vlastně za obsah, který tvoříte, psaní textů, vkládání fotografií?

- Co se týká Drnky, tak tam tvořím, řekněme, zprávy, ale většinou jsou to pozvánky na akce, nebo že jsme vydali knížku, prostě je to takový spíš PR svět, v té knihovně, tam taky, to jsou spíš taky pozvánky, ale jsou to jak psané texty, tak zároveň tím, že taky trochu fotím, jsem členem vyškovského fotoklubu Orion, jestli se to tak dá říct, tak zveřejňuji i fotky, ale jakoby třeba teďka, to je ukázka, jak pracuju s tím mediálním světem, já jsem byl v úterý, jsme měli redakční radu časopisu Veronica, a jel jsem do Brna, a já jsem vydal kolegovi Ulčákovi takovou legrační básnickou sbírku z jeho SMSek, které mi posílá, a já jsem šel kolem regálu nakladatelství Academia a tam měli vyskládané knížky, kde měli vloženy takové štítky, buď novinka, anebo nominace na Magnesium Literu. A já jsem z jedné té knížky tu Magnesium Litera sebral, strčil jsem to do té básnické sbírky Ulčáka, kterou jsem vydal z kapsy, a položil jsem to do regálu. Jedna věc je, že jsem to tam nechal ležet, jako takovou mystifikaci, ale druhá věc

je, že jsem to vyfotil a dal jsem si to na svůj facebookový profil. Takže jsem vlastně křivil realitu a teď jsem sledoval, co ti lidé, jak na to reagují, jak tam skáčou ty obrázky s těmi otevřenými pusami, protože někteří to jako zhltli, že to tak je, že Ulčák s těmi blbostmi, je nominovaný na Magnesi Literu. Takže i tak tvořím obsah médií. Teď tam mám fotky z Istrie, tak tam dělám takové mystifikace a zajímá mě, kdo to olajkuje, kdo to neolajkuje, a manželka mi nadává, že jsem závislý na tom prostě. Já si s tím hraju, ten Facebook mám vyloženě jako recesi takovou. Já to myslím zároveň vážně, že to upozorňuje na ty akce, které dělám, aby lidi přišli, ale zároveň je vždycky tam díl nějakého recese a tak. Třeba když jsem byl s tím Ulčákem před dvěma měsíci vyfocený v Ostravě na knižním veletrhu, tak jsme tam skutečně byli, ale vyfotili jsme se s tou básnickou sbírkou jeho v ruce před tím pódiem, kde se odehrávaly ty besedy. Já jsem napsal, že brzy se uvidíme na frankfurtském mezinárodním knižním veletrhu ve Frankfurtu a dal jsem tam odkaz na Martina Krafla, což je ředitel našeho českého literárního centra, který má na starosti ty zahraniční prezentace českých spisovatelů. A jemu se to tím pádem zobrazilo taky na tom profilu. A teď ti lidé vlastně někteří psali, to je paráda, pojedete do Frankfurtu a někteří tam dávali ty smajlíky, protože už mě znají a ví, že si z toho dělám tu legraci.

Cítíte se bezpečně na internetu?

- Asi jo, protože já tím, že už jsem starý, tak já už nešmejdím po nějakých stránkách, kde by asi hrozilo, že si zaviruji počítač nebo že mě někdo nějak napadne. Já se nebojím nějakých útoků. Jsem zažil při svých aktivitách, že jsem se stal předmětem, ale to byly vyloženě útoky živých lidí, že nesouhlasili s mou prezentací nebo s nějakými aktivitami, ale nemám strach z nějaké té hrůzy. To se bojím spíš o děti svoje, ale o sebe ne, že to se cítím bezpečně. Navíc já cokoli na ten internet dávám, tak domýšlím právě, nebo snažím se domýšlet ty všechny kombinace, co to může vzbudit, takže já vlastně to i lákám. Já to podporuji, ten chaos. Já vlastně se tím snažím vyjádřit tu nejistotu, že vlastně na tom Facebooku se nedá ničemu věřit. A přispívám, nedemaskuju to tak, že se pohoršuji, že novináři píšou blbosti, tomu nevěřte, ale já tam dávám ještě větší hovadiny než ti novináři, aby ti lidé pochopili, že vlastně tam každý může dát, co chce, a může to myslet, jak chce. Vlastně ano, ano, cítím se bezpečně sám za sebe.

A v čem je rozdíl, proč se necítíte bezpečně za své děti?

- To je jasné, protože ty děti nemají tu mou 50letou zkušenost, neví nic o mediální teorii, neví nic o světě a tráví na tom Instagramu nějaký čas, Facebook teda nemají, nebo aspoň o tom nevím, tráví tam nějaký čas a jako sociolog, jako živý člověk a otec vím, co všechno se děje, že i v Drnovicích jsou kriminální kauzy s dětmi, že je někdo lákal a tak. No tak o ty se bojím, že můžou naletět někomu. Samozřejmě to s nimi probíráme, snažíme se je směřovat tak, aby se to nestalo, no ale člověk přece neovlivní všechno.

Liší se vaše vnímání médií v době dospívání a teď?

- No asi radikálně, jednak proto, že já když jsem dospíval, co to je dospívání, řekněme v devadesátých letech, tak ten svět byl ve větším smyslu jako reálnější, než je dneska. Tím chci

říct, že ta média v mém životě měla menší roli, ale to ne proto, že jsem... z toho vývoje mého životního cyklu, ale z povahy toho světa, ta média, my žijeme v tom světě virtuálním čím dál víc, což před třiceti lety ještě nebylo, tak v tomto smyslu mě to ovlivňovalo míň než dneska, ale zároveň tím, že jsem si prošel poměrně specifickým vzděláním, jednak tím sociologickým, kde třeba v Brně byla spousta kurzů o mediální teorii součástí sociologie, než vznikla mediální studia jako samostatný obor. Takže jsem četl klasiky mediálních studií a i české učebnice, Jiráka a tady ty věci, takže jsem tomu nějak rozuměl. Takže samozřejmě, když jsem dospíval, tak nebyl Facebook, byly noviny, asi jsem to četl víc v prvním plánu než dneska, ne tak kriticky, já vlastně mám spíš problém ne něčemu naletět, ale vlastně vůbec něčemu uvěřit, že jsem takový extra cynik vyhrocený. A možná se to projevuje také tím, že já když jsem dělal bakalářskou práci na téma postoje vysokoškoláků k vědě, jak vlastně studenti humanitní fakulty, přírodovědné a technické důvěřují vědeckým informacím. A přemýšlel jsem, že kdybych dneska dělal nějakou diplomku na sociologii, tak by mě určitě zajímaly ty fake news a konspirační teorie, protože to je naprosto jako úžasná laboratoř. A hrozně žeru tu antropoložku Marii Heřmanovou. Ona je digitální antropoložka a věnuje se takovým hnutím jako QAnon, jak útočili na Kapitol, a tak. Takže vlastně je to strašně zajímavé.

Změnilo se to, jaká média vyhledáváte?

- Určitě se změnilo, protože spousta médií, jakoby těch sociálních sítí, nebyly ani internetové časopisy. Když mě něco zajímá, tak já se nespokojím s článkem z Lidových novin, ale hledám nějakou analýzu třeba ten Alarm, i když je to pravda, že je to takové levičácké, ale hledám nějaké analýzy, které se tomu věnují do hloubky, což jsem dřív nedělal, a to mi umožňuje povaha toho mého zaměstnání. Jednak, že jsem dělal na univerzitě, a teď, že jsem knihovník, takže mám k tomu blízko, takže vlastně využívám média, která v té době nebyla. A vlastně to, že když chci s někým diskutovat tady ve Vyškově, když to trochu přeženu, tak vlastně nemám s kým, protože tady si každý přečte, a to se týká i knihovníků, i běžných lidí, tady si každý přečte na Seznamu článek na půl minuty o americké zahraniční politice a u oběda o tom chtějí diskutovat. Ale já vlastně o tom neumím diskutovat, dokud si nepřečtu nějakých dvacet stránek od někoho, kdo si myslím, že tomu rozumí, třeba Pavel Barša nebo někdo takový, tak o tom tématu nediskutuju.

Proměnil se nějak způsob, jakým ta média používáte, případně za jakým účelem je používáte?

- Tím, že pořád vznikají nové, tak já vlastně budu schopný za deset let říct, jak se změnilo moje používání Facebooku. A on už možná za deset let Facebook nebude. Ale já vlastně nemůžu srovnávat ty moje životní etapy jednotlivé, protože tam do hry vstupují nová média, která tenkrát nebyly. Ale změnilo se to tak, že samozřejmě, byť jsem vyjmenoval hodně tištěných časopisů, které odebírám, málo je stíhám číst a čtu čím dál víc na webu. Jo, ještě jsem neřekl, že беру doma tištěného Hosta, časopis pro literaturu. Ještě A2, ještě další věci. Ale všiml jsem si, že je takový problém, že já často to nechám někde ležet na stole a já čtu v takové chvíli, že třeba jedu v úterý do Brna na redakční radu, takže mám hodinu v autobusu. A pak zjistím, že nemám po ruce tu tištěnou verzi, takže automaticky jdu do mobilu. Ale co je ještě horší, já jsem zjistil, že ta roztěkanost moje je taková, že i když si vezu toho Hosta v tom

autobusu v kabele, tak jak je ta doba taková rychlá a klipová, tak stejně strávím tu hodinu nakonec tím, že šmejdím po těch Facebookách a po těch internetech, jak Bělohradský v té poslední knížce Čas pléthokracie mluví o tom, že jsme odsouzení plavat v digitálních měřčinách. Tak v tom jsem se velmi poznal. Že vlastně to téma, abych já šel do té hloubky, už mě musí echt chytit, abych se tomu začal věnovat. No takže změnilo se to k povrchnosti, bych řekl, taky. Že sleduju mnohem víc témat, než bych měl, a tím pádem každému z těch témat hovno rozumím.

Co nebo kdo je pro vás nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- No to zase záleží v jaké oblasti. Jestli se to týká nějakého odborného problému nebo politiky nebo nějakého kulturního dění tady na Vyškovsku, tak tam se asi nedá nic pokazit nějakým kulturním děním v regionu. Ale pokud se týká nějakého politického dění nebo nějakého odborného problému, třeba jestli děti jsou zkaženější teď, než byly před 20 lety, tak je to samozřejmě kombinace těch různých odborných perspektiv. Já jsem se vždycky snažil, ona ta environmentalistika je taková multioborová, takže já jsem nahlédl do psychologie, do filozofie, do sociologie a příbuzných disciplín, tak já si ten obraz vždycky skládám jako z víc disciplín, i když ony mají průniky. Často ta autorita jako třeba Bělohradský, no je to filozof, nebo je to sociolog? A mám teda na každou tu oblast, řekněme, já nevím, politika, společenské dění nebo v nějakým jiném smyslu než politickém, tak mám nějaké svoje autority, nějaké ikony, které jsem si oblíbil za těch 20 let, ale zároveň zase chápu, pokud je to hlavně politické, tak chápu, nebo i sociální, chápu to jejich omezení ideologické. Teď myslím ideologické v tom sociologickém smyslu, ne nijak hanlivě, ale skutečně jejich hodnotové zaměření, takže mě zajímá, co o tom řekne levicový Bělohradský, a zároveň mě zajímá, co třeba o tom napíše i člověk z toho opačného pólu těch pravicových teoretiků, co si o tom myslí. Takže já to skládám z hodně těch a čím dál víc vlastně, když třeba... Byla pěkná kauza, když byly ještě americké volby a jely ty výsledky, ještě nebyly všechny sečteny, tak jsem v noci jednou, nevím jak, jsem se napojil přes své známé na Facebooku na nějaký link, kde byli naši přední politologové, ale zároveň kvantitativci, kteří dělají a umí s těmi daty, jako statistika. A oni už tehdy se hádali, jestli je možné, že ty výsledky jsou jako nedůvěryhodné, nebo důvěryhodné a proč. Ale to byl takový extrémní případ, že jsem do toho zajel hodně hluboko, to se mi tak často nestává. Čili mám svoje autority, které jsem si za léta vypěstoval, ale zároveň se snažím, aby ty autority nebyly z jedné ideologické bubliny, a snažím se to nějak i mezioborově i mezi těmi lidmi... Já teď fakt mluvím o tématech, která mě zajímají víc. To nedělám u všeho, to bych se z toho zbláznil a nevyznal bych se v tom.

Zjišťujete si informace na základě doporučení někoho blízkého?

- Tak jak jsem mluvil o té své bublině na Facebooku. Takže vlastně to má charakter toho osobního doporučení. Je tam třeba kamarád, on odkáže na nějaký článek, nebo on to přímo nedoporučuje mně, ale on ví, že v té konverzaci jsem, ten článek cituje, takže to asi má charakter toho osobního doporučení od blízkého člověka, pokud toho člověka zrovna znám jako dobře. Ale v této míře jakoby vzhledu, kterého bych rád dosáhl do těch problémů, tak momentálně ve Vyškově kolem sebe nemám bezprostředně lidi z masa a krve, s kterými bych to mohl diskutovat a oni by mně mohli něco doporučit, co si přečíst. Takže já vlastně žiju v

tom svém starém akademickém světě, ale virtuálně, protože už s těmi lidmi nesesedávám hospodě jako dřív dvakrát do týdne, ale jenom jednou za čtvrt roku, ale právě jsme v té nějaké internetové komunikaci.

A ta facebooková bublina, to jsou lidé, které znáte osobně jak dobře?

- Možná to je takové zajímavé, já mám asi na Facebooku necelých 1500 přátel a já mám takovou podmínku, že tam mám jenom lidi, na které jsem si fyzicky sáhl. Nemusel ten kontakt být nějaký jako intenzivní, ale už třeba stačí to, že dneska tady byla jedna uchazečka o zaměstnání, velmi šikovná knihovnice, a už jsem si ji dal do přátel, protože jsme si tady podali ruku, seděli jsme spolu půl hodiny a mluvili o něčem a tím došlo k tomu facebookovému spojení. Takže se dá říct, že já v těch, nemám žádné lidi, který bych znal jenom nějak jako, jak někdo si tam dá Petra Fischera, protože rád čte jeho texty a tak. Ale já jsem se s Petrem Fischerem skutečně setkal v knihovně Václava Havla a byli jsme spolu v tom našem filmu Drnovické katenáčo o podvodech v drnovickém fotbale, takže to je zrovna člověk, který jako není úplně můj nějaký blízký kamarád, ale já už ho беру jako takového bližšího člověka, že došlo k nějakému takovému jako kontaktu. Víím, že existuje, že to není virtuální persona, sáhl jsem si prostě na něho a tak, no.

Jakým konkrétním médiím důvěřujete?

- To je těžké říct, protože to je, jak jsem říkal, že jsem skeptik, jako možná nějaký hyperskeptik, tak já vlastně nemám noviny, o kterých bych řekl, spíš lidi by to byli, než média, tak by to byli spíš lidi, kteří když něco napíší, tak důvěřuji tomu základnímu poselství těch faktů, i kdy s tím nemusím souhlasit, jo? Čili vlastně, když je nějaký ten problém a já se snažím o ty levely níž, tak já bych řekl obecně, že vlastně důvěřuju, asi jsem tím takový osvícenský typ, nebo jak to říct, pozitivistický, protože čím to médium je odbornější, a když to hodně z vulgarizuju, ten článek delší, tak je to pro mě důvěryhodnější než... mě to musí přesvědčit těma argumenty a různými zase odkazy do jiných textů, ta věrohodnost pro mě znamená, že to nějak konzistentně pasuje do toho vědění, který už mám v sobě, jo? Když je nějaká překotně pro mě nová zpráva, která mě rozruší, není v souladu s tím, co bych očekával, že to tak je, tak o to víc musím přečíst toho odborného, já tomu neuvěřím v tom prvním plánu, když to na mě vyskočí, že to tak je, jako já nevím, typické "a do tří let máme očkování na rakovinu", jo? Ale já teda mám zase jakoby respekt z medicínských témat, mně to nedělá dobře to číst, takže tady já po těchto článcích zrovna nepátrám, jo? Ale nevím, jestli to ilustruje to, co chci říct, že vlastně nemám médium, jako typ novin, kterým bych věřil a kterým nevěřil, samozřejmě jsou tam trošku už ty konspirační teorie, samozřejmě jsou weby, které jsou prvoplánově ideologicky nějak vyhraněny a stojí za nimi peníze, jo, jako jsou třeba Parlamentní listy. To neznamená, že tu a tam si něco nepřečtu z Parlamentních listů, ale velmi opatrně a velmi kriticky a spíš to čtu, jako co to o tom světě vypovídá, než to, co to ve skutečnosti říká, jo, tam je to jakoby úplně jasné, ale čili vlastně nemám takový vyhraněný důvěryhodný. Ale spíš tenduju k levicovým pohledům na svět, takže co se týká ekonomiky, do které taky nevidím, to je pro mě téma, které je velmi zajímavé, vlastně sociologii blízké, ale strašně málo tomu rozumím, hrozně rád bych tomu rozuměl. A nemám tam tu autoritu, že jo, dřív prostě jsem se zeptal tety, když jsme se viděli, a spoustu mně toho vysvětlila a teď

nemám koho, protože tady ti ekonomové u nás v maloměstě, oni rozumí, co se účtuje do jaké kolonky, ale co se děje globálně, to neví. Takže spíš mám ty autority těch lidí než těch médií, a kdybych to trochu zjednodušil, tak bych řekl, čím odbornější médium, které prošlo různými recenzemi a nějakou diskuzí, tak je pro mě věrohodnější než denní tisk nebo nějaká zpráva z internetu nebo tak.

Přesto, která jsou ta média, která aspoň většinou čtete?

- Přispívám třeba Jakobovi Patočkovi, ne moc, jednou za rok jim pošlu nějakou tisícovku třeba, deník Referendum, čtu, jak jsem říkal, беру tištěnou A2, která je víc kulturní, víc politický je ten Alarm. Občas se mně stane, že nějakým linkem skočím na nějaké buď médium anglické, kde třeba neznám tu serióznost toho, ale tím, že ten člověk zase je pro mě seriózní, tak se podívám, ale zase moje angličtina je mizerná, takže to dělám úplně minimálně. A když jsou nějaké konflikty jako žhavé, tak mě často i zajímá ten pohled té druhé strany, to znamená, že když vypukla válka na Ukrajině, tak jsem začal šmejdit, protože jsem se ještě učil rusky, tak jsem začal šmejdit po ruských serverech, to mě zajímala ta jejich prezentace toho pohledu, samozřejmě, protože v té době, tím, že se vyply ty jakoby konspirační servery, nebo jak oni to tenkrát udělali, tak tady nebyl ten alternativní pohled, jo, na ten západní náš, jako jak je to prostě všechno jednoduché, jak vlastně Putin je zlý a na té Ukrajině žádní fašisti nejsou prostě a tak, a tak mě zajímal ten druhý pohled, abych si z to něco složil. A zase jeden profesor politologie mně řekl, že Poláci mají dobrý web, kam já jsem se zase podíval, protože to bylo doporučení profesora politologie, když jsem nechtěl, aby nebyl tak jako prvoplánově ideologicky západní, aby byl trošku do hloubky, ale vlastně jsem zjistil, že to nedokážu číst, tu polštinu, takže snaha tam byla, ale nevěnoval jsem se tomu dál. Jak jsem říkal, já mám tu hierarchii, abych věděl, co se děje, tak to na mě vyskočí v tom Seznamu a když je pak něco, tak už hledám dál. A to pak ještě hrozně záleží, jestli to jsou nějaké takové ty rychlé zprávy, protože něco jenom prosvítí a za dva, za tři dny to není, ale pak jsou témata, která vlastně za čtrnáct dní někdo dobře vyloží. Ono to vždycky trvá, než vyjde taková... já nevím, když je něco, třeba to velké téma populismu třeba politického nebo konspiračních teorií, tak dneska už vychází překlady nebo i původní díla politických a filozofických myslitelů, které mě zajímají, ale tam je vždycky nějaká prodleva mezi tím fenoménem, kdy jako začne být aktuální, tak ty knížky, to trvá dva, tři roky, než ony se napíší, ale dobré články, třeba když je nějaký fenomén těch konspirací, a ta Heřmanová na to reaguje třeba nějakým rozhovorem, tak to se může stát třeba už za měsíc, jo, už člověk si něco o tom může doopravdy myslet o tom. Televizi prakticky, to jsem ještě neřekl, televizi prakticky nesledujeme, protože my doma nemáme televizi, takže já vlastně, mě úplně míjí takový ten proud těch denních zpráv, já vůbec nesleduju takovéto aktuální dění, jo, to, co je vždycky v sedm nebo v půl osmé nebo jak to začíná. Dřív, kdysi dávno, když ještě těch médií nebylo tolik, tak jsem třeba při studiu sociologie se díval většinou na zprávy, ale taky kriticky, jo, my už jsme taky měli úkoly z nějaké mediální analýzy nebo tak, takže taky kriticky, ale třeba několik let jsem neviděl zprávy televizní od začátku do konce, třeba tu hodinu. Někdy se mi stane, že k někomu přijdu na návštěvu, nebo někde se ocitnu v hospodě a třeba nějaký útržek minutový vidím, ale jinak toto vůbec, jako mě míjí, takže vlastně může se stát, že třeba já nějakou dobu, když se změní vláda, tak vůbec nevím, kdo je ministrem, protože já si to načtu až pak z těch analýz, až nějak postupem doby, až se k tomu dostanu nějakým přirozeným tempem, protože nečtu takovéto

denní zpravodajství prakticky vůbec, mě to prostě nezajímá, co si dneska řekl Fiala s tamtím nebo s jiným nebo co poslanci odhlasovali nebo tak, to jde úplně mimo mě.

Jakým mediím vyloženě nedůvěřujete?

- No já jsem zmínil ty Parlamentní listy, to neznám, že je občas nečtu z nějakých těch reflexivních důvodů, ale jako nedůvěřuji, to je pro mě jako otázka, na kterou já neumím moc odpovědět. Já vlastně nedůvěřuji žádnému médiu, pro mě není seriózní informace prostě ani v Lidových novinách, ani v Mladé frontě, ani nikde jinde. Já potřebuji si to složit z těch Facebooků, z těch svých bublin, z těch protichůdných názorů a pak si dělám nějaký jako názor. A tím, že já vlastně nereaguji tady na ten proud těch běžných drobností, že mě to nezajímá, co se ten den jako stalo, tak já nepotřebuji si dělat názory z těch novin. To, co je skutečně důležité, tak ono se to za pár dní propíše právě do těch analýz a do těch hlubších pohledů a začne se to řešit na tom Facebooku, ale 90 procent toho balastu, co se tady válí kdo ví o čem... Takže já vlastně nedůvěřuju vlastně žádným těm médiím. Víím, že je obecný tady toto, ale nedokážu to nějak zformulovat. Já vlastně nedůvěřuju nikomu, žádnému médiu. Dokonce i ten Bělohradský, kterého tady často zmiňuju, tak pro mě není modlou. Ty články, které on psal třeba o té ruské invazi na tu Ukrajinu už loni na jaře, tak dodneska jsem se s tím nevyrovnal, mám tam něco podtrhaného, na co bych se ho chtěl zeptat, jak to vlastně myslel.

Ono to z toho vlastně asi nějakým způsobem vyplývá, ale dokázal byste nějak stručně formulovat, proč jim nedůvěřujete?

- To je právě vlastně ta otázka, jako v čem. Pokud je to nějaká základní informace o tom, že třeba dneska byl schválený nějaký zákon jako takový fakt, tak to si v těch Lidových novinách můžu přečíst jako fakt, nebo to dokonce pro mě i ten Seznam Zprávy je jako takové konstatování, ale to ostatní, už ty řádky, co jsou kolem toho naprosto banálního, triviálního, jednoduchého faktu, to už je vlastně interpretace a tam já už prostě se nenechám zblbnout tím autorem, jo. Tak já jim nedůvěřuju, protože já jsem vlastně trochu radikál, bych řekl, já už nevím, kdo zastával tady ten názor v teorii, přece jenom už jsem studoval dávno, nejsem v tom, ale takové to, že vlastně neexistuje nic jako zpráva, protože jakýkoliv komunikovaný text se stává komentářem už jenom tím, jestli ten článek dám na první stránku a nebo na osmou. Tím mu dávám nějakou váhu a nějaký hodnotový podtext, že je důležitější než těch sedm stran, co je po něm. Takže když žiju ve světě, že každá zpráva je zároveň už komentářem, tak nutně se musím snažit dekodovat ty hodnoty a ty ideologie, na kterých ta zpráva stojí. Tak proto tomu nevěřím. Nevěřím tomu z povahy toho, jak ta jednotlivá média a lidi tu realitu reflektují a překládají. To je vlastně překlad. Oni něco přečtou, nějak to zpracují a dají dál. A já vlastně si uvědomuji, že každý překlad je nějak hodnotově zakotvený a abych já si ho přežvýkal, tak potřebuju ty různé body, které mně ho z různých úhlů nasvítí a já ho nějak přijal. Tak proto nedůvěřuju jednotlivým těm. Stejně jako v psychologii, prostě jednoduchý psychologický fenomén, tak každá psychologická škola si ho vysvětluje nějak jinak a já jsem zastáncem toho, že až průnik všech těch různých pohledů mně dá nějaký pohled, který není pravda, ale aspoň je tam snaha se k tomu blížít, k té důvěře, nebo nemusí to být, teď jsem mluvil o pravdě, ale vlastně k té důvěře k té informaci. Ale je zase pravda, že to skládání těch

různých úhlů by bylo hrozně časově náročné, proto jak jsem takový roztěkaný a přebíhám mezi těmi vědami a mezi těmi hierarchiemi nebo typy, nějakou tou, řekněme zprávou a komentářem a analýzou, které se noří do různých hloubek, tak já vlastně, už když to čtu, tak mně v hlavě běží, aha, to je nějaké poselství, Bělohradský s tím, jak já ho mám načteného, by se k tomu vyjádřil takto. A Klaus by na to řekl toto. A můj kolega toto. A vlastně mám tu svou interpretaci hodně, že vlastně myslím, že mám na dost věcí, taky prostě už jsem starý a hodně jsem toho přečetl a zažil, takže už mám svou tu optiku a vlastně když si to tak poskládám, tak už si o tom něco dokážu myslet, ale mám zároveň, co myslím si, že je dobré, že to člověku dá ta sociologie, že mám jakousi reflexi, míru toho, že vím, že těch informací mám málo, abych si o tom mohl myslet něco vážně, a třeba na spoustu témat, o kterých tak trochu něco vím, byl bych schopný jako v hospodě tak něco jakož žbleptnout, kdyby už ten hovor měl být vážnější, tak se ta témata jako zužují, ale zase vím, že mám prostě spoustu témat, o kterých řeknu, no dobře, ale o tom já vím prd, pojďme se bavit o něčem jiném, já k tomu nemám čím přispět, jestli Ukrajina má dost patron nebo nemá, prostě to je mediální hra z obou těch stran a to je prostě téma, třeba ta válka, která běží, no tak k tomu v podstatě nemám co říct, protože nevím, jak funguje svět diplomacie, nevím, jak funguje svět armády, a samozřejmě to nebaštím, to, co je v těch médiích našich, protože je to součást té vojenské strategie, ale to zároveň neznamená, že jsem konspirátor, že si vyhledávám nějaké tajné informace, kde se co objeví, ale jsem si vědom toho, že vlastně ty informace jsou součástí toho boje a že vlastně to, co se tam skutečně teď děje, budeme možná vědět za rok, možná za deset let a možná nikdy část toho. To neznamená, že když o té válce nevím, co si vlastně mám myslet, tak vlastně se k ní nějak nestavím, já se k ní stavím, ale jenom v těch rovinách, kde si myslím, že můžu být nějak platný a že vím, co je správné vlastně, správné je, když jsou tady matky s dětmi, tak jim poskytnout nějaký komfort a nějak se o ně postarat. Lhostejně na tom, kdo tu válku začal, nebo kam to směřuje a tak. Ale kdyby se mě někdo zeptal, co si myslím o tom, jak to dopadne třeba, jak se říká, jestli válka letos skončí, absolutně nevím, já fakt nevím, co se tam děje. A myslím si, že ani u nás běžný člověk, který konzumuje nejenom masová média, ale vlastně jsem zase v těch Facebookách s těmi politology, kteří to nějak i třeba komentují veřejně, nějak trošičku jinak v těch privátních skupinách na tom Facebooku, že si můžou dovolit třeba nějaké větší spekulace nebo něco takového, než něco vypustí z huby. Ale i tak je hrozně těžké si o tom něco myslet v takových těch věcech, jako jestli to letos skončí, jestli, já nevím, když se stane nějaké zverstvo, tak jestli je to součástí nějaké propagandy, nebo je to nachystané z druhé strany.

Dozvěděl jste se v médiích někdy informaci, která byla lživá nebo zavádějící?

- No dennodenně vlastně. Já nevím, jestli bych používal to slovo lživá, protože ono je zase jakoby rozdíl, že je záměrná ta dezinformace čili jakoby lež, že ten člověk jakoby něco mluví tak, aby nás mátl, ale že to je jakoby lživá. A já si myslím, že spíš je víc takových informací, které si myslí, že mají pravdu, ale že jsou ideologicky zaslepené, že vlastně z nějaké omezené ideologické pozice předkládají pravdu. Ona to není vlastně vědomá lež, nebo ona to vlastně není vůbec lež. Z jejich pohledu je to vlastně pravda, ale z mého pohledu to není lež, ale jakoby nepravda. Je to prostě ideologická interpretace, no. Takže jako dennodenně vlastně každá informace je vlastně trochu lživá, nepravdivá a nějak, no.

Dovedete si vybavit vyloženě nějakou takovou konkrétní situaci?

- No, to já zase musím přeskočit do toho běžného chodu. Určitě to bylo včera i dneska možná už, ale musel bych si projet ty nadpisy... tyjo, tak ne, já si to nedokážu teď uvědomit, z té abstrakce seskočit níž. Asi bych teď dokázal hned jako říct nějaký titulek z toho Aktuálně nebo Seznamu, co považuji, ale ono... Ještě tím, jak jsem řekl, že čtu jenom ty titulky, to je ještě jedna věc, že oni dost často mají za cíl, aby člověk rozklikl, takže ony jsou buď vyhocené, anebo jsou napsané tak, aby tě přilákaly k tomu otevření. A já myslím, že ti, co to psali, že nejsou blbí, že titulek je o něčem jiném než ten článek, že jim jde o to splnění, je to vědomá věc, jim jde o to rozkliknutí. Ale já právě, jak jsem říkal, že mě nezajímá moc tady ten proud takových denních informací, tak já vlastně dokážu se vyjádřit k těm titulům, ale ne už k obsahu, protože já se k němu většinou jako nedostanu. No nic konkrétního mě nenapadá, ale třeba to naskočí za chvíli.

Když tedy říkáte, že den co den na takové zprávy narážíte, tak jak poznáte, že to je lživá nebo zavádějící zpráva?

- No, protože je v rozporu s mou intuicí, ale teď myslím, možná ne intuice, řekněme jako s imaginací, a je jakoby něco jako sociologická imaginace. No z toho všeho, co o tom světě vím, co jsem přečetl a z té své zkušenosti, mám nějaké intuitivní mantinely toho, co je vlastně možné, co je jakoby reálné. A samozřejmě, většina těch zpráv, do toho nějak jako zapadne, já už jsem o tom jako mluvil, ale nějaká ta informace může být tak radikální, že vlastně se té mé intuici vzpírá. A teď zase záleží, jak s tím pracuju dál. Když mě to zajímá, ono to hodně souvisí s tou ezoterikou, s tou alternativou, s těmi konspiracemi, a teď je otázka, kde je vlastně ta hranice toho, co člověk jako už odmítne jako konspiraci, protože to neladí s tím jeho přesvědčením, a hodí to do koše. Ale já si myslím, že i takové informaci, když mě zaujme, tak jsem ochotný věnovat nějaký čas a něco si o tom přečíst. I těch, co se té mé imaginaci vzpírají, jsou příliš radikální, nejsou nějak jako v souladu. Tak jestli je v rozporu s tou intuicí a já to pak zkoumám z těch různých zdrojů, jestli teda to je nový fenomén, jestli za tři roky budeme mít injekci na rakovinu, tak samozřejmě to mě povzbudí, ale pro mě to není podstatná informace, pro mě je podstatný až Marek Mráz, nějaký kolega, špičkový badatel z Masarykovy univerzity napíše v rozhovoru, třeba za měsíc, že nějaká injekce se jeví nadějně a mohlo by se stát, že v horizontu několika let by... a tak je to se vším. Ona je pro mě přitažlivá, taková ta selektivní, je to dobré, ale vlastně se s tím nespokojím, prostě musím to slyšet od někoho, nebo přečíst od někoho, o kom si myslím, že v tom má víc jasno než já.

Konzumujete stejná média jako lidé ve vašem okolí?

- Řekl bych, že asi v tomto ne, jo, i k těm knihovnicům se dostat... Já jsem kdysi si objednal u Marka Jakoubka, což je takový ten antropolog, který píše o cigánech, tak jsem si objednal knížku o Romech a zároveň knížku o Česích v Bulharsku, a on napsal, to je zajímavé, vy jste první člověk, který si objednal první ty dvě knížky. Takže když bych měl najít někoho, kdo bere Hosta, A2, Respekt a Veronicu zároveň, takový v mém okruhu není. Vlastně neznám ani nikoho dalšího, kdo by třeba odebíral A2, ze své bezprostřední blízkosti. Pravděpodobně to bude někdo, s kým jsem na Facebooku, z mých bývalých studentů nebo kolegů, a samozřejmě

čtu hodně něco jiného než bublina drnovická. To je ještě taky zajímavé, že když jsem mluvil o tom Facebooku, že já jsem pořád v těch dvou světech, v tom akademickém z té minulosti a takové kontakty, co mám teď přes tu knihovnu, přes ty přednášející, které furt se nějak rozvíjí, a takové to bezprostřední okolí rodiny a těch kamarádů ze základní, ze střední školy a Drnovic a okolí. To je takový úplně ten střed, jakože vím, že když se něco stane, tak ti jedni budou Fialu, no to jsou prostě ty dva světy, které furt se nám dělí tak jaksi záhadně. Takže já mám ty dva světy, které jsou naprosto jiné a je pravděpodobné, že v té jedné bublině budou lidé, kteří budou brát A2, a pak, v té druhé bublině jsou zase lidi, kteří čtou Blesk. A já je mám oboje. Někdo si čistí Facebook takzvaně, že když něco řekne ta jedna bublina, když něco řekne Okamura, tak kdo s ním souhlasí, tak oni si ty lidi okamžitě z toho Facebooku vyčistí, protože nechtějí žádné Okamurovce. Já mám oba ty světy a právě tím se dívám na to, jak jsou ty polarity prostě jiné, co o tom řeknou ti a ti. Ono to je totiž tak, že já tím, že jsem ten chladný sociolog, tak já se v tom prakticky až na výjimky neangažuji emočně. Mě nijak nerozrušuje, že moje sousedka je fanatička SPD, a téměř až fašistické posty si tam bere, já si ji v těch přátelích nechám, protože já chci vidět, co se tam děje, ale jsou lidé, kteří to psychicky nesou, je to prostě dráždí, rozčiluje a tak, možná mě to taky vnitřně vyčerpává, vyhořívám a nevím o tom. Ale to, co jsem se snažil říct v té odborné, že se snažím různé ty ideologie sledovat, samozřejmě jako člověk bytostně někam tíhnu, ale jako teoretik se snažím tam i tam. Ono je to taky s těmi lidmi na Facebooku, já prostě si tam nechávám i tyto všechny i tyto, samozřejmě nelajkuju to těm svým sousedům, když tam sdílí něco, že ti černoši s těmi dětmi by se měli potápět v tom Středozemním moři, ještě než doplují k italskému břehu, ale nechám si to v těch přátelích, abych ten názor věděl. A zajímavé je, že když jsem zakládal před 24 lety tu naši Drnku, tak nebyly Facebooky a tady títo lidé, to nebylo téma mezilidské konverzace, oni možná si tehdy jako by mysleli kdovíco, ale vlastně se to neříkalo veřejně, to jsme zjistili až s těmi Facebooky. Ale co je pro mě jisté, že já bych dneska tu Drnku s těmi lidmi nemohl založit, protože když o nich vím dneska z těch Facebooků to, co jsem tenkrát nevěděl, tak já bych je nevzal do té Drnky, že i ty jejich postoje se promítají do té každodennosti. A vlastně já o nich vím víc, než chci, než by mně bylo milé.

Co si představujete pod pojmem mediální gramotnost?

- To je to, o čem mluvil Jarda Volek a tady ti, když přijeli v 90. letech z těch západních univerzit, že se to u nás musí začít budovat, a začaly ty katedry mediální komunikace a mediálního čehosi a že se to musí dostat do středních škol, do výuky, do osnov, mediální gramotnost a tak. A stala se taková legrace v knihovnictví před rokem, že vzniklo nějaké společné memorandum Ministerstva školství a kultury, kde jsou jakoby knihovny, že začnou nějak spolupracovat a že se musí ta mediální gramotnost prosazovat, a já jsem řekl, jako počkejte, o tom se mluvilo před 20 lety, to tam ještě není? A teď jsem se začal pít, co ve vyškovském gymnáziu, jak je tam ta mediální gramotnost a co se pod tím myslí, a já jsem zjistil, že tam jak jsou takové ty rámcové programy vzdělávací nebo co, tak že mediální gramotnost tam spočívá v tom, že si paní učitelka v občanské výchově nebo v češtině věnuje jednu hodinu tomu, že si jeden den děcka donesou do školy noviny a nějak se baví o těch jako článkách čili nic systematického a vlastně ani ti učitelé v tom nejsou vzdělaní. A my teď máme grant OSF v knihovně na mediální gramotnost, je to takové téma do knihoven teď, takže my si pod tím představujeme to, že já jsem řekl, no musíme napřed naučit ty

knihovníky, protože ti moji zaměstnanci sdílí ty blbiny na těch Facebookách, ty fejky a tak, tak jak my to máme učit někoho zvenku, když to sami neumíme, takže teď máme nějaké takové vzdělávání, že zveme lidi, jak číst grafy, jak rozumět tomu, knihovníky, pak to děláme něco pro střední školy takovýho a pro důchodce, pro seniory, kteří jsou náchylní tady tomu věřit, takže i už u nás v knihovně máme teď kurz mediální gramotnosti, výuka, jak zacházet s počítačem, ale už jakoby, jak nenaletět různým těm a tak. No takže, no já bych to řekl úplně jednoduše, já si pod mediální gramotností představuju jak právě kriticky číst média, no tak jednoduše.

Myslíte si, že je důležité být mediálně gramotný?

- Nebožtík Ivo Možný, zakladatel Fakulty sociálních studií, náš velký sociolog, když, to jsem ještě ani možná nestudoval na sociologii, tak on někdy byl v televizi a oni se ho ptali, co tam vlastně ty sociology učíte v té škole. A on říkal, no, my jsme rádi, když je naučíme číst a psát na té sociologii za těch pět let. A tím myslel kriticky číst a kriticky psát. No takže já si myslím, že to je důležité z toho důvodu, že čím dál větší část našeho života se odehrává vlastně v té virtuální realitě, která je mediálně ovládaná. A když chceme rozumět té realitě, tak nutně musíme rozumět i té mediální realitě, takže jo.

Jak a jak často si ověřujete informace?

- Pořád. Jakékoliv moje čtení, jakýchkoliv informací je neustálým ověřováním v těch různých hierarchiích, různých typů těch věd prostě a těch autorit, těch lidí, které mám v okruhu nějakého svého zájmu.

Víte, co je to dezinformace?

- No tak jako intuitivně to tuším, ale definici žádnou učebnicovou jsem vlastně nečetl, kdybych to měl, jako co říct, co je to dezinformace. Dezinformace je informace, která se záměrně nějak tváří, že něco komunikuje, ale vlastně jejím cílem je něco jiného než to, co se tváří, že komunikuje. Na té rovině toho sdělení i toho obsahu vlastně.

Jak ji poznáte?

- Že se vzpírá té mé imaginaci a intuici, že je podezřelá, je v tom poli, jakoby najednou nějak vysvitne, že prostě najednou si řeknu, aha, toto je nějaké podezřelé. A vlastně začnu to zkoumat, proč se mi to jeví podezřelé.

Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

- No, to je cesta k mediální gramotnosti.

Pro koho si myslíte, že je důležitá?

- Pro všechny. Pro děcka, pro střední věk, pro seniory. Tady je ještě taková zajímavá věc, o které často přemýšlím, jak vlastně v té tradiční společnosti, která se jakoby... ona se měnila,

ale tak nějak pozvolna a pomalu. Člověk se nějak narodil, ten svět nějak vypadal a za 70, za 60 let zemřel a on byl trochu jiný, ale ne moc. Dneska podle mě ten svět se radikálně už během toho života mockrát změní. A teď je otázka, čím nám může to moudré stáří, mně už ne, já už jsem taky skoro starý, těm mladým něco říct, protože existuje tady takový nějaký archetyp nebo stereotyp toho, že vlastně to moudré stáří bude všechny ty mladší poučovat o tom, jak se v tom světě mají chovat, jak to je. A já na toto teda moc nevěřím, protože mně se zdá, že ti staří prostě v tom mediálním světě plavou daleko víc než ti mladí. Ti staří nadávají na ty mladé, že z těch her úplně zhloupnou a budou tumpachoví, ale prostě ten internet to udělal přesně s těmi starými, to, co oni si myslí, že to udělá s těmi mladými. Tak tohoto já jsem trošičku zastáncem. Já mám pochopení pro ty mladé a myslím si, že ti staří to potřebují dvakrát tolik. Zajímavé je, že když žijeme v té kultuře nebo politice těch umírajících starců, jo, jak všichni ti ministři a prezidentí, já nevím, ti vlivní lidi jsou vlastně staří bílí muži, tak vlastně ti staří to ovládají a je hrozně důležité, jak oni ten svět jako vnímají. Takže vlastně ty kurzy té mediální gramotnosti máme na ty seniory. Oni taky mají na to čas na rozdíl třeba od té střední generace, která chodí do práce.

Jakou máte zkušenost s mediální výchovou? Kdy jste se s ní setkal, za jakých okolností, jak to probíhalo?

- U mě je to jednoduché. Já bych se nikdy v životě s žádnou mediální výchovou nesetkal, kdybych nestudoval tu sociologii. Protože já jsem generace, kdy se to vlastně ještě neřešilo a když se to teprve dneska řeší v těch středních školách, no tak já už budu za deset let v důchodě nebo něco. Takže mě mediální výchova úplně minula. To, co jsem sám do toho nevložil. Nebo vlastně ne úplně, protože tím, že jsem chodil na ty kurzy těch mediálních analýz, já nevím co, na toho Jardu Volka a ještě další lidi, to, co se učilo, tak to už byla výuka sociologů vlastně ne z mediální výchovy, ale z mediální teorie. To nebyla výchova, ale spíš teorie, jak porozumět těm médiím, čili ale jistým způsobem to na mě taky mělo ten mediálně výchovný dopad. A jak se s tou výchovou setkávám teď, to jsem mluvil o tom, jak ona teď proniká do té mé profese, do toho knihovnictví, že máme ten grant OSF a že jsem byl součástí jakési diskuzní skupiny za ty knihovníky, která měla to nějak vyjednávat s tím Ministerstvem školství, to bylo vlastně primárně o tom, jak se knihovnictví promítne do těch rámcových vzdělávacích programů, aby součástí toho vzdělávání byly i knihovny, ono to tam doteď jaksi moc není, že to záleží na té libovůli těch učitelů, jestli děti do té knihovny dovedou nebo ne. A mluvilo se taky o té mediální gramotnosti. Je to teď velké téma a my jsme vlastně, loni to byl pro OSF pilotní projekt, takže my jsme byli jedny z prvních knihoven v republice, která měla ten grant na tu mediální výchovu a gramotnost, a protože jsme se osvědčili, tak jsme to letos dostali, ale byl to takový zvláštní zase spletenec, protože oni zároveň měli podmínku, že se do toho musí nějak integrovat ukrajinští naši sousedé. Takže my jsme stvořili projekt, který byl na mediální gramotnost nebo vzdělávání, ale pro česko-ukrajinské publikum, takže my teď do každé té naší aktivity, kterou máme, sháníme ještě nějaké ukrajinské děti nebo dospělé.

Dokážete říct jako někdo, kdo s tím má zkušenost, zda se tento grant zaměřuje také právě na generaci X nebo celkově na lidi v produktivním věku?

- Ono je to ale vždycky problém. My jsme třeba to měli tak, že my jsme tady měli toho teoretika, který učil, jak číst grafy, jak se nenechat oblbnout tou grafikou těch grafů a tak, co se s tím dělá za všelijaké manipulace, tak my jsme to měli dopoledne, kdy soudružka učitelka přivedla gymnaziální třídu povinně, tak děcka tam seděla, a pak tentýž člověk to vykládal odpoledne ještě pro tu veřejnost, ale tam je to právě mizerné s tou účastí, to je obecně v knihovnách, daří se s dětmi, ty dospívající, je to mnohem horší, je to ale ještě jakž takž, pak ten produktivní věk, to se dá statisticky najít v těch seznamech uživatelů té knihovny, těch my máme nejmiň, a pak zase velmi dobře se pracuje s těmi seniory, protože my máme pro ně univerzitu třetího věku, virtuální univerzitu třetího věku, angličtinu pro seniory, oni mají čas, tak ti už zase jdou.

Je něco, co byste se chtěl v oblasti médií naučit?

- Už asi ani ne, jak jsem říkal, že kdybych studoval dneska nebo jako byl třeba na univerzitě ještě, tak mě by šíleně zajímaly ty konspirace. To je proto, že mě dřív zajímala ta ezoterika, to, jak se vlastně ustanovuje ta pravda nebo ten obraz světa. Náboženství, věda, že jsou ty různé systémy výkladové, který nějak se kloubí. Masarykova univerzita teď má studium pro sociální informatiky nebo co. No to jsou prostě děcka, která mají část výuky na informatice a část mají na sociologii nebo tady na těch sociálních vědách. To mi přijde úžasné, protože když si představím, co my dřív jsme všechno museli shánět přes rozhovory a tak, informace o lidech, které ještě zase jsou stylizací. A dneska, když si otevřeš ten Facebook, proto mě to tak asi fascinuje, jak jsem říkal, že s tím usínám v ruce, že najednou ti lidi, tam máš jejich dovolenou, prostě proklikáš si fotky, texty, co se najde, strašná spousta informací, a to by mě jakoby táhlo. Teď mě zajímají ty konspirace a jejich šíření a to jsem si jako už udělal nějakou hvězdnou sestavu, to je ta Marie Heřmanová, ten Bělohradský, Petříček, ten filozof, který mluví taky o tom. Takže tomu se snažím spíš porozumět, ale že bych chtěl nějakou dovednost, dovednost, abych třeba uměl dobře zacházet s webem. Nepotřebuji, protože v knihovně na to mám člověka, Drnka vystačí už se starým webem, tam jsou samí starší lidi. Čili vlastně tuto ambici takovou tu prakticko-technicistní nemám, ale jako mám tuto, co bych chtěl, je ta touha porozumět právě tomu, kdo je náchylný k těm konspiracím. To je taky velké téma, že to taky není jednoduché, že to jsou ti nevzdělaní prostě. A tak najednou je doktorka Peková, která začne povídat něco o covidu úplně jiného než jiní vědci a najednou je expert na válku na Ukrajině a nevím, na co všechno. Člověk vzdělaný v tom západním systému, jako racionálním, najednou začne lítat tady v takových naprostých ezoterikách, které odporují ledasčemu. Tak to je velké téma, kterému bych chtěl rozumět. Ale dělám pro to málo, protože samozřejmě chci rozumět dalším tisícům věcem, nejenom mediálním. Chci rozumět tomu, jak funguje příroda, prostě krajina a tak.

A jak celkově hodnotíte svoji mediální gramotnost?

- To je právě to, co si o tom řekneme, že to je. Pokud je ta mediální gramotnost nějak zjednodušeně ten kritický přístup k přijímání informací skrze média nebo o tom světě, tak asi si řeknu, že docela slušně. Samozřejmě jsou ta témata, která mě zajímají víc a vím, že nemám čas a kapacitu se jim věnovat. Teď vyšla filozofická knížka o konspiračních teoriích a čte se mi to těžko, tak samozřejmě bych byl rád, kdybych to zhltl za 14 dní a byl s tou přípravou zase o

kus dál. Ale v rámci toho, jak funguji v tom světě, tak si myslím, že oproti kolegům, tak, jak jsem už o tom mluvil, ve stejných pozicích nebo okolo sebe, tak mám docela náskok tady v tomto.

Přesuneme se teď na ten test. Odhadnete, kde byla tato fotka vyfocena?

- Takže na parníku je napsáno Praha, takže to bude asi na Vltavě, ale nemusí to být. Může se prohánět někde v Amsterdamu třeba. Je to nějaký chyták? Nedá se to poznat. Když je tam ta vlajka, tak mě to spíš táhne k té Praze. V Budapešti nejsou tak vysoké domy. V Hamburku by to mohlo být. Tak dám Hamburg.

O jaký typ textu se jedná?

- Já myslím, že zpravodajství, to je ten web, byl tu název AZ, to je takový ten špatný web. No, tak tváří se to jako zpravodajství. Já nevím, jestli to jsou dvě různé věci, že se to tak tváří a že to tak je. Pro mě je satira. Podívám se na ty menší texty. No jo, tak to si z toho webu možná někdo dělá srandu, to já nevím. Může to být i zpravodajství, možná o tom moc přemýšlím, ale zaškrtnu satiru.

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích. Co na ní nesedí?

- Já bych řekl, že kriminalita je, že čím větší je město, tím větší je kriminalita, já jsem z té vesnice. A tady to vypadá, že Praha je světlá, takže má hodně. To jo. Čím je to tmavší, tím je tam míň kriminality, je to tak? Tak co na ní nesedí? Tak hranice sedí. Tak co říkají ty vysvětlivky, co je index kriminality? Tak já se podívám na možnosti. Jo, tak to je jasné, čím je sytější barva, tak tím je obvykle vyšší míra toho jevu. No mě to zmátlo, ta Praha měla svítit nejvíc a byla nejsvětlejší.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem tvrzení, že ukrajinský prezident podporuje neonacismus?

- No fotografie nemůže nic dokazovat přece. Ne. Fotografie z principu nemůže nic dokázat v éře internetu.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co znamenají?

- Česká tisková kancelář, ne? To je vážně otázka?

Co je na tomto grafu v nepořádku?

- Tam je třetí proměnná, měsíc v roce. Jak by to nazval Disman, falešná korelace. Tak co tam můžu dát. No tak že vytváří vztah mezi nesouvisejícími jevy, ale to je celé úplně blbě.

Věříte na základě článku tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí chemtrails?

- A co s tím? No nevěřím tomu. To je známá konspirace přece. Já jsem dokonce, když byl covid, jsem byl účasten, nelétala skoro žádná letadla, ale stál jsem na autobusové zastávce a jedno letělo a paní ukazovala druhé paní, hele dívej se, už nás zase práškují.

O jaký typ sdělení se jedná v tomto zvýrazněném článku?

- Tak to je skrytá reklama. Zpráva to asi nebude, vždyť je to od Canonu.

Jaký popis sedí k následující fotografii?

- Jsou v kabátě, Hus to nebude, oslava státního svátku 28. září, vánoční stromečky, no tak asi ten Havel.

V čem může být tato titulní strana problematická?

- Všechno je na ní problematické. Tak. Navozuje dojem, že všichni žadatelé o azyl jsou muslimové, to taky platí. Vybrané barvy posilují dojem, že hrozí nebezpečí, to taky platí, porušuje zákonný požadavek na dodržování vyváženosti a objektivitu, no to teď nevím, co je, to z principu nenavozuje, protože když politická elita kontinentu, to z toho celé dýchá takové divné... no a je nějaký zákonný požadavek na vyváženost a objektivitu? Já myslím, že ani není. No tak to ne. A velikost černé postavy neodpovídá číslům, potřebná data neexistovala, to určitě.

Co je podmínkou pro to, aby člověk v ČR mohl oficiálně pracovat jako novinář?

- No nic. Proč by měl, ať si hodnotí čtenáři, jestli je dobrý.

Můžete napsat na Facebook vymyšlenou zprávu o tom, že arabští mladíci útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Ano, ale můžu být obviněn z šíření poplašné zprávy. On ten Facebook to asi maže, ale ne do pěti minut. Mně se stala taková věc, že my jsme loni jeli na Balkán asi po 13 letech do Bosny znovu. A já mám takovou starou fotku z Rumunska, jak mě tam tehdy vyfotili studenti, jak mám v ruce cigáro, držím vějíř rumunských leuí, protože jsem platil za všechny u stolu, a je tam popelník a rumunské pivo. My jsme vyjížděli na tu dovolenou a já jsem tu fotku přidal a dal jsem k ní verš nějakého chorvatského básníka, něco o tom, že "a cigáni si zase svobodně táhnou přes své cesty" nebo něco takového. A když jsem tam měl asi 500 lajků, tak mně to ten Facebook po čtyřech dnech smazal, napřed se mnou chtěli diskutovat a to byl nějaký robot, já se snažil obhájit, že na fotce jsem já, a jim asi vadilo to slovo cigán, ale to byl prostě verš z básně. Tak mi to smazali a napsali, že mi ještě nebudou blokovat profil, že každý může udělat chybu. A na Silvestra mně přišel pozdrav od Facebooku, jako "zdravíme vás, jsme rádi, že jste součástí naší komunity, i když jste zahřešil, jste jen smrtelník a jednu chybu člověk udělat může".

A fotku vám už nezveřejnili?

- Zablokovali ji natrvalo. Kdyby tam byl člověk, možná bych to vyhádal, ale takhle ne. Přitom já, takový přítel cigánů.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- Já si myslel, že v 50., no ale tak asi že v 30. letech 20. století v Americe, ne?

Jaká reklama v ČR nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let?

- Já neznám zákony. Ale asi na hazardní hry, ale vlastně nevím, jestli je ta reklama vůbec takto regulována. Možná že je na ty hazardní hry zakázaná úplně.

Jaký z titulků není zavádějící?

- Tak ten, že je zlevněn o 33 procent.

Myslíte, že je matematická gramotnost důležitá pro mediální gramotnost?

- Ono to je obecně logické myšlení, to by lidé měli znát odjinud, pokud to člověk nepochopí v matematice, tak ho to ta mediální studia už nenaučí, protože to je nárok ne na znalosti, ale na logické uvažování, a to u některých lidí přesahuje jejich schopnosti. Ale nevím, to je asi na debatu.

Co musíte splnit, abyste mohl provozovat web s označením "zpravodajský web"?

- To netuším. Je vůbec něco takového definované jako zpravodajský web? Tak když nemá přístup k internetu, tak nemůžeš web mít, to je asi teda nezbytná podmínka. Žádná rada to myslím neschvaluje. Je otázka, když spravuješ nějaký web, tak to už je nějaká firma. Nebo to není firma? Já fakt nevím tady. Kdybych si sám chtěl založit zpravodajský web, tak stejně jako dělám Drnku, tak místo nápisu občanské sdružení Drnka by tam bylo zpravodajský web Pravda zde a nikde jinde a dělal bych si tam ty věci. Takže nemusím být ani český občan, nemusím být starší 18 let, musím mít přístup k internetu. Člověk neví, co všechno je dneska regulované.

"Romové nemusí platit za léky" je:

- Nespravedlnost? No to by teda byla. Vládní nařízení? Ne, tak hoax.

Jaký typ obsahu porušuje smluvní podmínky platformy Youtube?

- Vídeá podněcující nenávist, určitě. A teď si nejsem jist, asi to může být i to, když nemám autorská práva. Když bych tam dal něco, na co nemám práva. Já nevím. No tak risknu to, asi jo. Když člověk ví, že k tomu nemá práva, tak by to tam asi neměl strkat. Já tam teda nikdy nic nedával, tak nevím, k čemu se uživatelé zavazují, tak odhaduji.

Která z médií patří mezi média veřejné služby?

- Česká televize, Český rozhlas, asi ČTK. A to je všechno. Já jsem nevěděl, jestli ta ČTK už nemá nějakého soukromého majitele, jak do toho stát intervenuje, to nevím. Ale stará ČTK, to vím.

Které z těchto hesel je nejbezpečnější?

- To, které je dlouhé, kombinuje malé a velké a čísla. Asi to nejdelší, ale to odhaduji, nevím.

Respondent č. 7

V jakém roce jste se narodil?

- 1973.

Odkud pocházíte a kde v současnosti bydlíte?

- Od malička jsem Kralupák, žiju v Kralupech celý život. Akorát jako student jsem žil na internátu v Mladé Boleslavi.

Jaké máte za sebou studium?

- Samozřejmě základní teda. Pak jsem šel na strojní průmyslovku do Mladé Boleslavi. Tu jsem si nevybral, to mně jako život tak přivál do cesty. A tu jsem bohužel nedostudoval. Tím pádem jsem se teda bohužel nestal absolventem. Takže já jsem byl vlastně se základním vzděláním potom dlouho. V 27 letech jsem šel rekvalifikačním kurzem, protože mi kupodivu ještě v těch letech platily přijímačky na tu střední školu. Takže částečně moje vzdělání platil jsem si potom sám a vlastně úřad práce, že jsem začal chodit na rekvalifikační kurz holič-kadeřník a tam jsem vlastně si dokončil odborné střední vzdělání s výučním listem.

Jakými zaměstnáními jste si prošel?

- Takže já jsem, první co, když jsem odcházel ze střední školy, tak jsem nastupoval, protože jsem byl ještě vedený jako astmatik a alergik s nějakou změněnou pracovní schopností, tak jsem vlastně nastupoval na vrátnici do šroubárny Libčice. Tam jsem byl asi dva roky, myslím, nebo rok a půl, kde jsem v průběhu toho našel inzerát od zlatnictví Danda v Kralupech, kde hledali někoho, kdo umí malovat. Tak jsem teda nakreslil pár šperků, jsem jim to ukázal a jim se to hrozně líbilo, tak jsem se doma začal sám učit rejt do mědi. Takže mně po několika měsících jako nabídli, že teda mě vezmou. Tam jsem byl nějaký čas, pak mi to nevyhovovalo finančně, takže já jsem odešel potom do skladu textilu, kde jsem dělal řidiče asi tři roky. Pak jsem se dostal najednou k prodeji bot přímo na krámě, zároveň skladničení a rozvoz. Potom jsem tam skončil a jakoby náhodou jsem se dostal k tomu rekvalifikačnímu kurzu na kadeřníka. Já už jsem stříhal dřív, uměl jsem to od maminky a jsem v tom fakt i velkej talent. Byl jsem pak v několika salonech, nejdřív v Praze, potom v Kralupech. Tam jsem úplně vyhořel, tak jsem šel dělat strojníka na Kaučuk, kde jsem byl nakonec asi 10 let. A nakonec jsem se k tomu kadeřnictví zase vrátil.

Co si představíte, když řeknu slovo média?

- Jednoduše televizi.

Kdy a kde se s médii běžně setkáváte?

- Dneska už vlastně všude. Tím myslím i billboardy a reklamy, což je informační médium taky. S televizí se setkávám doma. Ale vnímám, že jsou různé formy médií. Takže vlastně celý den nás to obklopuje. 24 hodin prakticky.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

- Nejčastěji z internetu přes mobil. Mám vybraná témata, které mě zajímají a mám vybraný i vlastně, řeknu teď jako noviny, vlastně aplikace, který mi ty témata nabízejí, které chci číst a o který se zajímám. Takže pro mě je nejdůležitější už v dnešní době jako internet. Víc než jako ČT1 se svým pravidelným zpravodajstvím. To je mi jako celkem jedno.

Tvoříte nějaký obsah na internetu?

- Ne, nepřijde mi, že bych byl originální, a myslím si, že by člověk v určitých věcech originalitu měl mít, jestli chce někoho oslovovat nebo jestli chce mít diváky.

Ani třeba na sociálních sítích nic nezveřejňujete?

- Celkem mi přijde divný, že mí kamarádi mi posílají, že si vyfotějí guláš v restauraci, že se dozvím, že byli s dítětem v zoo parku a že je to tady kousek na nějakém plácku úžasný. Nechci tvrdit, že už jsem to všechno viděl nebo zažil, hodně jsem cestoval, hodně mám i fantazii. Takže určitě věci, jako mi přijdou právě, že se třeba v těch médiích, na těch sociálních sítích, že se prostě daly jakýsi normy. Skleničky šampaňského se svíčkou, miska s oříškama, vířivka, polštář naházený až na terasu, kde je zasněžená krajina. Fotka někde na pláž. Ty lidi už ani nejsou originální. No takže netvořím nic.

Cítíte se na internetu bezpečně?

- Já osobně docela jo. Ale je to dáno i tím, že věkem, a tím, že jsem muž, kdo by po mně co chtěl. Ale jsem napaden špatně mluvícíma lidma, který mi píšou, já nevím, že mám na jejich účtu 6000 eur, že tam mám nějaký kryptoměny, to se děje, z téhle strany se cítím být ohrožen. Věřím, že když třeba na ČT řeknou, že hrozí napadení serverů odněkud z Ruska, no tak jasně, určitě hrozí, určitě na tom pracují a určitě na tom mají zájem. Takové informace třeba věřím, divil bych se, kdyby to nedělali. Ale asi mě to nějak neovlivňuje. Ale jako snažím se, abych byl co nejmíň napadenej. Jednou se mi to stalo u onlinovky, vyřešil jsem to tím, že jsem vytřeštil oči a ten notebook zaklapl. Mám na notebooku zalepenou kameru, aby mě přes to nikdo nemohl sledovat.

Liší se vaše vnímání médií v době dospívání a teď?

- Určitě. Já jsem ročník 73, takže jednak se spoustu věcí sehnat nedalo, i třeba nějakých časopisů a tak. Já jsem jako student kupoval Mladou frontu, která byla i tak zaměřená na studenty v té době. Byly i večerníky, třeba Večerní Praha. Je tam velký rozdíl. Neexistoval bulvár třeba. Dneska se člověk dozvídá, co se dozví třeba za dva roky, tak to jeho babička sbírala 7 let. Na to, že já dneska vím, že byl v Nymburku pokousanej kluk psem, tak se rozjede

debata, jak jsou bojovná plemena přišerná. On byl i za totality v Nymburku pokousanej kluk psem, akorát jsme se to dozvěděli až za pět měsíců. Takže i v rychlosti těch informací vidím ten rozdíl. Dodneška to, co se děje, třeba teď jak my jsme online, i když sedíme každý úplně jinde, a vidíme se, tak to beru jako zázrak. My jsme z toho pořád takový vykulený, že to jde. Horší to mají ještě naši rodiče, kteří se upnuli na maily, berou to tak, že je to osobní a někdo jim to osobně píše, tak to musí být pravda, ale tak to mám říkám, maila prosímtě ne. Já maily osobně vůbec nečtu, mám je jen kvůli tomu, že to vyžadují nějaký stránky na nějaký profil.

Proměnilo se časem to, jaká média vyhledáváte?

- V 15, 16 letech jsem si kupoval Mladou frontu, četl jsem noviny, u pasu jsem měl walkmana a poslouchal hudbu. To dělám dodneška, ale walkmana nemám, mám Spotify jako aplikaci na mobilu, kde si můžu všechno vyhledat. Taky používám Shazam. Divadlo si teď hledám jenom na internetu, protože je to rychlejší a levnější. Sleduju hodně ČT art a ČT2, i různé dokumenty, takže Zoom a National Geographic.

- Proměnilo se časem to, za jakým účelem ta média vyhledáváte nebo jakým způsobem je používáte?

Takže určitě, nejen člověk se pořád vyvíjí, i ta technologie, ten přenos. Nejenom, že ta informace se k vám dostane mnohem rychlejší. A další věc je ta, že mě fascinovala grafika. Vždycky jsem měl rád animátorské počiny. Což některé ty hry splňují. U mě se to rozšířilo o to hraní. A tam jste online a taky máte různé sociální sítě přichystané, kde máte přesně takovou svou zvukovou místnost, kde si povídáte jenom ty, co jsou spolu v tom jednom letadle, obrazně řečeno. Televizi si pustím kolikrát i na mobilu na zahrádce, což bylo před x lety nepředstavitelný. Tam člověk musel nejen přitáhnout nějaký signál, ale ještě tam někde nastartovat centrálu, aby vůbec tu televizi starou těžkou rozjel. Takže to bylo spíš složitý a nákladný. Dneska vytáhnete zase mobil z kapsy, zmáčknete ČT24 a jede to. Myslím, že veřejnoprávní televize by ty informace měla podávat pravdivý a když je nechce podávat, tak ať je nepodává. Takže mě fascinuje, když nějaký lidi přijdou s tím, no, to vaše, čtětčko, tam lžou. A teď já nevím, jestli oni čtou Blesk nebo Aha...

Já bych vás teď přerušila, abychom se nějak udrželi v tématu, ale ještě se k tomuto určitě vrátíme. Teď se zeptám, kdo nebo co je pro vás vůbec nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- Nejdůvěryhodnější je pro mě rádio ČRo 2.

A zjišťujete si třeba informace i na základě doporučení někoho z vašich blízkých?

- Ano, to když dostanu třeba ve Facebooku "to si přečti" nebo něco takového. Tak si čtu a třeba během prezidentských voleb jsme zjistili se sestrou, že vyšly o panu Pavlovi asi dva nebo tři životopisy. Napříč médiama. A některé dokonce tvrdili, že jeho tatínek nebyl v armádě a další dva životopisy psaly, že byl v armádě, a jeden dokonce řekl, že byl vysoko v armádě. Velice vysoko v armádě. Takže třeba taková informace mě třeba trápí, protože ten

člověk už je zvolený a já už jsem teď neměl čas si ověřovat, který z těch životopisů byl nejpravdivější. Ale jinak celkem v zásadě, obsahově se zase tolik od sebe nelišily ty životopisy. Jenom v takových detailech, což je docela někdy... Ten detail je vlastně zásadní, kolikrát. Takže ověřuju si vlastně i třeba zprávy ze Seznamu. Ověřuju si zprávy... Jako třeba Novu nesleduju vůbec. Jako z Novy zprávy, nebo ani jejich pořady. Mám rád, dejme tomu, Genzera a Suchánka, ale tím to tak končí. Prima CNN. Líbilo se mi, mám takovou životní zkušenost, ale je to zase na vyprávění. Vozil jsem tu bývalou československou občanku, která už byla Izraelka. A seděli jsme v Praze v hotelu a měla puštěnou televizi. Běžela tam v té době snad Nova. A ona říká, že máme americký zprávy. A to bylo možná 1996. A já říkám, no ne, to ne, my máme konečně svobodný zprávy. My konečně máme, jo, jak byl člověk plný té sametové revoluce, že si můžeme říkat, co chceme, že jo, a tak dále, plus jako svoboda a to. A že my máme jako hlavně svobodný zprávy. Ona říká, ne, ne, ne, máte americký, stejně jako my. A dál jsme to nějak jako nerozvíjeli, ale vlastně jsem to chopil, že tady byl samozřejmě předtím ten vliv těch Sovětů nebo Rusů od 68. roku. A vlastně pak přišla sice demokracie, ale začala mít, jako co se týče médií, a vlastně vůbec jakým způsobem se ta informace podávala, jak byla vůbec ztvárněná, tak byl vlastně velice americký způsob. Že to všechno bylo takový velký a dramatický.

Jakým médiím důvěřujete?

- Takže je to vlastně těžký, vůbec nějakým médiím důvěřovat. Je to vlastně těžký, jako vlastně pro mě je pravdivá informace, ta, která se troubí vlastně rozhlasem do širého okolí. Nebo jak bych to řekl, jo, tak asi tohle. Než nějaká vizuální, která je jako přihraná ještě a je z ní vlastně půlpravda. Takže asi jako ten hlas toho rádia.

A nějaké konkrétní kanály?

- Já tu ČR dvojku, no, anebo Radiožurnál. To jsou jako pro mě, myslím si, mediálně čistý nebo pravdivý informace.

A naopak, jakým médiím nedůvěřujete?

- No, to jsou právě tyhle soukromý televizní společnosti, který mají ekonomický zájmy, že jo. Kde si hlídají sledovanost, jo. Takže těm moc jako ne, nechci věřit. I když jsou tam některé informace stejné vlastně, tak moc nechci jim dávat čas, protože vím, že mi to nasvítějí a vím, že to udělají dramaticky, aby mě to jako zaujalo vlastně a předimenzují tu informaci právě, aby byla jako, že to je teď nejvíc horká zpráva, že to vlastně ovlivňuje celý svět. Jo, ještě tam cítíte tohleto, což mně jako právě přijde hloupý a vůbec, jo. Takže říkám, mě fascinují lidi, kteří jako vlastně ČRoku, jako vůbec, jako státní, nebo, jak bych řekl, jakože nevěří, jo. Já vím, ano, oni vyrůstali, kdy státní média propagovala komunismus, socialismus a tak dále. Ano, ale to je druhý extrém, no. Takže pro mě jakoby státní vlastně spravovaný státem jsou, nebo částečně spravovaný státem, soukromý televize moc nebo rádia taky ne, že jo, jako. To je zase za účelem sledovanosti a tomu, říkám, mě to ani nebaví, jak je to dramaticky vyprávěné, jo, jak jsou prostě ty reportéři i vlastně na hraně čehosi, ale říkám, a mluví o počasí přítom, vás to zarazí, že jo. Takže tak.

Mě zajímá, jestli si vybavujete nějakou situaci, kdy jste se z médií dozvěděl nějakou informaci, která byla lživá nebo zavádějící.

- Je to, je to právě, je to právě třeba kupodivu ten 89. rok, kdy vlastně při potlačení toho průvodu studentskýho, tak tam došlo ke kachně, že umřel student Martin Šmíd, jo, a mně v té době bylo šestnáct, a vlastně ihned tou hlavu opravdu tam problesklo to, že vlastně nás, děti, nebo nás, studenty, jako vlastně klidně ten systém semele, prostě jsme jenom čísla, nebo jsme jenom produkt čehosi, co má pokračovat v roztáčení kol socialismu, ale nemá to mít názor a nic. A to mě šokovalo. A to se potom ukázalo jako kachna, která možná právě zvedla spousta lidí ze židle. A vlastně 19. jsme věděli ráno, že to není pravda, ale do těch médií se to teprve dostávalo až někdy odpoledne nebo až do konce 20. to ještě vyvraceli lidem, že to byla jenom taková kachna, že vlastně ten Šmíd je naprosto v pořádku a že tam nedošlo k žádnému usmrcení studenta.

A jak jste se to dozvěděli?

- Tak tu kachnu jsem se to dozvěděl z Hlasu Ameriky. My jsme poslouchali Hlas Ameriky z malýho přenosnýho rádia, protože tam byl top 10 nejlepších písniček týdne amerických. A to, že to není pravdivý, jsme se dozvěděli v té Praze, protože jsme šli na to místo domnělý, kde se to mělo stát, tam jsme šli jako zapálit svíčku, a vlastně tam jsme se dozvěděli od těch lidí okolo, že to byla blbost, jo, některý jako měli modřiny, to jo, ale nikdo tam nebyl ubitej. Vlastně i to místo bylo jako bez krve. Opravdu tam byla taková nálada, že kdyby se tohle stalo, tak ty lidi by to místo neopustili, tam by prostě v ten den, tam by 14 dní stál jeden člověk vedle druhého, ani žádnou policii by na to místo nepustili.

Posunu se k další otázce. Důvěřujete stejným médiím jako lidé ve vašem okolí?

- Řekl bych, že jo, že z osmdesáti procent se stýkám s lidmi, který vlastně využívají stejný média, no.

Co si představujete pod pojmem mediální gramotnost?

- Pod pojmem mediální gramotnost si představuju to, že právě přesně, že člověk si nějakým způsobem ověřuje informace, které získává. To už je jako, si myslím, že tohle je už známka nějaké gramotnosti, o tom, nakolik věřit i tomu, co třeba jenom vidím, že jsou filmové triky a tak dále. Takže vlastně nepropadat hnedka, když nás oči šálí. To si myslím, že tady to vzdělání naštěstí je, už začíná být, třeba tím filmem o tom predátorovi sexuálním.

Myslíte si, že je důležitý být mediálně gramotný?

- Určitě, v dnešní době stoprocentně. Vemte si to, a to není z mojí hlavy, to bylo z nějakého pořadu diskuzního a tam byl taky jeden ze studentů a ten říká, na to, že bojujeme jako celý svět proti AIDSu, tak svým způsobem vlastně žádný plakáty v autobusech, na zastávkách, v lékárnách, všude pověšený automaty na kondomy prostě jako nejsou. Na to, že vzděláváme,

pozor, informujte se, jak se nenakazit, tak vlastně zase tomu takových procent nedáváme. Na to, že se toho bojíme jak čert kříže, tak vlastně na jednu stranu je to takový téma odsunutý na stranu a malinko že dej si bacha v životě sám. Přitom víme všichni, že se to dalo bohužel i z krevních fondů vlastně získat při operacích. To jsou třeba důležité informace, které člověk by měl mít neustále na očích a tady platí to v opakování, matka moudrosti. Čím víc člověk to bude fakt vnímat a až to přestane vnímat, tak je na tom vlastně dobře, protože to bude dělat automaticky. Bude se chránit automaticky.

Jak a jak často si ověřujete informaci?

- Prakticky každý den. Neříkám, že všechny informace, ale co třeba dělám, že když zahlídnu film, který je podle skutečných událostí, tak jsem ochoten a většinou to opravdu dělám, si zjistit, po filmu si zjišťuju ty skutečné události, z kterých to vlastně jako vycházelo. Takže i když vidím film podle skutečných událostí, tak si stejně dohledám vlastně, který příběh k tomu byl předlohou vlastně a to mě zajímá víc, jako ta realita mě zajímá víc, než ta představa toho režiséra. A jsem rád, že jsou dneska ty skutečné události jako dostupnější, je těch informací víc a jsou vlastně hned na internetu přístupný ty materiály, z kterých třeba vycházel právě ten režisér.

Víte, co je to dezinformace?

- No tak samozřejmě. To je právě o čem jsme se bavili na začátku, co byla taková zvaná kachna. Já to tak označuju. Je to vlastně něco, co určitě tematicky lidi chtějí slyšet, a objeví se dobrák, který to rád podpoří a přísolí a vlastně klidně řekne i nepravdu, jako lež. A tím pádem vzniká dezinformace. Protože se zjistilo, že lidi mají rádi to, že můžou říct, ale on to říkal a nebo tamten mi to řekl. Takže v tu chvíli ze sebe smývají tu vinu toho, že by za to mohli, že špatně šířili. No, můžou za to. Ano, můžou za to. I já jsem špatně šířil v životě a musel jsem se jít omluvit za to.

Podle čeho takovou dezinformaci poznáte?

- Většinou to opravdu dělám podle sebe. Že se snažím vžít do té situace, do nějaké té postavy v uvozovkách, a říct si, udělal bych to? Udělal bych to takhle? A teď už je tam první pochybnost, protože mám nějakou náuru a držím se toho hesla podle sebe soudím tebe, což je někdy teda špatně, samozřejmě, protože nejsme ovlivnění stejnýma lidma, takže nemůžu tvrdit, že jste vychovaná stejně jako já. Takže tady je to chyba, ale to je to správné, začít si klást otázky sám sobě. Ověřit si informaci, prostě zeptat se sám sebe, na kolik jí věřím a na kolik jí chci věřit.

Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

- Pod pojmem mediální výchova si představuju to, že rodiče budou dozírat na děti, aby u toho neseseděly opravdu tak dlouho. A další věc, že okolí, nebo teda učitele a tak dále, zájmový kroužky opravdu nasměrujou toho člověka, aby ty média vlastně jako využíval ke svému oboru, ke své profesi, a ne jenom jako spotřební zboží, který má jako nahltat, a když to neví,

tak je vlastně za hlupáka. Prostě jít si za svým a využívat k tomu ty média, to je podle mě vlastně, tímhle směrem že by se jako měla ta výchova ubírat. Že není potřeba všechno sbírat jak z pultu a za každou cenu se těma informacema zabývat. A ještě si pak myslet dokonce to, že když je neznáte nebo nevíte, tak že nejste cool.

Pro koho si myslíte, že je ta mediální výchova důležitá?

- Pro všechny. Pro starý lidi určitě. Už jen tím, a jsou tu i takový, kteří choděj na počítačový kroužky a seznamovat je s tím. Třeba ať nevěřej mailům tolik, rozeznat to, že i když to má třeba hezkou grafiku, tak to neznamená, že je informace pravdivá. No a prostě všichni.

Setkal jste se někdy vy sám s mediální výchovou?

- Asi určitě ne. Ale měl jsem otce, který četl veškeré věci, a ten mi řekl, že jestli chce mít člověk názor co nejméně objektivní, tak musí přečíst kolem toho tématu všechno, i ten brak. A pak si na to teprv může udělat názor. Když si čte člověk jedno médium, tak se z něj stává nohsled a patolízal. To já být nechci. Přikláním se k nějakému názoru, ale nechci ho jenom slepě opakovat, to nedává smysl.

Je něco, co byste se v oblasti médií chtěli ještě naučit?

- Já bych určitě se chtěl naučit tu grafiku a programování a vlastně svým způsobem jako tu animaci. To by mě jako bralo. A tam bych asi možná i začal vytvářet vlastně nějaký denní příběhy do těch médií, na sociální sítě. To bych asi začal, protože bych se tím já prezentoval, to, co se mně honí hlavou, nebo to, co mám rád já. Takže bych se rád potřeboval rozšířit spíš na tu stranu vytváření těch informací, protože mám nějaké informace, které by mohly zaujmout a lidi spíš pobavit, jenom pobavit, ne jako informovat o nějaký zásadní věci nebo i měnit pohled na svět názorově, ale jenom taky třeba pobavit. Takže i proto, já vyhledávám média pro pobavení, jenom pro vlastní pobavení.

A ještě se zeptám, jak celkově hodnotíte svoji mediální gramotnost?

- Tak samozřejmě člověk je na sebe pyšen a hrd, že jo, tak si říká, jak je vzdělanej. Já si myslím, že létama praxe, lehký nadprůměr.

Přesuneme se teď na test. Dokážete poznat, kde byla tato fotka vyfocena?

- To je v Praze. Vždyť já jsem tam jezdil. To je Juditin most.

Sdělení, které vidíte, je:

- Já bych řekl, že se jedná o satiru. Už podle toho hlavního titulku.

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích ČR. Co na ní nesedí?

- Čím víc červené, tím větší kriminalita, chápu to správně? Takže mi chcete říct, že u slovenských hranic máme největší? No hele, nesmysl. Celá ta mapa je podle mě úplně špatně, nesedí to. Tak já bych řekl úplně to nejjednodušší, že barvy na škále jsou obráceně, než bývá zvykem. Je pravda, že u těch grafů si člověk musí dávat pozor, co co znamená. To už jsem se takhle párkrát hodně spletl.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem tvrzení, že ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj podporuje neonacismus?

- Neonacismus je podle mě výraz, který byl v historii lidstva mnohokrát bohužel překroucen. Protože za války, jsem to pochopil, tak neonacisti byli přesně opakem nacistů, jsem měl ten pocit. A dneska je neonacista sympatizantem nacismu nebo fašismu. A z té fotky, co vidím před sebou, tak samozřejmě, ano, pak Zelenský takhle z té fotky, dalo by se říct, že podporuje nacismus. Ale nevím, jestli neonacismus. V tom se dneska plácám. Jestli to znamená novodobý nacismus, tak ano, pan Zelenský naznačil, že je novodobým nacistou.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co znamenají?

- Česká tisková kancelář.

Podle následujícího grafu existuje souvislost mezi konzumací zmrzliny a počtem lidí, kteří se utopí. Co je na něm podle vás v nepořádku?

- Jo, to je za dva roky. A topíme se víc, než jíme zmrzliny, jo? Tak to je blbost. Zmrzliny je víc spotřebováno, než kolik je utopenejch našťestí. Takže v nepořádku je ta červená linka, netvrdím, že se v létě netopí víc lidí, asi určitě ano, ale nemyslím si, že by to převršovalo spotřebu zmrzliny. No vlastně, když vidím ty možnosti, tak asi to třetí, že to jsou dvě nesouvisející věci, ten graf je nesmysl úplněj.

Věříte na základě článku níže tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí rozprašování chemtrails?

- Tohle je těžký téma, protože se to zkoušelo. Vědecká obec to přiznala někdy v 50. nebo 60. letech, že opravdu se pracovalo na vytváření umělejších mraků a vyvolání deště, pak se to dokonce zjednodušilo na to, že stačilo jenom těma mrakama rychle prolétávat, takže tím tomu dešti vlastně předešli. Nejsem meteorolog, ani mě to nijak nezajímá, akorát jestli když jdu ven, tak jestli si mám brát deštník nebo ne. Jako já bych tomu článku věřil, určitě, na co sbíráme informace o počasí, když bychom ho nechtěli ovlivňovat?

Zvýrazněný článek je:

- Mně to nic neříká, já bych si takový článek asi nepřečetl. Tak ale asi to bude reklama. Canon jako značka, popruh, tak doporučují, aby jejich produkty byly pověšený na krku, tak asi doplněk, nějaký popruh. Tak asi reklama.

Který popis k fotografii podle vás sedí?

- Podle oblečení prosinec nebo září, dole fotka, možná Havla. Tak říkám, že připomínka výročí úmrtí Havla.

Titulní strana časopisu z ledna 2017 znázorňuje počet žádostí o azyl v Evropě v letech 2013, 2015 a odhad na 2017. Co je na ní problematické?

- Tak samozřejmě zaprvé, že velikost černé postavy neodpovídá číslům, když je ta postava tak velká, i když ty čísla neměli. A dál nevím. Asi by mohl být problém, že navozuje dojem, že všichni žadatelé o azyl jsou muslimové. A ještě si myslím, že porušuje zákonný požadavek na dodržování vyváženosti a objektivitu.

Co je podmínkou pro to, aby člověk mohl v ČR oficiálně pracovat jako novinář?

- Já jsem pro studium žurnalistiky. Nebo ne? Možná vlastně nic z výše uvedeného. Jsem tu otázku špatně pochopil.

Mohu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu, že skupina osmdesáti arabských mladíků útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Takhle, tohle nevím. Napsat to určitě můžu, ale teď nevím, to šíření poplašné zprávy určitě, ale mám pocit, že ten Facebook by to měl hlídat, že se obhajuje tím, že to hlídá a že by takový příspěvek určitě mazal a rozhodně by ho nenechal dál šířit. Takže pokud je to falešná zpráva, tak ano, ale moc dlouho tam nezůstane, Facebook všechny příspěvky... ale on to nedělá, kolikrát mu to proleze. Tak rozhodně šíření poplašné zprávy.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- 20. století a je to, jsou to ty 30. léta podle Ameriky.

Jaká reklama v ČR nesmí být podle zákona zaměřena na mladší osoby 18 let?

- Na hazardní hry.

Který z následujících titulků o mobilním telefonu není zavádějící?

- Tak zkusil bych asi to první, že je za třetinu.

Co musíte splnit, abyste mohli provozovat web, který používá označení „zpravodajský web“?

- Mít povolení od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

„Romové nemusí platit za léky“ je:

- Já teda nevím, co je to ten hoax. Ale asi jo, asi to bude ten hoax.

Jaký typ obsahu na YouTube jednoznačně porušuje smluvní podmínky dané platformy?

- Takže videa, k nimž nemá publikující osoba autorská práva. A videa podněcující nenávist.

Které z následujících médií patří mezi média veřejné služby?

- Český rozhlas a Česká televize. Ještě další? Tak v tom případě ještě Česká tisková kancelář, jo.

Jaké z těchto počítačových hesel je nejbezpečnější?

- Kupodivu asi podle mě to úplně poslední, je to kombinace malých a velkých písmen, je tam ten vykřičník a číslovka. Dneska to weby doporučují, ať se to takhle dělá.

To je z mých otázek vše, já bych se chtěla zeptat, zda byste chtěl dodat něco, na co dosud nebyl prostor, na co jsem se nezeptala, případně jestli vás ještě něco nenapadlo dodatečně?

- Že bych chtěl asi nějaký lokální stanice. Jako oni jsou třeba v televizi, jo, ale já bych chtěl, aby tady třeba bylo rádio v Kralupech a tam vysílat, co se děje tady. Myslím, že to chybí, že by se na to měl dát větší důraz na to místo, kde ty lidi žijou, aby věděli, co se děje, a aby se s tím mohli víc sžít. Ne žít nějakým tornádem v New Yorku třeba. Jako je to hrozný, ale pro nás to zas až tak důležitý není. Pro mě to rozhodně není nějaký téma dne.

Respondentka č. 8

V jakém roce jste se narodila?

- 1981.

Odkud pocházíte a kde v současnosti bydlíte?

- Narodila jsem se v Jindřichově Hradci a bydlím v Libčicích nad Vltavou.

Jaké máte za sebou studium?

- Střední s výučním listem, obor prodavačka.

Máte kromě školy ještě nějaké další vzdělání?

- Sanitářský kurz.

Jakými zaměstnáními jste si prošla?

- Prošla jsem třema. Dvě byly prodavačka a teď sanitářka v nemocnici.

Co si představíte, když řeknu slovo média?

- Hrůza. Někdy komplikace. Moc na to nekoukám.

Kdy a kde se s médii běžně setkáváte?

- Většinou na mobilu.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

- Většinou radši nechodím na žádné informace, ale většinou z mobilu, na Facebooku.

A když už Facebook, tak sledujete třeba zpravodajské stránky, nebo spíš když to někdo sdílí?

- Když to někdo sdílí.

Tvoříte vy sama obsah na internetu?

- Většinou když máme nějaké fotky z výletu, tak tam třeba dám ty fotky. Málokdy tam něco sdílím nebo napíšu. Jenom Facebook teda.

Cítíte se bezpečně na internetu?

- Samozřejmě je to nebezpečné, ale třeba i když něco objednávám, tak když vím, že jsou solidní, že mi všechno pošlou, tak klidně zaplatím všechno přes kartu dřív, a když vím, že by to mohlo být nějaký pochybný, tak si to objednávám na dobírku. Ale jinak, třeba určité věci ani nesdílím, ani nerozklikávám, když si nejsem jistá.

Jak si zjišťujete, které ty obchody jsou solidní?

- Tak když to jsou ty obchody, kde si pravidelně objednávám. Ale když to je třeba z Číny nebo tak, tak si třeba čtu nějaké ty recenze a tak, a potom si to třeba ani neobjednám a nebo si to objednávám na tu dobírku.

Ještě bych se chtěla zeptat na to, jak jste zmínila to rozklikávání. Podle čeho určujete, co otevřete a co ne?

- Někdy to otevřu, když vidím tu webovou stránku nebo co tam je. Radši to neotevřu, i když to třeba není nic škodlivého. Beru to podle toho, jak to na mě působí.

Liší se vaše vnímání médií v době dospívání a nyní?

- Tak liší se, ale moc tomu nedávám, jedu, jak to je. Teď se někdy kouknu i na zprávy třeba, ale není to takový, že bych tomu přikládala nějakou důležitost. Nebo něco jo, ale asi by mi pukla hlava. Když jsem byla mladší, tak to jsem to nesledovala vůbec.

Změnilo se to, jaká média vyhledáváte?

- Ne, pořád jsou stejný.

Proměnil se nějak způsob, jakým ta média používáte, případně za jakým účelem je používáte?

- Za mého dospívání jsem mobil neměla a počítač taky ne. Spíš byly třeba hry, jako takový to Atari, přes kazeťák. A video. Počítač pořád nemáme, takže teď hlavně ten telefon. Tak třeba teď něco objednávám přes internet.

Co nebo kdo je pro Vás nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- Asi žádný. Protože u každého je všechno jinak a stejně se to všechno během chvilinky mění. Ale já na to stejně moc nekoukám, na nějaký zprávy ze světa, to spíš třeba to objednávání a tak.

Zjišťujete si informace na základě doporučení někoho blízkého?

- Jo. Že třeba kouknu se, co je v tom pravdy. Ale jsou to třeba i stránky, kdy si říkám, hm, tak oni můžou taky kecat.

A o jaké lidi se jedná?

- Tak většinou buď z práce, nebo z hospody, když si jdeme posedět a oni tam něco řeknou nebo nadnesou, pak se kouknu do mobilu, jestli to tak je nebo není.

Jakým konkrétním médiím důvěřujete?

- Důvěřuju, když jsou nějaké zprávy nebo to, ale není to stoprocentní. Že prostě takovýhle média si to stejně můžou překroutit.

A která vyhledáváte nejčastěji, nebo kterým byste věřila nejvíce?

- Tak třeba to tn.cz, pak na zprávách na Nově nebo ČT1. Ale fakt na to koukám málo.

Jakým mediím vyloženě nedůvěřujete?

- Teď ani nevím, jak se to jmenuje. Média v televizi, to ani nevím, co tam je. I na Facebooku, co tam někdo dá, tak teď jsem tam třeba četla, že jeden americký herec zemřel, ale to není vůbec pravda, takže pak jsem si hledala na Googlu, jestli to teda je pravda nebo není.

A když už to hledáte na tom Googlu a tam si rozkliknete nějaký odkaz, sledujete, co je to za odkaz, za stránky?

- Ne, nesleduju.

Dozvěděla jste se v médiích někdy informaci, která byla lživá nebo zavádějící?

- No vlastně z Facebooku, že tam někdo dá nějaký odkaz na nějakou informaci, která není pravdivá. Že třeba zemřel někdo, ale pak se dozvím, že to vlastně zemřel akorát jeho bratr a třeba už před pěti lety.

Jak poznáte, že to je lživá nebo zavádějící zpráva?

- No právě že se kouknu na Google, dám to do vyhledavače a kouknu se třeba i na víc stránek, jestli to je pravda.

Důvěřujete stejným médiím jako lidé ve vašem okolí?

- Někdy jo, někdy ne.

A kdy jo a kdy ne?

- To vám nepovím, to nevím.

A sledujete stejná média?

- Asi jo. Třeba koukáme na stejné zprávy, někdo to tam zapne, tak se podívám. Ale sama to nezapnu.

Co si představujete pod pojmem mediální gramotnost?

- To nevím. Tak gramotnost, jestli je to správně napsaný asi.

A když se to týká těch médií?

- Tak co oni si všechno najdou a jestli i správně podají ty informace všem lidem, jakoby do televize, do mobilu na zprávy a tak.

Já se na ni budu ptát ještě dále, tak ji pro tu otázku chápeme jako nějakou dovednost rozeznat od sebe pravdivou a nepravdivou zprávu, vůbec si informace vyhledat a tak. Myslíte si, že je důležité být mediálně gramotný?

- Tak člověk by měl být, aby si dokázal říct, tomu věřím a jdu si za tím, nebo prostě vy si myslíte, co chcete, já si to budu posuzovat sama podle sebe.

Jak a jak často si ověřujete informace?

- Tak když něco zjistím nebo se o něčem bavíme, tak hned jdu na mobil a hned si to zjistím, furt vyhledávám vlastně.

Víte, co je to dezinformace?

- Že ti vlastně lžou.

Jak ji poznáte?

- Jedině by tam muselo být asi víc lidí, který to vyvrátěj. Nebo zase, i když to bude pravda, tak se zase můžu podívat do toho mobilu a třeba to i vyvrátit sama.

Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

- Já nevím, že na něco přijdou a budou tě z toho vyučovat, já nevím, třeba třídění odpadu a takovýchle. Jak to máš dělat správně.

Opět to trochu upřesním, abychom se o tom mohly bavit dál. Ta mediální výchova by měla právě rozvíjet mediální gramotnost, takže nějak učit to rozlišování pravdivých a nepravdivých informací a podobně. Pro koho si myslíte, že je důležitá?

- Dá se říct, že důležitá, to nevím, ale měli by to aspoň částečně zkusit všichni.

Měla jste někdy mediální výchovu?

Myslím, že ne. Měli jsme na učňáku počítače, ale snad jenom první rok, a tam jsme se učili jenom přetahovat tabulky.

Je něco, co byste se chtěla v oblasti médií naučit?

- Ne.

A je něco, co vám není jasné nebo s čím neumíte pracovat?

- Když potřebuju si vyhledat, tak to zvládnou. I holkám v práci třeba nastavuju tapetu a takový věci, nebo jim dělám různé testy, holky to neumí vůbec, bych mohla snad vybírat prachy za to. Co potřebuju, to si najdu, a když ne, tak se někoho zeptám, aby mi poradil.

A jak celkově hodnotíte svoji mediální gramotnost?

- Za hodně nízko. Tak jak nekoukám na ty zprávy, tak nejsem v obraze tak, jak bych mohla být. Nechávám to plynout, jak to je, tak občas pokrčím si ramenama, zanedávám si a tím to končí.

Přesuneme se teď na ten test. Odhadnete, kde byla tato fotka vyfocena?

- Tak na Bulovce. Nebo co je tam napsaný? Music club. Tak nevím, v jaký části by to mohlo být. Ale je to v Praze. Jak je to napsaný na tý lodi.

O jaký typ sdělení se zde jedná?

- A co je co ty možnosti? Tak je to asi takový cynický, že děti explodují, to je asi fejkový. Tak ta satira asi.

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích. Co na ní neseďí?

- No neseďí, že kriminalita je asi většinou v Praze. A tady to vypadá, že tam není vůbec. No tak ty barvy na tý škále jsou obráceně.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem tvrzení, že ukrajinský prezident podporuje neonacismus?

- Tak z tohohle vypadá to tak, ale hlavně ten kříž je vlastně obráceně. Ale nevím teda, co by tohle znamenalo. Tak asi podporuje, ale asi by to mělo být obráceně. Asi jo, když vidíš takhle kříž, tak už je to asi jako že jo, už nekoukáš na to, jestli to je na správnou stranu.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co znamenají?

- To je jako Česká televize, ne? Ale nejsem si jistá. Tak z těch možností Česká tisková kancelář asi.

Co je na tomto grafu v nepořádku?

- Tak že na zmrzlině kdo by asi utonul? Je to špatný graf. Stát se to asi může, já se klidně utopím na slině. Jo takhle, tak když vidím ty možnosti, tak asi to béčko, že zmrzliny se sní víc, než kolik lidí zemře utonutím.

Věříte na základě tohoto článku tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí chemtrails?

- Ne. Tak ta fotka vypadá, jako by to bylo ve vodě.

O jaký typ sdělení se jedná v tomto zvýrazněném článku?

- To nevím. Tady skáčou do sněhu nebo co. A nevím, o jakém popruhu tam mluví. Nevím. Tak možná je to nějaká reklama na ten popruh.

Který popisek sedí k následující fotografii?

- Na té fotce je Havel, tak si myslím, že úmrtí Havla. Poznávám ho, i když je rozmazanej.

Co je na této titulní straně problematické?

- To vůbec netuším, na co tam vůbec koukám. Jediný mi tam přijde divný to oblečení, že jako pro muslimy. Ale něco takovýho bych přešla úplně. Tak ty možnosti. No to, že to navozuje dojem, že jsou všichni muslimové. Ale když čtu ty další... no fakt nevím, z tohohle už asi nic problematický není.

Co je podmínkou pro to, aby člověk v ČR mohl oficiálně pracovat jako novinář?

- Tak oficiálně asi to studium žurnalistiky.

Můžete napsat na Facebook vymyšlenou zprávu o tom, že arabští mladíci útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Můžu to tam dát, ale myslím, že tam můžu být obviněná z tý poplašný zprávy. A nebo to bude hned smazaný. Řekla bych, že oboje je pravda.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- Tak ve 40. letech 19. století?

Jaká reklama v ČR nesmí být zaměřena na osoby mladší 18 let?

- Tak hazardní hry.

Který z titulků o mobilu není zavádějící?

- Tak asi ten, že je teď za třetinu.

Co musíte splnit, abyste mohl provozovat web s označením "zpravodajský web"?

- Být starší 18 let? Nebo mít přístup k internetu? Asi musím mít to povolení od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

"Romové nemusí platit za léky" je:

- Asi je to falešnej ten, že musí platit, ne? Takže hoax.

Jaký typ obsahu porušuje smluvní podmínky platformy Youtube?

- Ty videa podněcující nenávist a ta autorská práva. Tipuju, ale tak logicky. Politický názor můžeš dávat kdekoliv a na těch videích nemusíš být vidět.

Která z médií patří mezi média veřejné služby?

- Česká televize, Český rozhlas, ta tisková kancelář.

Které z těchto hesel je nejbezpečnější?

- To poslední.

Jaký z toho máte pocit?

- Až na ty špatný odpovědi dobrý. Člověk buďto logicky nad tím neuvažuje, nebo není informovanej.

Respondent č. 9

V jakém roce jste se narodil?

- 1974

Odkud pocházíte a kde v současnosti bydlíte?

- Pocházím z okresu Praha-západ, obec Úhonice. A momentálně bydlím v Libotenicích, to je u Litoměřic. Taky je to vesnice.

Jaké máte za sebou studium?

- Střední odborné učiliště, obor řezník-uzenář.

Máte kromě školy zkušenost také např. s nějakými kurzy či celoživotním vzděláváním?

- Nemám. Já chtěl ještě maturitu, ale přihlásilo se nás málo, tak nám slíbili, že po roce budeme přednostně přijatý, no a to už se mi nechtělo, jak už jsem pracoval.

Jakými zaměstnáními jste si prošel?

- Furt řezník-uzenář. Dělal jsem v masokombinátě, pak na jatkách, pak jsem dělal 11 let v řeznictví na Suchdole, pak v Karlíně taky v řeznictví. No a teď jsem na Český zemědělský univerzitě, tam vedu praktickou výuku.

Co si představíte, když řeknu slovo „médiá“?

- Tak myslím si, že to jsou většinou lži samý.

Kdy se s médii běžně setkáváte?

- Jakmile zapnu televizi. Taky v novinách samozřejmě.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

- Co je zrovna dostupný. Většinou z televize.

Tvoříte obsah na internetu?

- Mám Facebook a Instagram, ale nic tam nedávám. Občas tam něco komentuju, ale úplně minimálně.

Cítíte se na internetu bezpečně?

- Když si ho prohlížím, tak jo.

A za jakých okolností ne?

- Když po mně něco chtěj, nějaký údaje. Nemyslím si, že je to jako bezpečný, jsem v tomhle konzerva.

Liší se vaše vnímání médií v době dospívání a nyní?

- Asi to vnímám víc, než když jsem byl mladej. Myslím, že dřív mě to ani nezajímalo, nějaký zprávy a takhle. Informace mě moc nezajímaly, až teďka jo.

Změnilo se časem, jaká média vyhledáváte?

- No hele, myslím si, že ne, já jsem v tomhle stará škola. Pořád hlavně televizi, v době dospívání jsme ani jinou možnost neměli než noviny a televizi.

Proměnil se nějak váš způsob užívání médií nebo za jakým účelem?

- No když něco potřebuju, tak určitě vyhledávám, nebo když mě něco zajímá. Je větší výběr a rozsáhlost těch informací, tak tím se to asi změnilo.

Co nebo kdo je pro vás nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- Já ani nevím. Věrohodnost, to je právě takový zavádějící. Nevěřím všemu, ať už to najdu kdekoli, tak vždycky myslím, že na tom něco aspoň trochu je.

Zjišťujete si informace na základě doporučení někoho blízkého?

- Jo, když mi někdo něco doporučí, tak se na to mrknu. I si tu informaci ověřím třeba.

A jedná se o nějaké konkrétní osoby?

- Nene. U všech to je asi stejný. Jako ne že bych si to hledal pokaždý, ale když je to něco, co mě zajímá, tak jo.

Jakým médiím důvěřujete?

- V televizi to je takový... Co je psaný, to je daný sice, ale... No asi nikomu úplně.

Nikomu nedůvěřujete. A proč?

- Jako ono je to jedno, jestli se díváte na ČT1, na Novu, na Primu, oni když se na to podíváš, tak stejně všichni říkají jedno a to samý, takže to je úplně jedno. Akorát ta ČT1 to má třeba obsáhlejší ty informace, ale jinak to je na jedno brdo.

Jakým médiím vyloženě nedůvěřujete? Je nějaké médium, kterému opravdu nepřikládáte ani malou váhu?

- No tak Blesk.

Proč Blesk?

- Je to taková kachna podle mě.

Vybavujete si nějakou situaci, kdy jste se z médií dozvěděl lživou či zavádějící informaci?

- Zrovna si nic takového nevybavuju.

Sledujete stejná média jako vaše okolí?

- No tak sleduju, co sleduju já, tak to většinou i lidi kolem mě. Tu televizi, že jo, asi hlavně ČT1.

Ještě jste předtím zmiňoval mobil jako médium, které často používáte.

- No častěji, když mám čas a zrovna nejsem u televize třeba, tak Seznam.

Seznam jako vyhledávač nebo Seznam zprávy?

- Vyhledávač.

Sledujete tam, z které stránky jaká ta informace pochází?

- Ne.

Co si představujete pod pojmem mediální gramotnost?

- Nevím. Informace.

Protože tu mám ještě navazující otázku, tak bych tu mediální gramotnost definovala jako nějakou dovednost rozeznat od sebe pravdivou a nepravdivou zprávu, vůbec si informace umět vyhledat a tak. V širším pojetí se do toho občas zahrnuje i schopnost vůbec pracovat s počítačem nebo s telefonem. Myslíte si, že je důležité být mediálně gramotný?

- V dnešní době určitě, aspoň v nějakém základu. Protože dneska v každém zaměstnání to po tobě vyžadují, třeba u nás teď na škole, dřív jsme si vzali váhu, navázili jsme si, kolik jsme

potřebovali. Teď je to všechno počítačově, takže určitě nějaká ta gramotnost tam musí být. Někaký vzdělání, informace.

Ověřujete si informace?

- Někdy, ne pokaždý.

Jak?

- No že si o tom něco vyhledám, jestli to je pravda nebo ne.

A jak nebo kde si to vyhledáváte?

- Tak prostě to dám do Googlu a různě, otevřu, co zrovna najdu, co mi to nabídne.

A je pro vás potom důležité, co je to za stránku?

- Ne. Nebo rozkliknu jich třeba víc.

Víte, co je to dezinformace?

- To je asi že ti něco zkreslej, to, co není pravda. Nebo když je nějaká věc, tak ti o tom neřeknou všechno.

Jak ji poznáte?

- Já ji asi nepoznám většinou. Asi je to tak dobře formulovaný, že to člověk asi nepozná moc. Nebo když se v tom nepohybuje, zrovna v tom odvětví, tak to je asi těžký rozeznat.

Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

- Že se asi zdokonaluješ v dnešní době s počítačem, jak to obsluhovat a tak.

Ta mediální výchova má vést k té mediální gramotnosti, jak už jsem říkala předtím. Takže to řeší i to rozpoznávání a vyhledávání informací a podobně. Pro koho je podle vás důležitá?

- V dnešní době asi pro všechny. Protože ten svět jde pořád dopředu.

Setkal jste se někdy s mediální výchovou?

- Určitě. V práci. Řekli nám, co máme udělat, ukázali nám to, tak jsme se to museli naučit. Třeba používáme nějaký programy v počítači, kde si zadáváme suroviny, kde se automaticky odepisují, tak třeba práce s těma programama. No a pak záleží, jestli to je něco, co potřebuju do práce nebo soukromě, ale tak třeba když něco nevím, jak na to, tak si to zase třeba najdu na internetu nebo se někoho zeptám.

Je něco, co byste se v oblasti médií chtěl naučit?

- Asi ne.

Je něco, s čím třeba neumíte pracovat nebo co vám není jasné?

- Vzhledem k tomu, co je potřeba. Když budu pracovat s počítačem, tak ten má X možností a já z nich umím akorát třeba pár. Ale když to budu používat jen k životu a k práci, tak asi bych toho víc nepotřeboval vědět.

Jak celkově hodnotíte svou mediální gramotnost?

- Hodně málo. Protože říkám, jenom to, co potřebuju, víc nepotřebuju.

A co je tedy to, co potřebujete?

- To, co potřebuju k práci. To je pro mě směrodatný. Svůj volnej čas si radši zvolím jinak, než co se týče informací a tak.

Teď se přesuneme na test. Dokážete poznat, kde byla tato fotografie vyfocena?

- Na té lodi je napsáno Praha, tak asi Praha. Čertovka?

Sdělení, které vidíte, je:

- Jako že explodují ty děti? Tak to je asi kravina. No já nevím, co jsou ty možnosti. Každopádně sranda to je blbá. Tak asi to druhý, ne?

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích ČR. Co na ní nesedí?

- Takže to, co je červený, tam je toho nejmíň, jo? No v Ústeckým kraji toho určitě není nejmíň. Myslím, že to je blbě nakreslený. Jako že třeba v Ústeckým kriminalita určitě není minimální, jo aha, to je maximální, ty barvy jsou obráceně, už to vidím.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem tvrzení, že ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj podporuje neonacismus?

- Mediálně asi ne, ale to, co se tam děje, to vypadá, že jo.

A tato fotka to podle vás dokazuje, nebo ne?

- Tak vzhledem k tomu, že tam je hákovéj kříž, tak asi jo.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co znamenají?

- Česká... no, teď zrovna nevím. Tak z těch možností Česká tisková kancelář, jo.

Podle následujícího grafu existuje souvislost mezi konzumací zmrzliny a počtem lidí, kteří se utopí. Co je na něm v nepořádku?

- Tak v létě se jí zmrzlina a... jako že je to na stejno? To asi ne, ne? Asi se víc jí zmrzliny, než kolik se utopí lidí. Podívám se na možnosti. Jo, tak to jsou dva nesouvisející jevy.

Věříte na základě článku níže tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí rozprašování chemtrails?

- Proč by to dělali? Nevěřím.

Zvýrazněný článek je zpráva, reklama nebo komentář?

- No reklama. Tak píšou tam něco o popruhách.

Podívejte se na tuto fotku. Který popis k ní podle vás sedí?

- Tak Havla? Mají tam nějaký pomník, tak asi Havla. Ale nevím, proč je to u nějaký kašny nebo co to je.

Co je na této titulní straně problematické?

- Navozuje dojem, že jsou všichni muslimové, určitě. A porušuje zákonnej požadavek na dodržování vyváženosti a objektivity.

Co je podmínkou pro to, aby člověk mohl v ČR oficiálně pracovat jako novinář?

- Já nevím, jestli je nutný mít to vystudovaný. Já myslím, že ani jedno.

Můžu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu, že skupina osmdesáti arabských mladíků útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Neměla byste. Řekl bych, že jo, ale že to ten Facebook hned smaže.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- 30. léta 20. století.

Jaká reklama v ČR nesmí být podle zákona zaměřena na mladší osoby 18 let?

- Na hazardní hry.

Mobilní telefon MT74 prodávaný za 6.000 Kč byl v obchodním řetězci Mars zlevněn o 2.000 Kč. Který z následujících titulků není zavádějící?

- Že je nyní za třetinu. Špatně? Jo nyní, já četl, že není.

Co musíte splnit, abyste mohl provozovat web, který používá označení „zpravodajský web“?

- Asi je nutný mít povolení od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

„Romové nemusí platit za léky“ je:

- Já myslím, že to třetí, ten hoax.

A víte, co to je?

- No je to lež.

Jaký typ obsahu na YouTube jednoznačně porušuje smluvní podmínky dané platformy?

- Ten podněcující nenávisť a musím mít autorský práva.

Které z následujících médií patří mezi média veřejné služby?

- Česká televize. Český rozhlas. Česká tisková kancelář.

Jaké z těchto počítačových hesel je nejbezpečnější?

- Třetí, bych řekl, je tam malý, velký a číslice.

To je z mých otázek všechno. Je ještě něco, co byste chtěl zmínit? Co vám přijde k tématu důležité a k čemu jsme se nedostali?

- Já myslím, že ne. Řekl bych, že té naší generaci v tomhle už trochu ujíždí vlak v téhle době. Tak co potřebujeme, že jo, fakt jen k té práci, ale jinak ne, jako když mám čas tak se podívám do toho mobilu nebo do toho počítače, když něco potřebuju, ale jinak člověk je radši venku nebo něco dělá, tak si spíš vyčistím hlavu já, než abych celý den ležel u televize. Vždyť to vidím dneska, jedu v autobuse, všichni na mobilu, jedu v metru, všichni na mobilu. Teď jsem jel autem a frajer na skútru si hrál na telefonu. Je to nebezpečný a druhá věc je, že tu chvíli to prostě počká. Dřív jsme byli bez toho a taky jsme to zvládli. A nejsou to jenom mladý, ale i starší.

Respondentka č. 10

V jakém roce jste se narodila?

- 1964

Odkud pocházíte a kde v současnosti bydlíte?

- Pocházím z Kralup a bydlím v Kralupech. Rodina má kořeny z jedné strany ve východních Čechách a z druhé strany jižní Slovensko.

Jaké máte za sebou studium?

- Gymnázium a Vysokou školu zemědělskou, Provozně-ekonomickou fakultu, obor Provoz a ekonomika.

Máte kromě školy zkušenost také např. s nějakými kurzy či celoživotním vzděláváním? Případně věnujete čas, ať už nyní, nebo v minulosti, samostudiu?

- Chodila jsem na nějakou matematiku krok za krokem, splývavé čtení a nějaké takové věci i co dělá Rytmus pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Nejen co se týká vzdělávání, ale i dalších věcí. A asi mám za sebou kurzy spíš umělecké, pěvecké a tak. A mám mnoho účetních kurzů, protože se ty věci v oblasti účetnictví hodně mění, tak i v tomto oboru se musím průběžně vzdělávat.

Jakými zaměstnáními jste si prošla?

- Já jsem nastoupila po promoci na státní statek do Veltrus jako praktikant ekonomického oboru, s tím, že si udělám kolečko po celém statku, a vlastně na prvním místě jsem tam zůstala a přešla jsem na pozici zootechnik, protože mě to víc bavilo. A v roce 1992 státní statek skončil, já jsem nastoupila do Spořitelny na úvěry, kde jsem byla až do mateřské a pak už jsem se nevrátila. Potom už jsem se věnovala pouze účetnictví, ale jinak jsem primárně pečující osoba teď.

Co si představíte, když řeknu slovo „médiá“?

- Televize, rozhlas, tisk. Asi spíš tuhle oblast. Tisk teda nejen v tištěné podobě, ale dnes už i v online prostoru.

Kdy a kde se s médii běžně setkáváte?

- S tímhle vším se setkávám víceméně denně, v podstatě asi hlavně v počítači, televizi taky asi, v tištěné podobě ne denně, ale taky odebíráme nějaká periodika. Ale ten čas na tu

tištěnou podobu úplně není. A je to i ten online prostor, třeba různé audio podcasty a takové věci.

Z jakých zdrojů nejčastěji čerpáte informace?

- Odborný informace získávám z odborných zdrojů, to je asi jasný. To je třeba Česká správa sociálního zabezpečení, Finanční správa, účetní nějaký portály. To jsou věci odborný, který asi nejde úplně zkreslit nějakou dezinformační kampaní. Jinak, když to vezmu tak celkově, tak úplně denně z nějakých portálů na internetu. A nebo třeba i, protože si myslím, že sleduju zajímavý, důvěryhodný lidi, tak i z takových zdrojů. Protože oni třeba zveřejní věci, který by ke mně třeba jinak nepřišly.

To je tedy přes sociální sítě?

- Ano.

Tvoříte obsah na internetu?

- Velmi sporadicky. Já nejsem příliš velký přispěvatel, takže párkrát do roka, bych řekla. Protože mám oblasti, které považuju za srdeční mně, takže většinou dělám příspěvek třeba ke Světovému dni Downova syndromu, případně když máme nějaké zajímavé věci se synem, protože z mého pohledu je potřeba přispívat k nějaké osvětě a pozitivnímu PR této diagnózy nebo tomu všeobecnému povědomí. Vždycky dávám příspěvek, když je Betlémské světlo nebo nějaká taková významnější skautská událost. A ještě teda přispívám do tištěných časopisů pravidelně.

To je vše, ani se třeba nezapojujete do nějakých diskuzí třeba?

- Moc ne. Mně přijde, že úplně nemusí každý vědět, co si myslím. Jsou věci, který mi přijdou natolik zásadní, že se k tomu vyjádřím. Ale obecně často nekomentuju.

Cítíte se na internetu bezpečně?

- Snažím se se nepouštět někam... Asi jo, nebo mi možná nedochází, kam všude to má dosah. Třeba mně není příjemný, že mám na Facebooku lidi, který neznám a který mě sleduju. Který jsem si nepřidala nebo mě ani nepožádali, a i jsme to zkoušeli odstranit a nešlo nám to. Dcera mi říkala, ať jsem ráda, že jsou lidi rádi, když je někdo sleduje, ale tohle jsou takový z mého pohledu pochybný existence. Na druhou stranu já tam nepřispívám nic, co by nebylo možný, aby věděl v podstatě kdokoliv. Když by to bylo úplně osobní, tak to bych na sociální sítě nedala.

Liší se vaše vnímání médií v době dospívání a nyní?

- To bezesporu. Já jsem dospívala za hluboké totality, nějaký 70. léta. Takže média tenkrát, Rudé právo, Lidová demokracie. A to bych řekla, že já považuju za velice příznivou nebo

pozitivní věc, mě formovalo nejenom ovzduší v naší rodině, ale i ta naše sociální bublina. My jsme vyrůstali, neříkám, že v disidentské rodině, ale naprosto jednoznačně vyprofilované protikomunistické rodině. Takže jsem měla i trochu do nějakých zakázaných věcí přístup, ale bylo mi zcela jasné, jak to tady je nebo není. Takhle, ne že bych tušila až tak, to se nám všem otevřely oči až později, ale to, že je to špatně, to nám bylo jasné. I tím, že jsem z věřící rodiny, tak aspoň ne třeba přímo podzemní církve, ale nějaké zakázané věci, o tom jsem věděla. Opisovala jsem knihy na psacím stroji. Ale tenkrát že bych četla noviny nebo že by člověk znal, to teda ne. Takže naprosto v dospívání vůbec, tenkrát byla jiná doba.

A kdybychom to nějak konkretizovaly, tak v čem tedy ten rozdíl spočívá?

- V tom, že tehdy nejenom že možnosti nebyly, ale ani nebyl zájem. Proč bych si četla o něčem, co jsem věděla, že není pravda? Takže my jsme kupovali možná nějakou Lidovou demokracii, ale tam taky se psalo jen to, co bylo slučitelné s všeobecným tím... Kdežto dneska mám zájem aktivně se dozvídat a zapojovat do dění.

Změnilo se časem, jaká média vyhledáváte?

- Proměnilo se to tím, že se proměnila ta nabídka. Ze začátku v dospělosti jsem četla možná Lidovky a Mladou frontu, tu už opravdu nečtu, nehledě na to, že denní tištěný tisk už teď obecně nečtu. Odebíráme Respekt. A změnilo se, že člověk vybírá, co čte, nejen kvůli větší nabídce, ale i ta kvalita je rozdílná. Ta pravdivost té nabídky je rozdílná. Takže z dob, kdy... úplně zpátky když to vezmu, po revoluci, tak člověk hledal co vlastně, a pak se začal pít, co by mohla být pravda a co ne.

Co třeba televize nebo rádio?

- My televizi máme a víceméně u nás běží jen kanály ČT. Já se přiznám, že už ani na zprávy čas nemám, ale když už, tak mám pocit, že České televizi jako veřejnoprávnímu médiu můžu věřit. Čistě z mého pohledu bych řekla, že to je hlavně otázka času.

Proměnil se nějak váš způsob užívání médií nebo za jakým účelem?

- Internet nemá zas až tak dlouhou minulost za sebou, takže když to vezmu pár let zpátky, ne úplně historicky daleko, tak třeba já jsem opravdu ty zprávy v televizi sledovala denně, protože jsem chtěla být v obraze. Ale to se proměnilo tím, že třeba ani nejsem doma nebo nemám čas. Ale pořád je užívám proto, abych věděla, co se děje, abych byla v obraze. A změnilo se to v čase. Když jsem byla dítě, tak jsem vůbec nechápala, proč se naši dívají na zprávy, když je to něco tak nudného. Na druhou stranu, my jsme tenkrát zase museli znát nějaký jména, ale nikdo nevěděl, kdo kde je jaký ministr. Dneska to víme nejenom my dospělí, ale i ta mládež daleko víc. Protože je potřeba i ty děti včas rozumně uvádět, aby o to měly zájem. Dřív ta znalost byla z donucení, kdežto mě teď přijde, že to je to společenské právo, ale i ta povinnost, být trochu orientovanéj.

Co nebo kdo je pro vás nejdůvěryhodnější zdroj informací?

- To asi neumím takhle jednoznačně říct. My teda odebíráme ten Respekt. Ten mně přijde, že je důvěryhodnej z těch tištěnejch. A z lidí, který sleduju, třeba pan biskup Malý je pro mě důvěryhodná osoba, protože on je dlouhodobě a celoživotně konzistentní ve svých názorech. A nejenom toho církevního, ale i z toho občanského. A on opravdu to, co káže, to taky žije. Před pár lety tady byl biřmován a měl úžasný kázání a hned v týdnu poté byla demonstrace na Václaváku proti Babišovi a to byla jedna z těch prvních a on tam vystupoval. A opravdu, on je vážně konzistentní v těch názorech. Sleduju ho a on glosuje nejenom náboženský témata, ale i ty politický. On se hodně zasazuje i v té lidskoprávní oblasti třeba v totalitních režimech, ale vyjadřuje se i k té situaci u nás. Tak on je třeba pro mě jednoznačně důvěryhodná osoba. Asi by se našli i další, Taberyho třeba sleduju. Z mého pohledu to jsou kvalitní lidi a věřím jim. Víím tak nějak, co jsou ty dezinformační weby, tak to vůbec nečtu, nebo se tak člověk setká s něčím v nějakých diskuzích, tak si to pak dohledám. Ale myslím si, že mám vytipovaný, komu můžu věřit, a pak už ty jejich informace teda dál neověřuju. To už by zas člověk nemohl věřit vůbec ničemu, a ani nevím, kde bych pak dál hledala. Nejsm jazykově vybavená, abych třeba hledala na BBC a dalších, to ne. Čerpám jen z tuzemských zdrojů.

Zjišťujete si informace na základě doporučení někoho blízkého?

- To asi určitě. My to s dcerou řešíme, tak je to inteligentní žena. I manžel mi občas něco doporučí, ať si něco přečtu, co ho tak zaujalo, ale hlavně to řeším s dcerou, buď jí to pošlu, když mě něco zaujme, nebo to tak spolu konzultujeme.

Jakým konkrétním médiím důvěřujete?

- Tomu Respektu. A České televizi, a asi i ten Českej rozhlas, ale já rádio moc neposlouchám, protože když něco dělám, tak mě to ruší, já potřebuju ticho. A když už vařím nebo něco, tak poslouchám podcast. A to jsou teda různí tvůrci. Poslouchám třeba Blízka setkání, protože tam jsou zajímaví lidi. Nebo nový projekt Bez filtru. Já myslím, že to navazuje na podcast Na dřevě, který býval na Proglasu. A týká se to spíš toho církevního. Je to takový citlivý, ale pokrývá to i taková kontroverzní, citlivá témata. Ještě poslouchám Hosta Lucie Výborné. Rádio jsem dřív poslouchala, u nás to rádio kdysi pořád běželo, v sobotu ráno Meteor, v sobotu odpoledne hra, v neděli pohádka. A ještě jsem si vzpomněla na DVTV. A potom, to nevím, jestli můžu brát jako médium, ale Post Bellum, Paměti národa, tomu taky věřím, to je velice inspirativní, ty životní příběhy a co se událo.

A proč zrovna tato média?

- To asi neumím úplně vysvětlit. Možná to je tím, že je to veřejnoprávní, byť jsem taky měla třeba problémy s Radou České televize za působení určitých osobností, které tam byly, třeba paní Lipovské. Ale přijde mi, že... nevím, jestli je to tím, že žijou z koncesionářskejch poplatků nebo že to má nějakej takovej dozor. Ale mně přijde, že jim lze věřit z těchto důvodů, že to není na základě nějaké reklamy nebo nepatří to někomu, jako že to nejsou média pana Babiše třeba.

Ale Respekt přece taky patří soukromému vlastníkoví.

- To je pravda. Do určité míry je to fakt, že to koresponduje s nějakým mým světonázorem a politickým přesvědčením a tím vším. Určitě tam taky nejsou všechny věci, se kterými bych souzněla vnitřně stoprocentně, protože na jednu stranu si nemyslím, že bych byla... nebo takhle, myslím, že jsem poměrně liberální, ale taky ne se vším souzním. V určitých věcech zůstávám konzervativní. Ale přijde mi, že to odpovídá tomu mému zaměření.

Jakým médiím nedůvěřujete?

- Parlamentní listy třeba.

Proč?

- Protože to jsou blázni, protože lžou, protože to je dezinformační médium. Byla jsem jednou tady na diskuzi o dezinformacích v politice. Tak snažím se zorientovat v tom, co opravdu jsou ty dezinformační média, a tomu teda nedůvěřuju. A nebo Babišovým médiím nedůvěřuju, protože to je taky prokazatelný, že lžou.

Vybavujete si nějakou situaci, kdy jste se z médií dozvěděla lživou či zavádějící informaci?

- Ono by jich asi bylo víc, ale teď zcela jednoznačně, ten inzerát před druhým kolem prezidentských voleb o Schwarzenbergovi s těmi Němci, kdy pak vyhrál Zeman. To bylo něco na ty Benešovy dekrety nebo nevím, jak to bylo přesně. Ale vyšlo to den před volbama, takže on se proti tomu nemohl nijak očistit, byla to lež a zvrátilo to volby úplně. A asi i nějaké věci kolem Babiše a toho jeho podnikání. Protože zase když si to člověk pak dohledává dál, i třeba Kubík a Slonková, co zkoumali v těch jeho podnicích. On určitě bude mít na svědomí i lidský životy nejenom vzdáleně, fakt si to myslím. I ta Saša Uhlová, jak se nechala někde zaměstnat a pak to zveřejnila.

A jak jste v té dané situaci poznala, že to je lživá zpráva?

- No protože mám ty opačný zprávy, kterým věřím. Je fakt, že oni to mají úplně stejně ty lidi na druhé straně barikády, mají pocit, že tomu věřej, i ti komunisti a voliči SPD, jsou přesvědčený o své pravdě, tak to pak taky už nezjišťuju dál, asi kdyby to mělo být skutečně to kritický myšlení, tak by člověk měl nějakým způsobem ověřovat. Ale protože mám informace od té druhé strany, tak věřím tomu, že je to lež, nebo že je to nepravda minimálně, nemusí to být lež, dá se to podat ne jako úplně lež, ale jako taková ta částečná pravda, stačí, když se zveřejní jen něco a působí to hned jinak. Ale že bych pak takovou věc, která by mně přišla úplně... Ještě by fakt záleželo, co by to bylo, abych to pak šla zjišťovat, jak to opravdu je. Kdyby to bylo jen něco, co by mě jako šokovalo, tak bych asi šla hledat něco dalšího, jak to teda je.

Důvěřujete stejným médiím jako vaše okolí?

- Asi částečně. Tohle je velice citlivé téma, už jsem se mnohokrát setkala se situací, která mě napoprvé velmi šokovala, protože jsem si myslela, že žiju v nějaké sociální bublině, která smýšlí stejně, a zjistila jsem, že tomu tak není. Že i lidi, kteří jsou vzdělaní, mají úplně jiný ty politický názory, a zjistila jsem, že není dobře na některá témata zbytečně upozorňovat. Protože jsem zjistila, že u lidí, u kterých jsem si myslela, že proto, že jsme kamarádi, tak že budeme mít stejné názory. Tak jsem zjistila, že to tak není. Jsou tací, u kterých ano, ale i tací, kteří ne. A to nejsou jenom politická témata, to bylo třeba i kolem covidu.

Co si představujete pod pojmem mediální gramotnost?

- Obecně bych si tak asi představila, že člověk nevěří všemu. Že má zájem zjišťovat, třeba odkud přicházejí nějaký nepravdivý informace. Ale taky úplně kdysi, když jsme měli první počítač, někdy krátce po roce 2000, tak jsme měli pocit, že když je to tam napsané, tak to bude pravda. Ty různé řetězové maily. Pod pojmem mediální gramotnost si prostě představuju, že člověk nesežere úplně všechno, že se snaží trochu o tom přemýšlet a že i sám kvůli sobě k sobě nenechá dojít úplně všechno. Ani není potřeba s tím, že si to přečtu a pak si to půjdu dál zjišťovat. Proč. Protože málo platný, myslím, že to tak máme všichni, do určitý míry nás všechny informace ovlivňují, i když si pak zjistíme, že to tak úplně není. Já jsem si to třeba uvědomila po revoluci, my jsme sice komunistům nevěřili, ale tenkrát byla velká masírka v té zbrojní oblasti, i ve škole se tomu věnovalo spoustu času. A člověka to nenechá úplně chladným. A potom, když jsme po revoluci vstupovali do NATO, tak já jsem sama váhala, jestli je to dobře. Ne že bych si myslela, že Varšavská smlouva je dobře, ale stejně to v člověku něco zanechá, i když tomu nechce úplně věřit. Asi není potřeba si zahlcovat hlavu úplněma žvástama, v zájmu zachování duševního zdraví je možná lepší některý věci vůbec neřešit.

Myslíte si, že je důležité být mediálně gramotný?

- Ano, myslím, že je to velmi důležité.

Proč?

- Právě aby člověk neskočil na všechny lživý informace a sobě ani svému okolí nezničil život. A týká se to jak politiky, tak třeba toho zdravotnictví. Všeho. Jsou různé skupiny, který můžou mít snahu nějakým způsobem ovlivňovat to veřejný mínění nebo mínění nějakých skupin, takže je to důležité. Nejen pro člověka, ale i pro celou společnost. Aby tady nepřišel druhej únor 1948. Protože když se společnost nepoučí z vlastních chyb a z vlastní historie...

Jak a jak často si ověřujete informace?

- O tom jsme mluvily. Ověřuju si informace, které ke mně přijdou ze zdrojů nejistejch, nebo to jsou zprávy, které by mi přišly nějak nečekaný nebo zvláštní. A jak často... když si něco třeba poslechnu v té televizi, tak si to neověřuju, tak že bych denně ověřovala, co jsem kde přečetla, tak to nedělám. Jen když mám pocit, že to je třeba.

A tedy jakým způsobem?

- Buď v nějakém jiném médiu nebo u těch lidí, kterým důvěřuju.

A je pro vás důležité, v jakém jiném médiu si to ověřujete?

- Určitě bych to neověřovala tam, kde je nepovažuju za důvěryhodný. Budu je ověřovat tam, k čemu mám důvěru.

Víte, co je to dezinformace?

- Dezinformace je něco, co není pravdivá informace.

Podle čeho ji poznáte?

- V jaké oblasti by to měla být dezinformace? Tak vycházím z nějakýho zdravýho rozumu, ze svýho rozhledu, z informací, které mám k dispozici. A pak třeba kolem toho covidu, to jsem se snažila dohledávat různé zdroje, protože těch názorů bylo mnoho, i vědeckých směrů, tak to jsem se snažila ověřovat a zjišťovat. Ne u všeho si člověk může říct podle zdravého rozumu, protože tomu ne vždy rozumí. Nejdřív Soňa Peková mi přišla nějak, ty názory, a pak jsem to viděla už jinak. Někdy to je těžký. Nikdo nedokáže rozumět všemu, takže z toho všeho si člověk něco vybere, něco vytřídí, nějak si udělá ten svůj názor a za ním si stojí. I když taky nemusí za ním stát věčně. Přijde nová informace a zjistíte, že to tak nebylo, to si dovedu představit i u sebe, že přijde něco a já zjistím, že jsem věřila něčemu, co není až tak úplně pravda.

Co si představujete pod pojmem mediální výchova?

- Tak určitě nějaká prvotní mediální výchova musí probíhat i v rodině, nebo měla by. Děti jsou formovaný prostředím, ve kterým vyrůstají. Takže asi i kopírujou do určitého věku ten přístup k médiím jako jejich rodiče asi. A asi by bylo dobře, aby jim rodiče řekli, že nelze věřit všemu. Takže to je jedna stránka. A asi je potřeba těm dětem i vysvětlit tu bezpečnost na internetu a to všechno, tak i v souvislosti s těmi médii. A potom mediální výchova, já bych řekla i ve školách, ve vzdělávacím systému. A to by možná měl být nějaký předmět, i když si nedovedu představit, kam bych to směřovala, možná gympl, ale možná už i na základce do nějaký občanky, tam by se tomu měla věnovat nějaká pozornost a na střední škole už rozhodně.

Co by mělo být obsahem?

- Nějaké kritické myšlení. Ty děcka vést k tomu, aby se učily samy přemýšlet, aby se učily hledat, aby dokázaly sbírat informace z více zdrojů a nějak je vyhodnocovat. Určitě jsou to podle mě znalosti, na které by se mělo víc dbát. Nejenom se naučit věci od A do Z, ale i nějaké takovéhle dovednosti.

Pro koho je podle vás důležitá?

- Ta myslím, že je důležitá pro všechny. V dnešní době to vidím i v řadách seniorů, protože můj tatínek také velmi, my mu to teda nikdy nedovolili, bychom ho k těm volbám takhle nepustili, ale taky byl ovlivněnej spoustou těch různěch řetězovejch mailů, co si ti senioři přeposílají, takže myslím si, že tady na to je do určitý míry čas v každým věku. Řekla bych, že pokud dospělej člověk měl nějakou tu představu, tak třeba v tom středním věku, pokud není takovej, že by úplně nechtěl, tak třeba si to nese už. Ale v současné době ti starší lidi, i proto, že ta nabídka dřív nebyla taková, když to tam píšou, tak to bude pravda, tak u těch mladých aby se to naučili a vzali si to do života a u těch starších, protože tu zkušenost nemaj a neměli, jsou daleko víc ovlivnitelní. A pokud ti dospělí taky nemají, tam je potom otázka, jestli budou otevřeni přijmout tuhle informaci, že je potřeba rozlišovat. Protože tam si zase dovedu představit, že jim je jasno, že to je ta manipulace, obráceně zas jako. Takže ono to má opravdu místo asi pro každého.

Setkala jste se někdy s mediální výchovou?

- Asi tak na té diskuzi, co jsem zmiňovala. Ale jinak asi ne. Já už jsem do školy nechodila tou dobou.

Je něco, co byste se v oblasti médií chtěla naučit?

- To nevím. Člověk když se sám v téhle oblasti nerealizuje, tak nevím no. Já třeba obdivuju ty lidi, co dovedou vést rozhovory. Mě by leccos zajímalo, ale mě třeba nenapadají ty otázky. Ale asi mě to nebude nijak trápit, že bych se to nutně potřebovala naučit.

Jak celkově hodnotíte svou mediální gramotnost?

- To nevím. Já doufám, že snad nejsem úplně snadný cíl dezinformátorů. Ale je fakt, to opravdu vím, že v člověku může uvíznout něco, co není pravda. To sebekriticky přiznávám. I když doufám, že úplně naivní nejsem.

Ted' se přesuneme na test. Pořádně se podívejte na tuto fotku. Dokážete poznat, kde byla vyfocena?

- Já nevím, já bych asi tu Prahu volila. Podle tý lodi, když se jmenuje loď Praha, tak bych řekla, že asi Praha.

Sdělení, které vidíte, je:

- Tomu úplně nerozumím. Jakože to je nesmysl, to je zcela zřejmé. Asi nevím, co to je infotainment. A tady ty další texty, to je součást? Tak to je satira. Ale dovedla bych si představit, že by to někdo mohl považovat i za zpravodajství.

Následující mapa porovnává míru kriminality v jednotlivých krajích ČR. Co na ní nesedí?

- Je to obráceně, jako řekla bych, že ta Praha bude nejčervenější, protože tam bude největší kriminalita určitě ve srovnání s Moravou. Takhle na první pohled to vypadá obráceně.

Dokazuje fotografie pod příspěvkem tvrzení, že ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj podporuje neonacismus?

- A tohle je fotka skutečná nebo vytvořená? Kdybych to takhle někde viděla, tak tím, že to je on, tak bych řekla, že ne. To bych řekla, že prostě je nějaký fake.

U autora článku vidíme písmena ČTK. Co znamenají?

- Česká tisková kancelář.

Podle následujícího grafu existuje souvislost mezi konzumací zmrzliny a počtem lidí, kteří se utopí. Co je na něm podle vás v nepořádku?

- Že to nekoreluje. Pojídání zmrzliny a utonutí nesouvisí.

Věříte na základě článku níže tomu, že Američané chtějí odlidnit planetu pomocí rozprašování chemtrails?

- Nevěřím. Něco mi napovídá, že to je hloupost.

Zvýrazněný článek je:

- Reklama. Když doporučuji nějaký zboží nebo nějaký výrobek.

Podívejte se na tuto fotku. Který popis k ní podle vás sedí?

- Oslava státního svátku to nebude. Bez těch popisků bych řekla, že to bude u toho Mariánského sloupu na Staromáku. Tady je nějaká fotka, tak možná ten Havel?

Titulní strana časopisu z ledna 2017 znázorňuje počet žádostí o azyl v Evropě v letech 2013, 2015 a odhad na 2017. Co je na ní problematické?

- Všechno je na ní problematické. A když si mám vybrat tady z toho, tak to bude ta velikost postavy, protože to působí, že je úplně největší ta migrace. Tak určitě i ta jednička, že všichni žadatelé o azyl jsou muslimové, protože když jsou jenom v těch burkách, a tohle je ještě možná něco horšího, než burka, tak to vypadá, že jde jenom o muslimy. Pak i teda ta velikost té postavy a i ty barvy, samozřejmě.

Co je podmínkou pro to, aby člověk mohl v ČR oficiálně pracovat jako novinář?

- Já myslím, že nic.

Mohu napsat na Facebook vymyšlenou zprávu, že skupina osmdesáti arabských mladíků útočí v Pardubicích na důchodce s nožem v ruce?

- Napsat určitě ano. To nevím, za jak dlouho to Facebook vymaže nebo nevymaže, ale že tě můžou obvinít, to tě určitě můžou obvinít.

Kdy ve světě odstartovalo první pravidelné televizní vysílání?

- No já bych řekla 30. léta 20. století.

Jaká reklama v ČR nesmí být podle zákona zaměřena na mladší osoby 18 let?

- No, reklama asi nebude ničím dneska regulovaná, nebo bude? Bankovní produkty určitě ne, sladkosti určitě ne. Tak možná jediné ty hazardní hry, to zase věřím, že snad možná. Chci tomu věřit. To nevím. Buď ty hazardní hry, nebo nic.

Mobilní telefon MT74 prodáváný za 6.000 Kč byl v obchodním řetězci Mars zlevněn o 2.000 Kč. Který z následujících titulků není zavádějící?

- Každý druhý zdarma je hloupost, za třetinu je hloupost. Není zavádějící to, že je zlevněn o 33 procent.

To se pojí s otázkou, jestli si myslíte, že je matematická gramotnost nezbytná pro tu mediální gramotnost?

- Řekla bych, že se to pojí velmi.

Co musíte splnit, abyste mohli provozovat web, který používá označení „zpravodajský web“?

- Tohle vážně nevím, jestli je potřeba povolení od Rady. To ostatní bych řekla, že ne. Ale netuším.

„Romové nemusí platit za léky“ je:

- Je to hoax.

Jaký typ obsahu na YouTube jednoznačně porušuje smluvní podmínky dané platformy, které se uživatelé zavazují dodržovat?

- Nevím, jaké jsou smluvní podmínky. Nikdy jsem tam nic nedávala. Asi by tam neměla být videa, k nimž nemá publikující osoba autorské právo, a řekla bych, že by tam neměla být videa podněcující nenávist.

Které z následujících médií patří mezi média veřejné služby?

- Tak Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář.

Jaké z těchto počítačových hesel je nejbezpečnější?

- No. Asi to úplně poslední. Že tam jsou všechny ty typy znaků.

To je z mých otázek vše. Je ještě něco, co byste chtěla k tématu dodat a na co nedošla řeč?

- Ty manipulace, jsou k nim daleko náchylnější jednak lidi, nejen třeba nevzdělaný, ale jakoby i sociálně znevýhodněný. I v souvislosti dneska. Je draho, všichni se musíme nějakým způsobem... Ale pořád my se tady máme velice dobře. A myslím si, že i ty protestující lidi se nemají špatně. Já taky nakupuju v akcích, asi si myslím, že většina lidí. Ale pořád ještě. Mě to napadlo s těma migrantama. Svádět to na Ukrajince, který chudáci jsou rádi, že přežili. Protože to je hnusný způsob tý manipulace těma lidma tím, že využíváš toho strachu a obavy o vlastní bezpečí, o to, že nebudeš mít co jíst. A když si to vezmu zpětně, tak byl celý svět svým způsobem plný Čechů, co utíkali.